

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ

1120

ΑΠΟ ΤΟΥ

ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΟΥ

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΛΟΓΟΝ

ΤΟΥ

ΚΥΡΙΟΥ Σ. ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ,

Αΐφνης εἶδομεν κατ' αὐτὰς πωλούμενον εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τοῦ Γαλατᾶ φυλλάδιον περιέχον ΛΟΓΟΝ ἐκφωνηθέντα παρὰ τοῦ Κυρίου Στεφάνου Καρα-Θεοδωρῇ ἐν τῇ ἀποπερατώσει τῶν ἐργασιῶν τῆς ἐθνοσυνελεύσεως.

Ἐν τῷ λόγῳ τοῦτω ὁ ἔντιμος οὗτος τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀντιπρόσωπος καὶ ἐπισήμων ἱατρός, ἀναγγέλων τὴν περαίωσιν τῶν πρακτικῶν τῆς Συνελεύσεως, κατὰ πρῶτον ὁμολογεῖ μὲν ὅτι « ὑπὸ πολλῶν βαρέων θλίψεων κατὰτρεχεται ὁ ὀρθόδοξος λαός, . . . πολυχρόνιοι αἱ πληγαὶ αὐ-
« τοῦ, καὶ παντοιότροποι αἱ μέχρι τοῦδε γινόμεναι κατα-
« χρήσεις ὑπ' ἀνδρῶν (τῶν Ἀρχιερέων), εἰς ὧν τὸν χαρα-
« κτῆρα καὶ τὸ ἀξίωμα ἥλπιζε τὸ κοινὸν εὐρεῖν περίθλαψιν

« καὶ ὑπεράσπισιν, καὶ οἱ ἱεροὶ κανόνες τὴν ἀσφάλειαν αὐ-
 « τῶν », ὁμολογεῖ δὲ ὅτι « τὸ ἐν γένει ὑπὸ τῆς Σεβα-
 « σῆς Διοικήσεως τῇ Συνελεύσει ἐπιβληθὲν καὶ ἐμπιστευθὲν
 « καθήκον ἦν τὸ νὰ σκεφθῇ καὶ ἐργασθῇ αὕτη ἐπ' ὧφε-
 « λείᾳ τῶν διαφορῶν φυλῶν τοῦ ὀρθοδό-
 « ξου πληρώματος τοῦ ὑπὸ τὸ ὑψηλὸν Κράτος
 « τοῦ ἀγαπητοῦ καὶ φιλανθρώπου Μονάρχου καὶ Αὐτοκρά-
 « τορος ἡμῶν, . . . ἰδίαν δὲ αὕτη καὶ ῥητὴν εἶχεν ἐπιτα-
 « γὴν ἵνα ἡ μέχρι τοῦδε ἄτακτος ἐκλογὴ καὶ πτώσις τοῦ
 « Πατριάρχου κανονισθῇ, καὶ ἡ τῶν Ἀρχιερέων προχείρη-
 « σις καὶ βιωτικὴ οἰκονομία τακτοποιηθῇ ὑπὲρ τοῦ ἀνακω-
 « φισμοῦ τοῦ κατατρεχομένου λαοῦ, » βεβαιοῖ δὲ ὅτι, μὲ
 ὅλους τοὺς γενομένους διαπληκτισμοὺς, καὶ μὲ ὅλην τὴν
 θαρέων λόγων ἀνταλλαγὴν καὶ τὴν ἀσυμφωνίαν τινῶν ἐκ
 τῆς Συνελεύσεως ἱερωμένων τε καὶ λαϊκῶν, τὰ πάντα
 καλῶς πέπρακται, καὶ οἱ κατὰ πλειονοψηφίαν τὰ
 πρακτικὰ ὑπογράψαντες « ἔχουσι καθαρὰν τὴν συ-
 « νήδεισιν ὅτι εἰργάσθησαν ἔχοντες ἀείποτε πρὸ ὀφ-
 « θαλμῶν τὴν πατρικὴν Πρόνοιαν τῆς Σεβαστῆς Διοικήσεως
 « ὑπὲρ τοῦ ἀθίκτους μὲν καὶ ἀπαραβιάστους διαμεῖναι τοὺς
 « ἱεροὺς κανόνας, ἀπαρασάλευτα δὲ τὰ ἀπ' ἀρχῆς προνό-
 « μια, καὶ τέλος ἀνενοχλήτους τοὺς τε νόμους καὶ τὰ κα-
 « θεστώτα. »

Οἱ λόγοι οὗτοι εἰσι λίαν ἀξιοσημεῖωτοι, καὶ συγχρό-
 νως εὐπρεπεῖς καὶ πατριωτικοί· καὶ ἐὰν πραγματικῶς ἡ Συ-
 νέλευσις διέπραξε καὶ διέθεσε ὡς λέγει, τὰ πάντα κα-
 λῶς, « σύμφωνα τῇ θελήσει τῆς Σεβαστῆς μας Κυβερ-
 νήσεως καὶ τῇ διατάξει τῶν ἱερῶν κανόνων, » ἐὰν ὄντως
 διεσκέφθη « ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν διαφορῶν φυλῶν τοῦ ὀρθοδό-

« ξου ἐν Τουρκίᾳ πληρώματος, » ἐὰν διωργάνισε καταλ-
 « λήλως τὸν τρόπον τῆς τῶν Ἀρχιερέων προχειρίσεως »
 πρὸς τὸ νὰ μὴ συμβαίνωσιν εἰς τὸ ἐξῆς τὰ πικρὰ καὶ δί-
 « καια τῶν χριστιανῶν παράπονα, καὶ ἐπενόησε μέτρα ἱκανὰ
 νὰ θεραπεύσωσι τὰς πολυχρονίους πληγὰς
 αὐτῶν, καὶ νὰ « φράξωσιν ἅπαντας τοὺς δρόμους τῶν
 » μέχρι τοῦδε ἀτιμωρητὶ γινομένων παντοιοτρόπων κατα-
 « χρήσεων τῶν Ἀρχιερέων, » ὅτινες, λησμονοῦντες τὴν
 θείαν καὶ ἀποστολικὴν αὐτῶν ἐντολήν, ἀείποτε τὰ ἴδια
 » πρεσβεύουσι συμφέροντα, καὶ διηνεκῶς παραβαίνοντες τοὺς
 » ἱεροὺς κανόνας, πράττουσι τὰ φαῦλα, οὐκ ἐξ ἔθους ἢ
 » καὶ ἀναγκαζόμενοι ὑπὸ ἐξωτερικῶν περιστάσεων, ἀλλ' ἐκ
 » προαιρέσεως καὶ ἐθελοκακοῦντες, « ἐὰν, λέγω, κατώρ-
 θωσε ταῦτα πάντα ἡ ῥηθεῖσα Συνέλευσις, τότε πᾶς ὀρθό-
 δοξος Χρηστianὸς ὀφείλει ν' ἀπονέμει αὐτῇ πρεπόντως ἐγ-
 κάρδιον εὐγνωμοσύνην, καὶ δὲν ἔχει, εἰμὴ, » νὰ εὐχεται [ἐκ
 » ψυχῆς ὅπως τὰ ὀρισθέντα ὑπ' αὐτῆς ἐπικυρωθῶσι τάχιον
 » ὑπὸ τῆς Σεβαστῆς ἡμῶν Κυβερνήσεως, καὶ ἐκτελεσθῶσιν
 » ἐν ἀκριβείᾳ καὶ ἐπὶ κοινῇ ὠφελείᾳ. «

Ἄλλ' οὕτως ἔχει τὸ πρᾶγμα; Οὐχὶ ἐπ' ἀκριβείας. Αὐ-
 τὸς ὁ Κύριος Σ. Καραθεοδωρῆς ἀναγγέλει ἐν τῷ εἰρημένῳ
 λόγῳ αὐτοῦ, ὅτι οὐ πάντες ὑπέγραψαν εἰς τὰ τῇ Συνελεύ-
 σει δόξαντα, καὶ ὅτι ἀπασχίσθησαν διχογνωμήσαντα τινὰ τῶν
 ἐν τῇ Συνελεύσει πρόσωπα « ἐξ' οὗ γεννᾶται ἡ ἐρώτησις:
 ποῖος ἄραγε ὁ λόγος τοῦ τοιούτου ἀποσχισμοῦ καθ' ἣν ὥ-
 ραν ἡ Συνέλευσις διὰ πλειονοψηφίας ἐμελλε τελειωτικῶς νὰ
 ὀρίσῃ τὰ κοινῇ συμφέροντα ;

Βεβαίως ἡ πλειονοψηφία ἔχει πάντοτε ὑπὲρ εἰς αὐτῆς
 τὴν πρόληψιν τῆς βελτίονος γνώμης, ἀλλ' ὑπάρχουσι περι-

στάσεις καθ' ἃς ἡ τῶν μειόνων γνώμη οὐ πάντως ἐσφαλμένη, ἴσως δὲ, ἂν καλῶς ἐξετασθῇ, καὶ μᾶλλον βάσιμος καὶ προτιμωτέα ἀπὸ τῆς τῶν πλειόνων. Ταῦτα καλῶς γνωρίζων ὁ σοφὸς τοῦ Λόγου συγγραφεὺς, ἐνόμισε πρέπον καὶ ἀναγκαῖον νὰ ἐκθέσῃ ἐν συνόψει τοὺς λόγους τῶν ἀποσχισθέντων, καὶ νὰ τοὺς ἀναιρέσῃ ἀπέναντι τοῦ Κοινοῦ, ἵνα προλάβῃ μὲν πᾶσαν τὴν ἐκ μέρους αὐτοῦ δικαίαν ὑποψίαν, νὰ δικαιώσῃ δὲ κατὰ τὸ ἐνὸν τὴν πλειονοψηφίαν.

Ἡ τακτικὴ αὕτη ἦτο λίαν εὐσόχαστος, καὶ ὁ ἐλλόγιμος ἀνὴρ τὴν ἔβαλεν εἰς ἐνέργειαν μὲ τοιαύτην λεκτικὴν δεξιότητα, ὥστε οἱ ἀναγινώσκοντες, ὅσοι δὲν γνωρίζουσι τὰ ἐνδόμυχα τῆς ὑποθέσεως, ἀναμφιβόλως πείθονται εἰς τὴν ῥητορικὴν του καὶ καταδικάζουσιν ἴσως τοὺς διχογνωμήσαντας, λησμονοῦντες, ὡς ἐκ τῆς τῶν λόγων παρασύρσεως, τὸ σοφὸν καὶ φρόνιμον τοῦτο ῥητόν: „ μὴ δίκην δικάσης, „ πρὶν ἀμφοῖν ἀκούσης.“

Ἵνα μὴ λοιπὸν ἐκτεθῶσιν οἱ ἀναγνώσται εἰς τὸ ἀκούσιον μὲν οὐ μικρὸν δὲ τοῦτο ἀμάρτημα, προσθέμην ἐγὼ ὁ τῶν Βουλγάρων Τουρνόβου ταπεινὸς ἀντιπρόσωπος, περὶ οὗ ἰδίως πραγματεύεται ὁ Κύριος Σ. Καραθεοδωρῆς, νὰ εἶπω ἐνταῦθα τινὰς λόγους, ἀσθενεῖς μὲν ὡς πρὸς τὴν δεινότητα ἐκείνου, ἱκανοὺς δὲ, νομίζω ἐν τῇ ἀπλότητι αὐτῶν νὰ καταδείξωσιν εἰς τοὺς εὐσυνηδήτους ἀναγνώστας ὅτι οὐκ ὀρθῶς ἔχουσι πάντα ὅσα περὶ τῶν ἀποσχισθέντων ἔγραψεν ὁ τοῦ Λόγου συντάκτης.

Καὶ ὀρθῶς μὲν ποιεῖ ἡ ἐξοχότης του, μὴ συγχέων αὐτοὺς ὅλους ὡς πρὸς τὰς αἰτίας τῆς ἀποσχίσεως αὐτῶν, ἀλλὰ διαιρῶν εἰς τρεῖς διαφόρους μερίδας, ἐξ ὧν ἡ μὲν πρώτη ἐκ δύο τιμίων λαϊκῶν συγχειμένη “ ἀπεσύρθη, λέγει ἐξ

„ αἰτίας προσωπικῆς, ὡς εἴρηται ἐν τοῖς πρακτικοῖς „ ἡ δὲ ἐκ τριῶν Ἀρχιερέων συγχειμένη δευτέρα, „ πρότερον „ εἰς τὰ οὐσιώδη ἄρθρα τῶν πρακτικῶν ὑπογράψατα, ἐν ἐ- „ σχάτοις δὲ τὴν ὑπογραφὴν αὐτῆς ἀρνηθεῖσα, ἐγένετο, „ λέγει, θύμα, ἐξ ἀβελτηρίας, εἰς τὰς τῶν „ πονηροτέρων (ἀρχιερέων) ἰδιοτελείας καὶ „ ἐσχάτας σκευωρίας, ὡς ἀνεκαλύφθη „ ἐκ τῶν ἐπισχεθεῖσων παρασυναγωγικῶν αὐτῶν ὑπογραφῶν. “ Ἡ δὲ τῶν ἀδελφῶν Βουλγάρων τρίτη μερίς δὲν ὑπέγραψεν οὐχὶ δι' ἄλλην αἰτίαν, ἀλλὰ „ δι' ἄγνοιαν, λέγει, τῶν τοῦ ὑψηλοῦ προ- „ γράμματος ἐνταλμάτων, καὶ τῆς ἀπο- „ στολῆς τῆς ἀρμοδιότητος τῆς παρού- „ σης Συνελεύσεως, ὡς ἐκ τῆς προχθесίνης ἀνα- „ γνώσεως τῆς ἀναφορᾶς τῶν Τουρνοβιτῶν ἐφάνη, καὶ δὴ καὶ ἐκ „ τῶν προτέρων κατὰ καιροὺς γενομένων προτάσεων τοῦ „ Ἀντιπροσώπου αὐτῶν εἰκάζεται. “

Εὐχαριστοῦμεν ἐκ καρδίας τὴν ἐξοχότητά του διὰ τὴν δικαίαν ταύτην διάκρισιν τῶν ἀποσυρθέντων, ἐξ ἧς μόνοι οἱ ἀδελφοὶ τῶν Γραικῶν Βούλγαροι καταδεικνύονται ὡς ἁθῶοι εἰς τὸ ἀμάρτημα τῆς μὴ ὑπογραφῆς, ἐπειδὴ καὶ ἡ ἀπάρνησις αὐτῶν ἔχειν αἰτίαν τὴν ἄγνοιαν, καὶ οὐχὶ ἰδιοτέλειαν καὶ πονηρίαν τινά. Ἴσως δὲ διὰ τὸν λόγον τῆς ἀθωότητος αὐτῶν ταύτης ὁ σοφὸς τοῦ Λόγου συντάκτης, ἀφίνων μετὰ τινος περιφρονήσεως καὶ ἀποστροφῆς τοὺς λόγους τῶν δύο πρώτων μερίδων κατὰ μέρος, ἔκρινεν εὐλογον καὶ δίκαιον νὰ ἐκθέσῃ κατὰ πλάτος τοὺς λόγους τῶν Βουλγάρων, προσπαθῶν νὰ ἀναιρέσῃ αὐτοὺς, καὶ νὰ τοὺς πείσῃ τρόπον τινα ἵνα καὶ αὐτοὶ προσέλθωσιν εἰς

τὴν μάνδραν ἐξ ἧς οὕτως ἀπερισκέπτως κατὰ τὸ φρόνημά του ἀποσύρονται,

Ἀφίνοντες εἰς τὰς προῤῥηθείσας δύο πρώτας μερίδας νὰ ἀπολογηθῶσι δι' εαυτάς, ἡμεῖς περιορίζομεν τὸν λόγον μας εἰς μόνον τὰ περὶ Βουλγάρων ρηθέντα, ἐπειδὴ καὶ τὰ Βουλγαρικὰ ἰδίως δίκαια συμφέροντα διὰ τῆς ἀντιπροσωπίας μας ἐνεδύθημεν.

Ὁ ἐντιμος τοῦ λόγου συγγραφεὺς ἐπαριθμοῖ εἰς τὰς αἰτιάσεις καὶ αἰτήσεις αὐτοῦ, ἐγὼ, ὡς ἐκ μέρους ὧν τῶν ὁμοφύλων μου Βουλγάρων καὶ ἰδίως τῶν συμπατριωτῶν μου Τουρνοβιτῶν, εἴτε ἐγγράφως εἴτε προφορικῶς, ὑπέβαλλον εἰς τὴν Συνέλευσιν, καὶ, διότι αὗται οὐκ ἠλήφθησαν ὑπ' ὄψιν παρὰ τῆς Συνελεύσεως, ἠρνήθησαν τὴν ὑπογραφήν μου εἰς τὰ ὑπ' αὐτῆς ὀρισθέντα. Αἱ δὲ αἰτιάσεις καὶ αἰτήσεις, αὗται εἰσὶν: (*)

α'. Ὅτι οὐ κατὰ ἀναλογίαν τῆς τῶν Γραικῶν καὶ Βουλγάρων ἀνδροπληθύως προσεκλήθησαν ἐξ ἀμφοτέρων ἀντιπρόσωποι εἰς τὴν Συνέλευσιν, οὐδὲ κατὰ τὸ πρόγραμμα τῆς Σεβαστῆς Κυβερνήσεως.

β'. Ὅτι ἐπὶ μεγίστη τῶν Βουλγάρων ζημία κατηργήθησαν οἱ δύο αὐτῶν αὐτοκέφαλοι θρόνοι, ὁ μὲν ἐν Τουρνάβω Πατριάρχης πάσης Βουλγαρίας, ὁ δὲ ἐν Ἀχρίδι Ἀρχιεπίσκοπος πρώτης Ἰουστινιανῆς καὶ πάσης Βουλγαρίας, καὶ τοῦτο μόνον πρὸς ἴδιον τοῦ Γραικικοῦ κλήρου ὄφελος.

γ'. Ὅτι ὁ Βουλγαρικὸς κληρὸς ἥττων λογίζεται παρὰ τῇ σφετερισμένῃ τοῦ θρόνου τούτου Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ,

(*) Ἡ δὲ ἐξοχότης τοῦ θέλει μὲ συγχωρήσῃ ἂν παραφράζω καὶ κατατάττω ταῦτα ὡς ἔπεται.

ὀφείλων εἶναι ἰσόβαθμος τῷ Γραικῷ καὶ ἀδικεῖται μὲν αὐτὸς μὴ ἀξιούμενος ἀρχιερωσύνης, ἀδικοῦνται δὲ αἱ Βουλγαρικαὶ ἐπαρχίαι στερούμεναι ὁμοφύλων καὶ ὁμογλώσσων ἀρχιερέων.

δ'. Ὅτι οἱ εἰς Βουλγαρικὰς ἐπαρχίας ἀποστελλόμενοι Γραικοὶ Ἀρχιερεῖς παρεκτός τῶν μυρίων ἄλλων ὅσας προσξενοῦσιν αὐταῖς καταχρήσεων, ἐπιβάλλουσιν ὡς ἐκ συστήματος τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν εἴτε εἰς τὰς ἐκκλησίας εἴτε εἰς τὰ σχολεῖα αὐτῶν, ἀποκλείοντες τὴν μητρικὴν τῶν Σλαβο-Βουλγαρικῶν.

ε'. Ὅτι πρὸς ρηζικὴν καὶ κανονικὴν διόρθωσιν ὧν τούτων, προκειμένου λόγου νὰ εὑρεθῇ ὁ καταλληλότερος τρόπος τῆς τῶν ἀρχιερέων προχειρίσεως καὶ ἀποκαταστάσεως, πρέπει νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐκκλησιαστικὴν τάξιν, καὶ νὰ κανονισθῇ τὸ νὰ ἐκλέγωνται μὲν οἱ Μητροπολῖται καὶ ἐπίσκοποι ὑπὸ τῆς ἐπαρχίας αὐτῶν, νὰ χειροτονῶνται δὲ οἱ μὲν Ἐπίσκοποι ὑπὸ τῶν Μητροπολιτῶν, οἱ δὲ Μητροπολῖται ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου.

ς'. Ὅτι, διὰ νὰ γίνῃ δεκτὸν τὸ κοινὸν λεγόμενον χρέος, πρέπει προηγουμένως νὰ ὑποβληθῇ εἰς αὐστηράν καὶ λεπτομερῆ ἐξέτασιν· καὶ εἰ μὲν ἀποδειχθῇ ὅτι ἐγένετο, ἐθελοντὶ ἢ κατ' ἀνάγκην, πρὸς ὄφελος ὅλου τοῦ ὀρθοδόξου τῶν χρηστιανῶν πληρώματος, νὰ πληρωθῇ ὑπ' αὐτοῦ· εἰ δὲ μὴ, νὰ ἀφεθῇ εἰς βάρος τῶν ὅσοι αὐθαίρετως ἐνήργησαν αὐτὸ καταχρεώμενοι τῆς αὐτεπαγγέλτου ἐκ μέρους τῶν ἀντιπροσωπείας καὶ ὑποτιθεμένης ἐμπιστοσύνης τοῦ ἀθώου λαοῦ, ἢ εἰς τοὺς διαδόχους αὐτῶν.

Ἄς ἐξετάσωμεν τὰ ἐξ ταῦτα κεφάλαια ἕκαστον κατὰ μέρος

Α' .

Ὁ Κύριος Σ. Καραθεοδωρῆς, μηδὲν φειλονεικῶν τὸ δίκαιον τοῦ πρώτου προσκλαύματος τῶν Βουλγάρων, ἐνόμισεν ὅμως ὅτι θριαμβεῖ εἰς τὴν ἀντίκρουσιν τοῦ ὑπαινίττων, ὅτι εἰς τοῦτο δὲν πταίει ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία, ἀλλ' αὕτη
 „ ἡ Σεβαστὴ μας Κυβέρνησις, ἥτις ἐν τῇ συνέσει αὐτῆς, τῶν
 „ μὲν ἐξωθεν ἐλθόντων, κατὰ τὰς παρ' αὐτῇ
 „ διαιρέσεις τῶν Σαντζακίων ἐπέταξε τὴν
 „ ἐκλογὴν τῶν δὲ Κωνσταντινουπολιτῶν ἐζήτησεν εἶχουσιν
 „ ἀτόμων ἐνδημούντων καὶ λόγων ἐχόντων
 „ τὸν κατάλογον, ὅθεν ἐξελέξατο αὕτη ἡ ἰδία οὐς ἠθέλησε
 „ μόνον δέκα “

Μακρὰν ἀφ' ἡμῶν τὸ νὰ ἐπικρίνωμεν τὰς κρίσεις καὶ πράξεις τῆς σεβαστῆς μας Κυβερνήσεως ἀπ' ἐναντίας λέγομεν ὅτι, ὅποια καὶ ἂν ᾖσιν αὐταί, οἱ Βούλγαροι ἦσαν καὶ εἶναι πάντοτε πρῶτοι εἰς τὸ νὰ τὰς σεβασθῶσιν. Ἀλλ' ἀφ' ἐτέρου διατεινόμεθα, ὅτι ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου οὐδὲν αὐτὴ ἐπέταξεν ὡς ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία ἐνέργησε, καὶ ἰδοὺ ἡ ἀπόδειξις.

Ἡ Σεβαστὴ μας Κυβέρνησις διέταξε διὰ τοῦ ἐπὶ τούτῳ πρὸς τὰ Πατριαρχεῖα σταλέντος ὁδηγιῶν ἐγγράφου προγράμματος, ὡς πρὸς μὲν τὴν Κωνσταντινούπολιν, “ νὰ σημειω-
 „ θῶσιν ὡς ὑποψήφιοι δέκα μὲν ἐκ τῶν προκρίτων τοῦ
 „ ἔθνους, δέκα δὲ ἐκ τῶν ἐσναφίων, ἐξ ὧν νὰ ἐκλε-
 „ χθῶσιν ἐπομένως πέντε ἐκ τῶν πρώτων, καὶ πέντε ἐκ
 „ τῶν δευτέρων “ ὡς πρὸς δὲ τὰς ἐπαρχίας οἱ πρόκριτοι

„ Ρωμαῖοι ἐκάστου Καζᾶ — τῶν εἰς τὰ διὰ τὰ Ρω-
 „ μαϊκὸν ἔθνος γινόμενα κατάστιχα προσδιοριζομένων Ἐγρια-
 „ λειτῶν ἐκλέγοντες ἓνα ἐξ αὐτῶν ὑπάρχον τοῦ κράτους,
 „ ἄμωμον, καλῶς τὰ τοῦ τόπου γνωρίζοντα,
 „ κτηματία, καὶ τοῦλάχιστον πρὸ δέ-
 „ καέτων κατοικοῦντα εἰς τὸ μέρος
 „ ἐκεῖνο, νὰ στέλλωσιν αὐτοὺς εἰς τὴν πρωτεύουσάν τοῦ
 „ Ἐγριαλείου, ὅπου αὐτοὶ μετὰ τοῦ καχεῖσε μετὰ αὐτὰ
 „ προσόντα ἐκλεχθησομένου νὰ ἐκλέξωσιν ἓνα ἐξ ἑαυτῶν,
 „ ὅστις νὰ στέλληται μὲ μαζπατᾶν ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ
 „ Ἐγριαλείου εἰς Κωνσταντινούπολιν. “ (*)

Πρὶν προβῶμεν περαιτέρω, πρέπον εἶναι νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ἡ Κυβέρνησις, ὁμιλοῦσα εἴτε διὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν, εἴτε διὰ τὰς ἐπαρχίας, περὶ Ρωμαίων καὶ ῥωμαϊκοῦ ἔθνους, δὲν εἶναι ἀμφιβολία ὅτι διὰ τῆς ὀνομασίας ταύτης ἐννοεῖ πᾶσαν φυλὴν τὴν τῶν Ῥωμαίων ὁρθόδοξον θρησκείαν πρεσβεύουσαν. καθότι ἡ Ὀθωμανικὴ Κυβέρνησις, οὕσα θεοκρατὴς, οὐκ ἄλλως ἢ κατὰ θρησκείαν διαιρεῖ τὰ ὑπ' αὐτὴν διάφορα ἔθνη, καὶ λέγει: Ροῦμιλλετί, Ἐρμενίμιλλετί, Κατολίχμιλλετί κ. τ. λ., εἰ καὶ, κατὰ γλῶσσαν θεωρούμενοι, οἱ μὲν τὴν τῶν Ῥωμαίων θρησκείαν πρεσβεύοντες ἀνήκουσιν εἰς διαφόρους φυλάς, οἱ δὲ τὴν Ἀρμενικὴν καὶ Κατολικὴν θρησκείαν ἔχοντες ἀνήκουσιν εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν τῶν Ἀρμενίων φυλὴν .

Τούτου οὕτως ἀναμφιβόλως ἔχοντος, ἀφ' οὗ ἡ μεγάλη Ἐκκλησία γνωρίζει κάλλιστα ὅτι ἡ Κωνσταντινούπολις κα-

*) Κεφ. Γ' καὶ Δ' τοῦ προγράμματος.

ποιεῖται οὐ μόνον ὑπὸ Γραικῶν, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ἄλλων μὲν, μάλιστα δὲ ὑπὸ Βουλγάρων Χριστιανῶν περίπου τεσσαράκοντα χιλιάδων, διατι, μέλλουσα νὰ συγκαλέσῃ εἰς τὰ Πατριαρχεῖα τὴν ἐκλεκτικὴν Συνέλευσιν, νὰ μὴ λάβῃ πρόνοιαν, ὡς κοινὴ ἀπάντων μήτηρ καὶ προστάτις, νὰ μὴ καλέσῃ εἰς τὴν ῥηθεῖσαν Συνέλευσιν καὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων μὲν φυλῶν, μάλιστα δὲ ἀπὸ τῶν Βουλγάρων καὶ ἐσσαφλίδων, ἀλλ' ἐπροσκάλεσε σχεδὸν μόνον Ρωμαίους; καὶ εἰ τι, ἀφ' οὗ συνικτήθη ἡ Συνέλευσις ὁποῖα καὶ ἂν ᾖ, νὰ μὴ ἐνθυμηθῇ ὅτι καὶ οἱ Βούλγαροι αὐτοὶ, σχηματίζονται μίαν τοσαύτην μερίδα τῶν κατοίκων, καὶ δυνάμενοι ὡς ἰδία φυλὴ, καὶ νὰ ἔχωσι καὶ ἰδια τινὰ συμφέροντα, πρέπει νὰ λάβωσι μέρος εἰς τὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀντιπροσωπίαν, καὶ ἐπομένως νὰ διατάξῃ ὥς τε καὶ ἐξ αὐτῶν νὰ ἐκλεχθῇ ἀνάλογος ἀντιπροσώπων ἀριθμός; Εἰς τοῦτο ἡ Κυβέρνησις τὴν ἐμπόδισεν; ἢ ἡ ἰδιοτέλεια καὶ ἡ ὑπὲρ τῶν Γραικῶν ἰδιοτελὲς μεροληψία αὐτῆς; Ἐὰν τὸ πρῶτον, δειξάτω πότε, πῶς, καὶ δια τίνος διατάγματος, καὶ σιωπήσομεν· εἰ δὲ τὸ δεύτερον, τότε ποῦ μένει ἢ ὡς ἀπὸ τρίποδος βεβαίωσις τοῦ Κυρίου Σ. Καραθεοδωρῆ ὅτι « ἡ Μήτηρ ἡμῶν ἁγία ἐκκλησία . . . οὐδεμία ποιεῖ ἐθνικὸν ὅτιος διαστολήν; » Φαίνεται λοιπὸν ὅτι ἡ Μήτηρ αὕτη, μήτηρ μὲν ἐστὶ γνησία τῶν Γραικῶν, καὶ ὑπὲρ αὐτῶν μόνον φροντίζει καὶ προνοεῖ, μητριά δὲ τῶν Βουλγάρων καὶ λοιπῶν, καὶ ὡς ἐκ τούτου περὶ αὐτῶν, μόνον ὁσάκις πρόκειται νὰ ὠφεληθῇ τι, ὡς περὶ πληρωμῆς τῶν χρεῶν τῆς, καὶ ἄλλων τοιαύτων, μεριμνᾷ.

Ἄς ἔλθωμεν καὶ εἰς τὰς Ἐπαρχίας.

Ἡ Σεβαστὴ μας Κυβέρνησις ἔγραψεν ὑψηλὰ διατάγματα, πρὸς τοὺς Διοικητάς, ἐπεφόρτησε καὶ τὸ Πατριαρχεῖον νὰ

γράφῃ πρὸς τοὺς Ἀρχιερεῖς, ὅπως, συμφώνως μὲ τοὺς ὡς ἀνωτέρω προσδιορισμένους ὁρους, ἐκλεχθῇ καὶ ἀποσταλῇ μὲ μαζπατᾶν ἀνὰ εἰς ἐξ ἐκάστου Ἐπαρχίᾳ, πρόσθετες δὲ καὶ ἐξ ἐκάστου τῶν κυριωτέρων Σαντζακίων (διότι καὶ τοῦτο ὕστερον ἐνέκρινεν ἡ Κυβέρνησις, ὡς ἐκ τῆς ἀποστολῆς ἀντιπροσώπων ἀπὸ τῶν Σαντζακίων Φιλιππουπόλεως καὶ Τουρνόβου, καὶ ἐκ τῶν λόγων αὐτῶν τοῦ Κυρίου Σ. Καραθεοδωρῆ βεβαιούμεθα). Πρὸς ταῦτα τί συνέβη; Περὶ μὲν τῶν ἄλλων μερῶν ἃς εἶπωσιν ἄλλοι· εἰς ἐκεῖνα δὲ, ὅπου κατοικοῦσι Βούλγαροι μόνοι ἢ σύμμικτοι μετὰ Γραικῶν, (διότι περὶ ἐκείνων μόνον γίνεται ὁ λόγος ἡμῶν), ἡ τοῦ Γραικικοῦ στοιχείου μεροληψία καὶ ἡ τοῦ Γραικικοῦ ἀνωτέρου κλήρου ἰδιοτέλεια καὶ ῥαδιουργία ἐνήργησαν ὥστε ἄλλοις μὲν νὰ ἐκλεχθῶσι (τίς οἶδε πῶς) καὶ ἀποσταλῶσι μόνον Γραικοί· ἄλλοις δὲ νὰ διορισθῶσι πάλιν Γραικοί, πρὸ χρόνων καὶ κατοικησάντων Κωνσταντινουπόλεως, ἐναντίον τοῦ διατάγματος τῆς Κυβερνήσεως ῥητῶς ἀποφαινομένου ὅτι οἱ ἀντιπρόσωποι πρέπει νὰ ἐκλέγωνται ἐκ τῶν ἐν τοπίῳ καὶ κατὰ τὴν ματιῶν τῶν πρὸ δέκα τοῦλάχιστον ἐτῶν εἰς τὸν τόπον κατοικοῦντων· ἄλλοις δὲ πάλιν νὰ μὴ ἐκλεχθῇ μήτε ἀποσταλῇ κανεῖς. Τοιοῦτοτρόπως ἐκ τῶν πολλῶν Ἐπαρχιῶν καὶ πολλωτέρων Σαντζακίων τῶν ὑπὸ Βουλγάρων, ὡς εἴρηται, κατοικουμένων μόνον τέσσαρες, καὶ τούτων οὐχὶ πάντες σύμφωνα τῷ βασιλικῷ διατάγματι, οὐδὲ εὐθὺς καὶ ἀπ' ἀρχῆς τῆς Συνελεύσεως, ἐστάλησαν· ἀπὸ Φιλιππουπόλεως δηλονότι, ἀπὸ Τουρνόβου, ἀπὸ Βυδίνης καὶ ἀπὸ Σοφίας· ἐξ ὧν ὁ μὲν ἐκ Φιλιππουπόλεως, ἅμα οὐκ εἰσηκούσθη τὸ περὶ ἐκλογῆς Ἀρχιερέων προταθὲν σχέδιον, διαμαρτυρηθεὶς ἀνεχώρησεν· ὁ δὲ

ἐκ Βυδίνης, ἰδὼν τὴν ἀνικανότητά του, παρητήθη καὶ ἀνεχώρησεν· ὁ δὲ ἀπὸ Σοφίας μόλις ἐπ' ἐσχάτων ἀνίκανος καὶ αὐτὸς ἔφθασε. Πῶς δὲ διεπράχθησαν ταῦτα; Ἴδου· Ὅπου κατοικοῦσι σύμμικτοι οἱ Βούλγαροι μετὰ Γραικῶν, οἱ τελευταῖοι οὗτοι, ὑποστηριζόμενοι ὑπὸ τοῦ Γραικοῦ Ἀρχιερέως τοῦ μέλλοντος καὶ νὰ ὑπογράψῃ εἰς τὸν μαζπατᾶν τῆς ἐκλογῆς, δὲν ἦτο δύσκολον νὰ ὑπερισχύσωσι τῆς ἄλλης μερίδος. Ὅπου δὲ μόνοι Βούλγαροι κατοικοῦσιν, ὁ τὰ μέγιστα ἰσχύων Γραικὸς Ἀρχιερεὺς, ἄλλοις μὲν ἴσχυσε νὰ ὀνομασθῇ ἀντιπρόσωπος θν αὐτὸς ὡς ἀνεπιζήμιον θεωρῶν ἤθελεν, ἔσω καὶ ὁ πλέον ἀνίκανος· ἄλλοις δὲ πάλιν, μὴ δυνηθεὶς νὰ κατορθώσῃ τοῦτο, ἤρνῃθη νὰ ὑπογράψῃ εἰς τὸν μαζπατᾶν ὑπὲρ τοῦ παρὰ τῶν κατοίκων ἐκλεχθέντος· ἢ ἔπεισε τοὺς ἀπλοὺς κατοίκους ὅτι ἡ ἀποστολὴ ἀντιπροσώπου πολλῶν μὲν ἐξόδων, οὐδεμιᾶς δὲ διὰ τὸν τόπον ὠφελείας, ἔσεται πρόξενος.

Καὶ οὕτως αἱ μὲν ἄλλαι Βουλγαρικαὶ Ἐπαρχίαι, σερηθεῖσαι τοῦ ἱεροῦ τούτου δικαιώματος τῆς αὐτοπροαιρέτου ἐκλογῆς, τὸ ὅποιον τοῖς ἔδωκεν ἡ Σεβαστὴ μας Κυβέρνησις προσέθηκαν σιωπηλῶς καὶ τὸ παράπονον τοῦτο εἰς τὰ τοσαῦτα ἄλλα· δύο δὲ μόναι ἐξ αὐτῶν μόλις ἴσχυσαν νὰ ἐκλέξωσι καὶ ἀποστείλωσιν ἀντιπρόσωπον κτηματίαν, καὶ τοῦ τοῦ τόπου καὶ καλῶς εἰδότα τὰ τοῦ τόπου πράγματα, ὡς ἡ Κυβέρνησις διατάττει.

Ἀφ' οὗ δὲ ταῦτα παρανόμως διεπράχθησαν, ἡ Κοινὴ αὕτη τῶν ὀρθοδόξων μήτηρ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ ἔπραξεν, ἢ καὶ ἐδείξεν ὅτι ἤθελε νὰ πράξῃ τι περὶ ἐπανορθώσεως τοῦ ἀδικήματος καὶ περὶ ἀκριβοῦς ἐκπληρώσεως τῶν παρὰ τῆς Σεβαστῆς Κυβερνήσεως διατεταγμένων; Οὐδὲν· Ἄρα ἀμεριμνεῖ καὶ ἀδιαφορεῖ αὕτη περὶ τῶν Βουλγάρων, καὶ

περιφρονεῖ αὐτούς. Ἄρα δίκαιον τὸ κατ' αὐτῆς παράπονον τῶν Βουλγάρων. Ἄρα δικαίως ἠρνήθημεν νὰ ὑπογράψωμεν εἰς πρακτικὰ μιᾶς τοιαύτης μονομεροῦς καὶ μεροληπτικῆς Συνελεύσεως.

Ὅτι δὲ καὶ ἡ Συνέλευσις αὕτη προσηνέχθη μεροληπτικῶς καί, μακρὰν τοῦ νὰ ἐνεργήσῃ τι ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τῶν ἀδελφῶν Βουλγάρων καὶ ὑπὲρ τῆς θεραπείας τῶν δεινῶν αὐτῶν, ἀπ' ἐναντίας ὠλιγώρησε καὶ περιφρόνησεν αὐτούς, τοῦτο ἐν μόνον γεγωνὸς ἀρκεῖ νὰ τὸ ἀποδείξῃ. Ἐν ᾧ κατὰ τὸ ἀπ' ἀρχῆς ψήφισμά της κατεχώρει καὶ ἀνέφερεν εἰς τὰ πρακτικὰ της πάντα λόγον, πᾶσαν παρατήρησιν καὶ πᾶν ὑπόμνημα ἐκάστου τῶν ἄλλων μελῶν αὐτῆς, ἀπ' ἐναντίας, ὅτε οἱ Βούλγαροι ἀντιπρόσωποι τῇ καθυπέβαλον τὸ μακροσκελὲς καὶ αἰτιολογημένον ὑπόμνημά των περὶ τῆς τῶν Ἀρχιερέων ἐκλογῆς, ἡ Συνέλευσις μετὰ τοῦ προεδρεύοντος Πατριάρχου δὲν ἐνέκριναν οὐ μόνον νὰ καταχωρήσωσιν αὐτὸ, ἀλλ' οὐδ' ἀπλήν αὐτοῦ μνείαν νὰ ποιήσωσιν εἰς τὰ πρακτικὰ αὐτῆς, διὰ τὸ ὅποιον καὶ οὐ μικρὰ κατ' ἐπανάληψιν ἐξεφράσθησαν παράπονα παρὰ τῶν περιφρονηθέντων ἀντιπροσώπων ἐκείνων, καὶ ἔδει ἡ Συνέλευσις νὰ ἔλθῃ εἰς τὸ τέλος τῶν πράξεών της, νὰ ἐκζητήσῃ ἐπιμόνως τὴν ὑπογραφήν των, καὶ ἅμα τῇ ἀρνήσει νὰ ἐκφρασθῶσιν ἐκ νέου πικρότερον τὰ παράπονά των ταῦτα, καὶ τότε αὕτη νὰ ἀποφασίσῃ τὴν ἀπλῶς καταχώρησιν αὐτῶν.

Ἴδου πῶς φέρονται οἱ Γραικοὶ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν Βουλγάρους! Ἴδου πῶς ὁ Γραικικὸς Κλῆρος ἡ μᾶλλον οἱ Γραικοὶ Ἀρχιερεῖς καὶ τὸ Πατριαρχεῖον περιποιῶνται τὰ ἱερὰ συμφέροντα τοῦ Βουλγαρικοῦ ποιμνίου! Ἴδου τέλος πῶς οἱ κοινὴ τῶν Ὀρθοδόξων μήτηρ Μεγάλῃ ἐκκλη-

αία προνοεῖ καὶ μεριμνᾷ, ἄνευ διαστολῆς ἐθνικῶ-
κότητος, ὑπὲρ τῶν πνευματικῶν τέκνων αὐτῆς τῶν
Βουλγάρων ! Μετὰ ταῦτα εἶνε πλέον ἀνάγκη νὰ εἴπωμεν
ὅτι ἐξέλειπε τῶν Βουλγάρων ἡ ἐμπιστοσύνη πρὸς αὐτοὺς ;

Ὁ ἐντιμος τοῦ λόγου Συντάκτης, ἵνα ἀντικρούσῃ, ὡς
ἀδικον καὶ ἀβάσιμον τὸ δεύτερον πρόσκλαυμα τῶν Βουλγά-
ρων τὸ περὶ καταργήσεως τῶν αὐτοκεφάλων αὐτῶν θρόνων,
δὲν ἐνόμισε πρέπον καὶ νὰ τὸ ἐρευνήσῃ, ἀλλ' ἐστοχάσθη
ἀρχετὸν ν' ἀποφανθῇ ὡς ἀπὸ τρίποδος, ὅτι, « ἡ Οἰκουμε-
νικὴ Ἐκκλησία, καὶ αἱ ἐπτὰ Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι, πέ-
ντε μόνον Πατριάρχας γινωρίζει, οἰονεὶ
πέντε αἰσθητήρια, τοὺς δὲ λοιποὺς Καθολικοὺς
λεγομένους καὶ Ἀυτοκεφάλους, τιμητικῶς διὰ τινὰ αἰτίαν
ὀνομασθέντας Πατριάρχας, κατὰ τὴν ἐν τῷ Μεσαιωνικῶν
θεμάτων τοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους τιμωριωτικὴν διαίρεσιν,
ἀγνοεῖ ὅλοτελως καὶ πρὸ πολλοῦ ἤδη ἔπαυ-
σαν ὡς μηδεμίαν ὠφέλειαν, ἀλλὰ μᾶλλον σύγχυσιν, ἴσως
δὲ καὶ παραλυσίαν φέροντες καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ
εἰς τὸ κράτος ἐν ᾧ διατρέβουσιν. »

Εἰν ἤρκει καὶ ἐν τῷ πεφωτισμένῳ τούτῳ αἰῶνι τὸ παλαι-
ὸν « αὐτὸς ἔφη, » ἕκαστος θεοσώτως ἐπείθετο εἰς τοὺς
λόγους τούτους τοῦ λίαν πεπαιδευμένου Συντάκτου, καὶ οἱ
Βούλγαροι κατεδικάζοντο ἀνεγκλήτως ὡς ἀδικοὶ καὶ ἐν ταυ-
τῷ ἀσεβεῖς εἰς τὸ πρόσκλαυμα αὐτῶν τοῦτο. Ἀλλ' οὐχ αὖ-
τως ἔχει τὸ πρᾶγμα εἰς τὴν σημερινὴν ἐποχὴν καὶ εἰς τὰς
λαμπράς ἡμέρας τοῦ φιλολάου ἡμῶν Ἀνακτος. Ἡ ὑπόθεσις
ἀνιχνεύεται, καὶ ἀποδεικνύεται ἱστορικῶς ὅτι δὲν εἶναι ὡς
τὴν παρέστησεν ὁ ἐξοχότατος ἀνὴρ. Τότε δὲ τί νὰ ὑποβῇ
τις ἐκ μέρους του; ἄγνοιαν ἱστορικὴν; ἠθέλομεν, νομίζω, τὸν

προσβάλλῃ καὶ ἂν τὸ συλλογισθῶμεν κακὴν πίστιν; καὶ τοῦ-
το χειρότερον ἡμεῖς μᾶλλον φρονοῦμεν καὶ πιστεύομεν ὅτι
ἡ ἐξοχότης του, καθὼς Γραικός, ἐνόμιζε χρέος τοῦ ἐθνικόν
νὰ ἀπορρίψῃ οὕτως ἀνεξετάστως τὸ προκείμενον τῶν Βουλ-
γάρων πρόσκλαυμα, ἵνα δικαιολογήσῃ, κατὰ τὸ φαινόμενον,
τὸν σφετεριζμὸν ὃν κατὰ τούτων ἔκαμεν ἡ Γραικικὴ Οἰκου-
μενικὴ Ἐκκλησία. Οὕτω δὲ πράττων ἡ ἐξοχότης του, λα-
θῶν ὑπέβαλεν ἑαυτὸν, εἰς τὴν αὐτὴν τῶν συναδελφῶν του
Γραικῶν ὑπὲρ αὐτῶν καὶ κατὰ Βουλγάρων μεροληψίαν.

Ἴνα δὲ ἀποδείξωμεν τὸν λόγον μας, ἡμεῖς δὲν θέλομεν
προσδράμει, ὡς ἡ Ἐξοχότης του, εἰς τὴν Ρωσσίαν ἢ ἄλ-
λας ξένας ἐπικρατείας. μ' ὅλον ὅτι καὶ τὸ προσενεχθὲν τοῦ
Μεγάλου Πέτρου παράδειγμα οὐδὲν κατὰ τοῦ ζητήματος τῶν
Βουλγάρων ἀποδεικνύει διότι, ἂν ὁ μέγας Πέτρος διὰ τὴν
ἐωσφόρειον ἀλαζονίαν τοῦ Ρωσικοῦ Πατριάρχου κατήργησε
τὸ ὄνομα Πατριάρχης εἰς τὴν ἐπικράτειάν του, δὲν
καθυπέβαλεν ὅμως καὶ τὸν αὐτοκέφαλον τῆς Ρωσσίας θρό-
νον εἰς τὸν οἰκουμενικόν, ἀλλὰ μᾶλλον τὸν ἐνίσχυσε περι-
τειχίσας μὲ σεβαστὴν ἱερὰν Σύνοδον ἣτις ἐπιβλέπει μὲ ἄγ-
ρυπνον ὄμμα, τόσον εἰς τὴν διατήρησιν τῆς ἐθνικῆς πνευμα-
τικῆς τοῦ θρόνου ἀνεξαρτησίας, ὅσον καὶ εἰς τὴν ἀποσκο-
ράκισιν πάσης τοῦ κλήρου καὶ ἐν τῷ κλήρῳ καταχρήσεως
τὸ δὲ νὰ κοινολογῇται αὕτη εἰς τὰ ἐμπίπτοντα
μεγάλᾳ θρησκευτικὰ ζητήματα, πρὸς
τὸν Οἰκουμενικὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνον, ἡ μάλ-
λον πρὸς ἅπαντας τοὺς Ἀνατολικοὺς Πατριάρχας, εἶ-
ναι πρᾶγμα φυσικώτατον καὶ σύμφωνον τῇ κανονικῇ τάξει,
καθὼς τοῦτο ἐνηργεῖτο καὶ ἐνεργεῖται καὶ παρὰ τῶν ἄλλων
πατριαρχικῶν καὶ αὐτοκεφάλων θρόνων, χωρὶς ποτὲ νὰ συν-

επιφέρει δι' αὐτοὺς ὑποταγὴν τινὰ πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν ἢ ὁποιονδήποτε ἄλλον. Τὴν ἀπόδειξίν μας λοιπὸν ἡμεῖς θέλομεν ζητήσῃ ἐν αὐτῇ τῇ Οἰκουμενικῇ ἐκκλησίᾳ, ἐν αὐταῖς ταῖς οἰκουμενικαῖς Συνόδοις, ἐν αὐτῇ τέλος πάντων τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ.

Καὶ πρῶτον. Δὲν εἶναι ἀληθὲς ὅτι « ἡ Οἰκουμενικὴ ἐκκλησία πέντε μόνον Πατριάρχας, μᾶλλον δέ εἰπεῖν « αὐτοκεφάλους θρόνους » (διότι περὶ τούτων ἡμῖν ὁ λόγος) « οἶοναί « πέντε αἰσθητήρια » γνωρίζει. » Τὰ πάντα αἰσθητήρια οὐδὲν ἔχουσι πρὸς τοὺς θρόνους αὐτοὺς.

Ἡ ῥηθεῖσα ἐκκλησία ἐγνώριζε, καὶ εἰσέει γνωρίζει ὡς αὐτοκέφαλον θρόνον τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν τῆς Κύπρου, καὶ ἡ τῷ 431 ἔτει συγκροτηθεῖσα ἁγία οἰκουμενικὴ τρίτη Σύνοδος κατεδίκασεν αὐτὸν τὸν Πατριάρχην Ἀντιοχείας, ὡς ἐπεκτείναντα χεῖρα σφετερισμοῦ εἰς τὴν ἐπαρχίαν τοῦ εἰρημένου θρόνου, καὶ ἀξιοῦντα αὐτὸς ἐν αὐτῇ τὰς χειροτονίας ποιεῖσθαι. ἅμα δὲ τῇ καταδίκῃ αὐτοῦ ἐξέδωκεν ἐν γένει καὶ τὸ ἐπόμενον ὄντως ἅγιον καὶ ἱερὸν ψήφισμα ὅτι « τὸ αὐτὸ « καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων διοικήσεων (diocesis) καὶ τῶν ἀπανταχοῦ ἐκκλησιῶν παραφυλαχθήσεται, ὥς « μὴ δέ ν᾿ αὐτῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων ἐπαρχίαν ἐτέραν οὐκ οὖσαν ἀνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ « ἡγουντῶν πρὸ αὐτοῦ, χεῖρα καταλαμβάνειν. ἀλλ' εἰ καὶ τις κατέλαβε, « καὶ ὑφ' ἐαυτὸν πεποιήται βιασάμενος, « ταύτην ἀποδιδόναι, ἵνα μὴ τῶν « πατέρων οἱ κανόνες παραβαίνωνται, μηδὲ ἐν ἱεουργίαις

« προσχέματι, ἐξουσίας τυφὸς κοσμηῆς
« παρεισδύεται, μηδὲ λάθωμεν τὴν ἐλευθερίαν κατὰ μικρὸν
« ἀπολέσαντες, ἣν ἡμῖν ἐδωρήσατο τῷ ἰδίῳ αἵματι ὁ Κύριος
« ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ πάντων ἀνθρώπων ἐλευθερωτής.

« Ἐδοξε τοίνυν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ Συνόδῳ σῶζε-
« σθαι ἐκάστη ἐπαρχία καθαρὰ καὶ ἀβί-
« αστα τὰ αὐτῇ προσόντα δίκαια ἐξ ἀρχῆς ἀνωθεν κατὰ τὸ πάλαι κρατῆσαν ἔθος. » (1)

Ὁ τῆς Κύπρου θρόνου ὑπὸ τῶν Ρωμαίων βασιλέων Ζήνωνος καὶ Ἰουστινιανοῦ τοῦ Ὑνιστήτου, τοῦ τὴν Κύπρον νέαν Ἰουστινιανὴν μετακομήσαντος, ὡς αὐτοκέφαλος ἐτιμήθη. Οἱ βασιλεῖς ἐκεῖνοι πρὸ αἰώνων ἐξέλιπον. Αὐτὸ τὸ ῥωμαϊκὸν βασίλειον πρὸ αἰώνων ἀπесβέσθη, καὶ ὅμως τὸ ἅπαξ ἀποκτιθεὲς τῆς αὐτονομίας προνόμιον τῆς Κύπρου, ὡς ἔθος ἤδη ἀρχαῖον τῆς ἐκκλησίας θεωρούμενον, διετηρήθη καὶ εἰσέτι διατηρεῖται σῶον καὶ ἀνέπαφον, χωρὶς νὰ φέρῃ καμμίαν σύγχυσιν ἢ παραλυσίαν εἰς τὸ Κράτος ἢ εἰς τὴν ἐκκλησίαν.

Ἡ Οἰκουμενικὴ ἐκκλησία μέχρι πρὸ μικροῦ ὡσαύτως ἐγνώριζεν ὡς αὐτοκέφαλον θρόνον τὴν ἐν Ἀχρίδι ἢ πρώτῃ Ἰουστινιανῇ Ἀρχιεπισκοπὴν Βουλγαρίας, ἣν ἅμα συστή-

1) Ἴδε Καν. Η'. Ὁικουμ. Συν. Γ'. Τὸ προνόμιον τοῦτο τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου ἐπεκυρώθη ἐν ἔτει 680 καὶ ὑπὸ τῆς ἐν Τρούλλῳ Οἰκουμ. Συνόδου Καν. 3^α, με προσθήκην δικαιοδοσίας « ἐπὶ πάντων τῶν τῆς Ἑλλησποντίας ἐπαρχίας, καὶ αὐτῆς τῆς Κυζίκου » Ἀλλ' ἡ προσθήκη αὕτη ἀκολούθως τῷ ἀφηρέθη αὐθαιρέτως παρὰ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Πατριάρχου.

θεῖσαν τῷ 535 ἔτει παρὰ τοῦ μεγάλου Ἰουστινιανοῦ τῇ ἐγκρίσει τοῦ Πάπα Βιγιλτίου (1), καθό τότε ἀπὸ τοῦ Πάπα ἐξαρτωμένων ἐκείνων τῶν μερῶν (2), ἡ τῷ 553 ἔτει συγκροτηθεῖσα ἁγία Οἰκουμενικὴ πέμπτη Σύνοδος πληρέστατα ἀνεγνώρισεν, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν πρακτικῶν τῆς δευτέρας συνεδριάσεως αὐτῆς (3). Ὁ Ἰουστινιανὸς καὶ ἄλλοι βασιλεῖς Ρωμαίων ἐκ κοῦ κόσμου ἀπεδήμησαν· ἦλθον καὶ ἐπῆλθον καὶ Πατριάρχαι Ρωμαίων πολλοὶ ἐξέλιπον τέλος οὐ μόνον τὸ τῶν Βουλγάρων, ἀλλὰ καὶ τὸ τῶν Ρωμαίων βασίλειον. καὶ ὅμως ἡ ῥηθεῖσα Ἀρχιεπισκοπὴ διέμεινεν ἀναγνωριζομένη καὶ τιμωμένη παρὰ τῆς Οἰκουμενικῆς ἐκκλησίας, ὡς καὶ παρὰ πάντων, αὐτοκέφαλος, σῶα καὶ ἀνεπιρρέαστος, καὶ τὰ προνόμια αὐτῆς ταῦτα καταστάντα « ἔτος τῆς ἐκκλησίας ἀρχαῖον, » καὶ ὑπ' αὐτῆς δὲ τῆς ὑψηλῆς Ὀθωμανικῆς Κυβερνήσεως ἐπικυρωθέντα ἐξ ἴσου τοῖς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, ὡς ἐξ αὐτοῦ τοῦ περατίου τούτου φαίνεται, διτηρήθησαν μέχρι τοῦ 1767 ἔτους, ὅτε ἡ Οἰκουμενικὴ Ἐκκλησία, παράβαινουσα τοὺς Ἀποστολικούς καὶ Συνοδικούς κανόνας τοὺς ῥητῶς καὶ ἐπὶ ποινῇ καθαιρέσεως ὀρίζοντας « ἐπί-
« σκοπον μὴ ἐπιβαίνειν ἄλλοτρίᾳ πόλει καὶ χώρᾳ τῇ αὐ-

1) Ἴδε Novella Constit. Justin. 41 καὶ 431 ἐν τόμῳ II τοῦ Corpus juris citilis. Ἴδε ὡσαύτως προκόπιον de edit. IV Βιβλ. Α'. σιλ. 67, καὶ Ἀγαθίαν Βίβλ. Ε'. § 21 σελ. 166.

2) Κατὰ τὴν τότε τοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους διαίρεσιν, τὰ μέρη ταῦτα ἐσχημάτιζον τὴν Ἰλλυρικὴν πραιφεκτοῦραν διαιρουμένην εἰς δύο διοικήσεις Δακίας καὶ Μακεδονίας, καὶ ὑποδιαιρουμένην εἰς ἑνδεκα ἐπαρχίας. Ἐπὶ τῆς πραιφεκτοῦρας ταύτης δικαιοδοσίαν οὐδέποτε εἶχε κανονικῶς ὁ Κωνσταντινουπόλεως Πατριάρχης ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ καὶ κανόνος τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου· τοῦ ὀρίσαντος τὴν ἐκτασιν τῆς ἐξουσίας τοῦ εἰρημένου Πατριάρχου.

3) Ἴδε Πρακτικὰ τῶν Συνόδ. Τόμ. Β', σελ. 336.

« τῇ μὴ ὑποκειμένη » (1), διὰ σκοποὺς ἐπιβούλου πολιτικῆς καὶ ἀντιχριστιανικῆς ιδιοτελείας (2) παρανόμως ἐξφετερίσατο τοῦ εἰρημένου θρόνου μετὰ πάσης τῆς αὐτῷ ὑποκειμένης χώρας, καὶ

1) Ἴδε Καν. ἀποστ. 33, καὶ Συν. Β', 2'. Γ', 8 ΣΤ', 20. Ἀντιοχ. 13 καὶ 22 καὶ λπ.

2) Ἴδου πῶς ἐκθέτει τὴν αἰτίαν καὶ τὰ πολιτικὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐνώσεως καὶ σφετερίσεως τῶν Σερβο-Βουλγαρικῶν αὐτοκεφάλων θρόνων ὑπὸ τῆς Γραικικῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ὁ καλῶς τὰ τοιαῦτα γινώσκων Ἰωάννης Φιλήμων ἐν τοῖς προλεγομένοις τοῦ δευτέρου τόμου τοῦ προσφατῶς ὑπ' αὐτοῦ ἐκδοθέντος Ἱστορικοῦ Δοκίμου περὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως σελ. ε' » Τῆς μεγάλης ταύτης ιδέας [τῆς ἐλληνικῆς δηλ. ἐπαναστάσεως] ὑ-
« πηρεται συστηματικοί, ἀλλὰ καὶ τολμηροί, πάντοτε οἱ ὑψηλάνται
« πρῶτον ἐσωτερικῶς ἐξετέλεσαν οὐσιῶδες ἔργον, τὸ τῆς ἐνώ-
σεως τοῦ Σλαβικοῦ, (Σερβικοῦ δηλ. καὶ Βουλγαρικοῦ) με-
« τὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου διὰ τῆς μι-
« ας ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως. Τὸν πολὺν καὶ
« ὀρθὸν νοῦν, ὡς καὶ τὰς γονιμώτερας ὑπὲρ τοῦ Ἑλ-
« ληνισμοῦ συνεπείας τοῦ κατορθώματος αὐτοῦ, ὁμολο-
« γοῦσιν ἀντίπαντος ἄλλου αἱ μεγάλοι καὶ διὰ τῆς ἐπιμονῆς
« καταβαλλόμενοι ἀπὸ τινος χρόνου ἀντίθετοι προσπάθειαι. Εἰ καὶ
« ἔχουσιν αὐταί, πρόσχημα τὴν ἰδίαν ἐθνικότητα καὶ τὸ δίκαιον τῆς χει-
« ροτονίας αὐτοχθόνων ἐν γένει Ἐπισκόπων, ἀφ' ὧσιν ὅμως κατὰ
« πρῶτον λόγον τὴν ἀποχώρισιν τῶν Σλάβων ἀ-
« πὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ κέντρου τῆς ὀρθοδοξί-
« ας καὶ τὴν ἀνανέωσιν τοῦ καταργηθέντος
« πατριαρχείου τοῦ Ἰπεκείου καὶ Ὁχρίδος·
« δι' ἄλλων δὲ λέξεων τὴν καταστροφὴν τοῦ Ὑψη-
« λαντείου ἔργου, τείνουσαν ἀν' θέλη τις, καὶ εἰς τὸ μετα-
« ξὺ Ἑλλήνων καὶ Σλάβων σχίσμα. »

Ὁ αὐτὸς Ι. Φιλήμων ἐν τῷ πρώτῳ κεφαλαίῳ τοῦ αὐτοῦ τόμου τοῦ εἰρημένου συγγράμματος του σελ. 2, 3, 4, καὶ 5, λέγει ταῦτα :
« Υἱὸς τοῦ Ἀντιόχου ὁ Ἰωάννης Ὑψηλάντης . . . πρῶτος συνέλα-
« βε τὸ σχέδιον ὅπως διὰ τῆς διοικητικῆς ἐνότη-
« τος τῆς ἐκκλησίας συνδέσῃ μετὰ τοῦ Ἑλ-

οὐ μόνον τὴν ὅλα 1232 ἔτει κατὰ συνέχειαν διαρκέσασαν Ἀρχιεπισκοπὴν ταύτην κατήργησεν, ἀλλὰ καὶ τὰ προνόμια αὐτῆς ἐξ ὁλοκλήρου κατέστρεψε καὶ ἐξηφάνισε. Τούτων οὕτως

« ληνικοῦ ἔθνους τοὺς Σλάβους τοὺς περὶ τὸ
« Πατριαρχεῖον τοῦ Ἰπεκίου καὶ τῆς Ὀχρί-
« δος . . . Ὁ Ἰωάννης Ὑψηλάντης ἐχρήσατο τότε ὕλη αὐτοῦ τῇ
« ἐπιρροῇ συμβουλεύσας τοῖς Τούρκοις ἵνα παραδεχθῶσιν ἄλλο τι σύ-
« στημα ἐπιεικείας καὶ φιλανθρωπίας πρὸς τοὺς λαοὺς ἐκείνους· ὡς
« μόνον δὲ μέσον τοῦ ἀμετακινήτου αὐτῶν ἐκ τοῦ τύπου προετινε
« τὴν συγχώνευσιν τοῦ μερικοῦ Πατριαρ-
« χείου τοῦ Ἰπεκίου καὶ τῆς Ὀχρίδος ἐν τῷ γε-
« νικῷ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τοῖς μὲν Τούρ-
« κοῖς παρουσιάζων τὸ πολιτικὸν συμφέρον, ὑπὲρ τῆς Ἑλλα-
« δος δὲ σκοπῶν τὴν διὰ τῆς ἐκκλησίας ἐνό-
« τητα τῶν λαῶν τούτων, ἐπιτηρουμένων
« ἀμέσως παρ' Ἑλλήνων Ἀρχιερέων. Οἱ Τούρκοι
« ὁμῶς ἐνόμισαν ποραδόξως ὅτι ἀνεκάλυψαν ὑποβολὴν τινὰ τοῦ Αὐ-
« τοκράτορος Γερμανοῦ καὶ ἐθανάτωσαν τὸν Ὑψηλάντην ὡς Γερμανί-
« ζοντα δῆθεν καὶ ἐπίβουλον σύμβουλον, ἐν ᾧ ὑπῆρχεν ὅλον τὸ ἐναν-
« τίον διὰ μόνης τῆς διαφορᾶς ὅτι, μετὰ τοῦ Τουρκικοῦ
« συμφέροντος μιᾶς δεδομένης ἐποχῆς ἐπεδίωκεν
« οὗτος καὶ τὸ τῆς Ἑλλάδος κατὰ τε τὸ πα-
« ρὸν καὶ τὸ μέλλον [*]. . . Ἀλλ' ὁμῶς, καὶ ἂν ὁ
« Ἰωάννης Ὑψηλάντης ἐσφάγη, ἡ ἰδέα τοῦ ἤρξατο εὐ-
« τυχῶς πραγματοποιοῦμεν ἤμετ' οὐ πολὺ, ἐπτα δὲ
« Σλαβικαὶ ἐπισκοπαὶ [**] ἠνώθησαν οἰκοθεν ὑπὸ τὸ Οἰκουμενικὸν
« Πατριαρχεῖον. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἰδρύθη-
« σαν πολυάριθμα σχολεῖα προωρισμένα ἵνα
« ἐξελληνίσωσι τὴν ἀνατολὴν ἔπασσαν· πρὸς
« τὸν σκοπὸν δὲ αὐτὸν εἰργάσθησαν διὰ πολλοῦ ζήλου ἄλλοι τε

*) Ὁ συγγραφεὺς βέβαια ἤθελε νὰ εἴπῃ ὅτι ὑπὸ τὸ πρόσχημα τοῦ Τουρκικοῦ συμ-
φέροντος ὁ Ὑψηλάντης ἐπεδίωκε τὸ Ἑλληνικόν.

**) Ὁρρότερον ἤθελεν εἰπῇ ὁ Συγγραφεὺς ἐπτα δὲ ἐν Σλάβοις Ἑλληνας
Επίσκοποις . . .

ἐχόντων ὁ ἐντιμὸς ἀντιπρόσωπος τῆς ἐθνικῆς συνελεύσεως
τολμᾷ ὁμῶς νὰ εἴπῃ ἀπέναντι παντός τοῦ κόσμου ἐν τῷ
Λόγῳ του, ὅτι « ἡ Οἰκουμενικὴ ἐκκλησία, καὶ αἱ ἐπτα

καὶ οἱ Σουτσοὶ καὶ οἱ Ὑψηλάνται καὶ οἱ Μουρούζι . . . Παις τοῦ
« Ἀθανασίου Ὑψηλάντου ὁ Ἰωάννης Ὑψηλάντης ἐδοξάσθη ἰδίως μέ-
« γας γενόμενος Διερμηνεὺς, . . . καὶ τὸ σχέδιον τοῦ σφα-
« γέντος θεῖου αὐτοῦ Ἰωάννου περὶ πολλοῦ
« ποιούμενος, κατόρθωσεν ἵνα ἀποφασίσῃ ἐπὶ
« τέλους ἡ Πύλη, καὶ διὰ τοῦ ἐπισημωτέρου
« τρόπου ὀρίσῃ τὴν ἐνῶσιν ὅλων τῶν ἐν τῷ
« κράτει χριστιανικῶν φυλῶν ὑπὸ μόνῃν τὴν δι-
« κασιδοσίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου. Συνερ-
« γὼν ἐπίσης πρόθυμον, καὶ ἱκανὸν ἔλαβεν τότε ὁ Ἰωάννης τὸν πε-
« ριώνυμον Πατριάρχην Σαρουήλ. Δύο οὕτω μέγιστα κατορθώθησαν
« ἔργα ἐπὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης· τὸ πρῶτον, ὅτι ἡ Τουρκία ἤρξατο
« ὑποβαλλομένη εἰς συμμαχίας, δι' ὧν αἱ μὲν ξέναι ἐπιρροαὶ εἰσεχώ-
« ρουν ἐντὸς τῶν κόλπων αὐτῆς, ζητοῦσαι καὶ παρὰ μόνοις
« τοῖς Ἑλλήσιν εὐρίσκειν ὑποστήριξιν,
« οἱ δ' Ἕλληνες ἀναγκαιότεροι τῇ Τουρκικῇ ἐξουσίᾳ καὶ ἐν ταύτῃ
« γνωστότεροι παρὰ τῇ Εὐρώπῃ καθίσταντο· τὸ δεύτερον, ὅτι τὰ
« ὀρθόδοξα γένη ἠνοῦντο πέραξ ἐνὸς μόνοις
« κέντρου, ἡ δὲ ἐκκλησιαστικὴ αὕτη ἐνότης
« τὸ προηγούμενον ἦν τῆς κυριότητος τῆς
« μιᾶς Ἑλληνικῆς ιδέας, καὶ τὸ μόνον μέσον
« τῆς ἀνανεώσεως τῶν δεσμῶν τῆς μιᾶς πο-
« λιτικῆς καταστάσεως ἐν τῷ μέλλοντι. »

Ἀφ' οὗ οὕτως ἐξέθεσε τὰ ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνικοῦ μέλ-
λοντος εὐτυχῇ ταῦτα τῆς ἐνώσεως τῶν Σερβο-Βουλγαρικῶν
ἐπισκοπῶν ἐν τῷ Γραικικῷ Πατριαρχεῖῳ ἀποτελέσματα, ὁ μέγας
τοῦ Ἑλληνισμοῦ ζηλωτὴς Φιλήμων, βλέπων ὅτι διὰ τῶν τελευταί-
ων αὐτῶν κατὰ τοῦ πανελληνισμοῦ ἀναστατικῶν κινήματων οἱ Βούλ-
γαροι πηγαίνουν νὰ ἀνατρέψωσιν ὅλα ἐκεῖνα τὰ πολιτικὰ τῶν Ἑλ-
λήνων σχέδια, καὶ καταδαφίσωσι τὰ πρὸ τοσοῦτου ἐγειρόμενα τοῦ
πανελληνισμοῦ κατὰ Τουρκίας οἰκοδομήματα, ἐκ βαθέων
στενάζων ἀνακράζει· « Τίς ἄρα δαίμων κακὸς εἰσέγαγεν ἐπὶ τῶν τε-
« λευταίων ἤδη χρόνων τὸ λεγόμενον Βουλγαρικὸν ζήτημα ! »

« Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι πέντε μόνον Πατριάρχας
 « γνωρίζει . . . τοὺς δὲ λοιποὺς Καθολικοὺς λεγομένους
 « καὶ Αὐτοκεφάλους . . . ἀγνοεῖ ὁλοτελῶς ! » Ἄρα καὶ
 τὸ τῶν Κυπρίων, καὶ τὸν τῆς Ἀχρίδος ἀγνοεῖ ! Ὁ σφετε-
 ρισάμενος τὸ ἀλλότριον πρᾶγμα πάντοτε ἀγνοεῖ τὸν πρῶτον
 καὶ ἀληθῆ αὐτοῦ ιδιοκτήτην· ἄλλως πρέπει νὰ τὸ ἀποδώσῃ
 εἰς αὐτόν· Ἡ Οἰκουμενικὴ αὕτη ἐκκλησία ἀνεγνώριζεν ὁμῶς
 ἄλλοτε, ὡς ἄνω εἶπομεν τὸ αὐτόνομον καὶ αὐτοκέφαλον
 τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς τῆς Ἀχρίδος, τόσον ἐπὶ Ῥωμαϊκῆς
 Ἀυτοκρατορίας ὅσον καὶ ἐπὶ Ὀθωμανικῆς ἐξουσίας· τόσον
 ἐπὶ βασιλείας τῶν Βουλγάρων, ὅσον καὶ μετὰ τὴν πτῶσιν
 αὐτῆς· ὁ δὲ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀχρίδος καὶ πάσης Βουλγα-
 ρίας καθ' ὃν καιρὸν ὑπέκειτο ἡ Βουλγαρία εἰς τοὺς Ῥωμαί-
 ους Βασιλεῖς προὔχειρίζετο ἀπαραλλάκτως μὲ τὰς αὐτὰς
 διατυπώσεις καὶ μὲ τὰς αὐτὰς τιμὰς, ὡς καὶ ὁ Οἰκουμενι-
 κὸς Πατριάρχης (1)· Εἰς πόσον δὲ βαθμὸν ἡ αὐτονομία του
 αὕτη ἦτον ἱερὰ, καὶ πόσον ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἦ-
 τον ἀνίκανος νὰ τὴν προσβάλῃ ἢ ἐπιρρέωσῃ κανονικῶς εἰς
 τὸ παραμικρὸν, τοῦτο ἀποδεικνύεται πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐκ
 τῆς ἐπομένης ἐπιστολῆς τοῦ ἐπὶ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ
 (1081=1118) ἀκμάσαντος Ἀγίου Θεοφυλάκτου τοῦ ιδ'
 ἀρχιεπισκόπου Βουλγαρίας (2) πρὸς τὸν Χαλκηδόνος Μηχαήλ.

1) « Ὁμοίως καὶ ἀπαραλλάκτως γίνεται καὶ ἡ τῶν ἐτέρων Πα-
 τριαρχῶν πρόβλησις, τοῦ τε Ἀλεξανδρείας, τοῦ Ἀντιοχείας καὶ τοῦ
 Ἱεροσολύμων, ἀλλὰ δὴ καὶ τοῦ ἀρχιεπισκόπου πρῶ-
 τῆς Ἰουστινιανῆς Ἀχρίδος καὶ πάσης Βουλ-
 γαρίας » (Codin. Europal de offie. C. XX, p. 103 edit. Bonn.)

2) Dueange Famil. Byz. C. XXVIII, p. 171 edit. reg., Assem.
 Calend. eul. univ. T. III C. IV, p. 42 et T. V. B. IV. p. 161.

« Ἔως μὲν τὰ μόνον χρηματικὰ τῶν ἐκκλησιῶν διηρπά-
 « ζοντο, τιμιώτατε ἀδελφε καὶ Δέσποτα, ἡχθόμεθα μὲν,
 « πλὴν ἀλλὰ τὸ ἄχθος ἡμῖν ἐτέρως ἐκουφίζετο ὁρῶσι τὰ
 « πνευματικώτερα μὴ λυόμενα· νῦν δὲ καὶ τούτων ἡμῖν λυο-
 « μένων, οἵχεται πᾶσα παράκλησις

« Γνωρίζομεν τῇ σῇ Ἱερότητι τὸ παρὰ κανό-
 « νας γινόμενον.

« Κίτταβα ἐνορία τίς ἐστὶ τῇ καθ' ἡμᾶς ἀρχιεπισκοπῇ
 « διαφέρουσα, ἐν ᾗ τῶν τις μοναχῶν ἀνεγείρων οἶκον εὐ-
 « κτήριον, ἐκωλύθη παρ' ἡμῶν ὡς παρὰ γνώμην ἡμετέραν
 « τοῦ ἔργου ἀρξάμενος, καὶ μήτε τοῖς κανόσι, μήτε τοῖς
 « τῆς πολιτείας νόμοις ἐγνωσμένα ποιῶν· ὁ δὲ σταυροπή-
 « γιον πατριαρχικὸν λαβὼν ἔφησε, καὶ οὕτω τοῦ ἔργου
 « ἀρξασθαι. Ἐκεῖνος μὲν οὖν ἀκοινωνησίας παρ' ἡμῶν ἐνε-
 « δέθη δεσμοῖς, τὰ τοῖς κανόσιν, ὡς οἶσθα, διωρισμένα, ἐ-
 « πιβαλλόντων αὐτῷ· ἡμεῖς δὲ καὶ οὐ περὶ ἐλαχίστου τὸ
 « πρᾶγμα τιθέμενοι, καὶ τῷ τιμιωτάτῳ μὲν Χαρτοφύλακι
 « Κυρίῳ Πέτρῳ περὶ τούτου ἐγράψαμεν ὅσα τὸ μέτρον τῆς
 « ἐπιστολῆς ἐνεδίδου, καὶ τῇ σῇ δὲ φιλοθέῳ, καὶ διὰ τοῦτο
 « φιλοκάνονι τιμιότητι γράφομεν, ὡς ἂν καὶ αὐτὸς περὶ
 « τούτου τῷ ἀνδρὶ ὁμιλήσῃς, εἰδότε μὲν οὐδενὸς ἥττον ὡς
 « τοῖς κανόσι δι' ὧρίσται, καὶ εἰ τίς ἐπίκειται ποινὴ τοῖς
 « ταῦτα παραλύειν ἐθέλουσι, πλὴν οὐκ οἶδ' ἔπως συγχω-
 « ροῦντι τοιαῦτα γίγνεσθαι, ὑφ' ὧν πᾶσα εὐταξία καὶ εἰρή-
 « νη τῶν ἐκκλησιῶν ἀπελαύνεται, καὶ τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ
 « χυθὲν ἵνα εἰρηνοποιήσῃ τὰ πάντα, κενὸν ἀποδείκνυται.
 « Τίς γὰρ ἐν Βουλγάροις μετουσία τῷ
 « Κωνσταντινουπόλεως Πτριάρχῃ, μήτε
 « χειροτονίας ἐπ' αὐτοῖς δίκαια ἔχοντι,

« λαχοῦσι τὸν Ἀρχιεπίσκοπον αὐτοκέφαλον,
« μὴ τ' ἄλλο τι διαλεξαμένῳ κατὰ τοῦ-
« τῶν προνόμιον; διὰ τίνος δέ τὰ σφάλματα
« τῶν Μοναχῶν τῆς κατὰ γνώμην αὐτοῦ συστάσεως μονῆς
« τηρηθήσεται καὶ διορθωθήσεται; διὰ τοῦ τὰ τῶν ὑπο-
« κειμένων αὐτῷ ἄλλων Μοναχῶν ἐπικρατοῦντος καὶ διευ-
« θύνοντος, ὃν Ἐξαρχον ὀνομάζομεν. Καὶ ποῖος οὕτω
« Κρονίων ὄζων βεκχεσέληνος, ἔν' ἐρῶ τὰ τοῦ Κωμικοῦ ἐν
« τραγικοῖς πάθεσιν, ὃς Κωνσταντινουπόλιτος παρουσίαν Ἐ-
« ξάρχου ἐν Βουλγάροις μετρίως οἶσαι, καὶ οὐχ ὥς μοιχῶ
« χρήσεται, μεστὸν ζήλου θυμὸν, ὃ φησὶ Σολομών, ἐνδει-
« κνύμενος; Ἐγὼ μὲν οὐκ οἶμαι

« Εἰ μὲν οὖν καὶ τὸ ἡμέτερον γράμμα καὶ ὁ σὸς λόγος
« τὸ σπουδαζόμενον ἐξανύσαιε, καὶ ὡς εἰ δὲ κωφάσαιεν, . .
« ἀνάγκη καὶ κοινότερον ἐκβοῇται καὶ πρὸς πλείους ἐκλα-
« λῆσαι τὸ ἄλγημα. ». (1)

Ὁ λαὸς τῆς Βουλγαρίας δὲν εἶχε πάντοτε τὸν ἅγιον καὶ
ἀξίον τοῦτον ἄνδρα ἵνα ὑπερασπισθῇ τὰ κανονικὰ καὶ δίκαια
προνόμια τῆς αὐτονόμου Ἀρχιεπισκοπῆς του· ὁ δὲ Πατριάρ-
χης Κωνσταντινουπόλεως « ἐν ἱεουργίαις προσχήματι ἐξου-
« σίας τύφον κοσμικῆς ἀναδυόμενος, « ὥς λέγει ἡ τρίτη
Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἅμα ἔκτοτε ζητῶν εὕρισκεν ἀφορμὴν ἐ-
σφετερίσατο, πρῶτον τὴν Βυδίνης, ἔπειτα τὴν Σοφίας, ὕστε-
ρον τὴν Οὐγγροβλοχίας, καὶ μετὰ ταῦτα ἄλλας ἐπαρχίας
τῆς ῥηθείσης Ἀρχιεπισκοπῆς, ἕως οὗ τῷ 1767 ἔτει καὶ αὐ-
τὴν τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν ἐποίησεν ἰδίαν ἐπαρχίαν, ἐγγράφας

1) Ἐπιστολ. κζ' Στάσιως Β' Θεοφυλ. ἅπαντα ἔμ. Γ'.
σελ. 662—663.

ἐν τῷ Βερατίῳ αὐτοῦ πάσας αὐτῆς τὰς ἐπαρχίας, ὥς καὶ
μέχρι τοῦ νῦν ἐν αὐτῷ φαίνονται. (1)

Ἡ Οἰκουμενικὴ ἐκκλησία καὶ τὸν Μητροπολίτην Τουρ-
νόβου αἰείποτε μὲν ἀνεξάρτητον ἑαυτῆς, καθὼς ὑπὸ τὸν Ἀρ-
χιεπίσκοπον Βουλγαρίας τελοῦντα ἐγνώριζε, τῷ δὲ 1235
ἔτει καὶ Πατριάρχην αὐτὸν συνοδικῶς τῇ γνώμῃ καὶ τῶν
ἄλλων Πατριαρχῶν ἀνεγνώρισεν, ὥς πλείονες συγγραφεῖς

1) Ἀνωτέρω (σελ. 15 ὑποσημ. 5.) εἶπομεν τὴν μεγάλην βαθείας
πολιτικῆς αἰτίαν, δι' ἣν συνενώθη τῷ Οἰκουμενικῷ θρόνῳ, τόσον ἡ
Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀχρίδος, ὅσον καὶ τὸ Πατριαρχεῖον Ἰπεκίου. Ἐνταῦ-
θα δὲ προσθέτομεν ἄλλας δύο αἰτίας τῆς τούτων ἐνώσεως, τὰς ἐποί-
ας εὕρισκομεν εἰς τὴν βιογραφίαν τοῦ Σαμουήλ Πατριάρχου, περιεχο-
μένην ἐν τῷ παρὰ τοῦ Ζαχαρίου Μαθὰ ἐν Ναυπλίῳ τῷ 1837 ἔτει
ἐκδεδομένῳ ἱστορικῷ Καταλόγῳ τῶν Κωνσταντινουπόλεως Πατριαρ-
χῶν. Ἰδοὺ τί γράφει ἐκεῖ ὁ ῥηθεὶς Ζαχαρίας περὶ τοῦ ἀντικειμένου
τούτου· σελ. 255: « (Ὁ Σαμουήλ Πατριάρχης) ὑπέταξεν εἰς τὴν
« δικαιοδοσίαν τῆς μεγάλης ἐκκλησίας τὰς τότε αὐτοκεφάλους Ἀρ-
« χιεπισκοπὰς Ἀχριδῶν καὶ Πεκίου, καὶ τοῦτο διὰ δύο λόγους· πρῶ-
« τον μὲν, διότι εἰς ταύτας τὰς ἐπισκοπὰς, παρεισδύοντες ἐκ τῶν
« συνόρων τῆς παπιζούσης Εὐρώπης ἄνθρωποι Λατίνισται καὶ ἄλλοι
« κακόφρονες παντοῖοι, διέσπειρον τὰ ζιζάνια τῶν ἰδίων κηκοδοξιῶν
« εὐκόλως ἀπατῶντες τὸν αὐτοκέφαλον Ἀρχιεπίσκοπον, ὅστις πολ-
« λάκις οὐδὲν ἐκρινόποιε περὶ τούτων εἰς τὴν μεγάλην Ἐκκλησίαν·
« δεύτερον δέ, ἵνα καὶ αἱ δύο αὗται Ἀρχιεπισκοπαὶ
« μετὰ σχωσι τῆς τοῦ Κοινοῦ χρέους διανομῆς,
« καὶ οὕτως ὑποβασταχθῇ εὐκολώτερον ὑπὸ
« πλειοτέρους τὸ βαρὺ φορτίον τοῦ χρέους τῆς Ἐκ-
« κλησίας.

Ἐκ τῶν δύο τούτων αἰτιῶν ἡ πρώτη βέβαια ἐπροβλήθη τότε μό-
νη ὡς πρόφασις τῆς ἀκυρώσεως τῶν δύο αὐτοκεφάλων Ἀρχιεπισκο-
πῶν, ἡ δευτέρα ὅμως μετὰ τῆς ὑπὸ τοῦ Φιλῆμονος ἡμῖν, ὡς προ-
σημειώθη, ἀναγγελομένης ἦσαν αἱ ἀληθεῖς, πρῶτον διότι ἐκ τῆς κα-
ταργήσεως καὶ ὑποταγῆς αὐτῶν εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν θρόνον δὲν ἔ-
παυσεν βεβαίως αἱ Λατινικαὶ προπαγάνδαι, ἐὰν ὄντως ὑπῆρχον εἰς ἐ-
κεῖνα τὰ μέρη, καθὼς σήμερον βλέπομεν ἐλευθέρως αὐτὰς ἐνεργουμέ-

τοῦτο μαρτυροῦσι (1). Καὶ ταύτην δὲ ὁμῶς ἄλλως τε καὶ διὰ τὸ ὄνομα μὴ φέρουσα, μετὰ 230 περίπου ἐτῶν ὑπαρξίν καιροῦ τυχοῦσα ἐξήλειψε, καὶ τὰς ὑποκειμένας αὐτῇ ἐπαρχίας ἀπάσας ἐσφετερίσατο καὶ συνέμιξε τῷ καταλόγῳ τῶν ἄλλων αὐτῆς ἐπαρχιῶν ἐνεγράφατο δὲ ταύτας μίγδην καὶ ἐν τῷ βασιλικῷ αὐτοῦ περατίῳ οὕτως ὥστε μηδόλως τὴν προτέραν αὐτῶν ἀγωγὴν καὶ τύχην φαίνεσθαι.

Ἡμεῖς δὲν θέλομεν ὁμιλήσῃ περὶ τῆς ἄλλης Πατριαρχείας Ἰπαιίου, ἣν ὡσαύτως πρότερον ἀναγνωρίσασα ὕστερον ἐσφετερίσατο ἡ Οἰκουμενικὴ Ἐκκλησία. Τὴν Πατριαρχίαν ταύτην Σερβικὴν οὖσαν ἀφίνομεν τοὺς Σέρβους νὰ ὑπερασπισθῶσι.

Δεύτερον δὲν εἶναι ἀληθὲς καὶ ὅτι « οἱ Καθολικοὶ
« λεγόμενοι, καὶ Αὐτοκέφαλοι οὗτοι Ἀρχιεπίσκοποι καὶ Πα-
« τριάρχαι διὰ τινὰ αἰτίαν, κατὰ τὴν ἐν τῷ Μεσαιῶνι τῶν

νας ἐν Ἀσίᾳ τε καὶ Εὐρώπῃ κατὰ τὰς ὑπὸ τὸν Οἰκουμενικὸν αὐτὸν Ὁρόνον διατελούσας ἐπαρχίας· καὶ δεύτερον, διότι ἦτον ἀδύνατον νὰ οἰκονομηθῇ τότε μὲ μόνας τὰς Γραικικὰς ἐπαρχίας τὸ ὑπέρογκον τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας χρέος, περὶ οὗ ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς (σελ. 254) γράφει ταῦτα: « Πρὸς τούτοις (ὁ Σαμουὴλ Πατριάρχης διένειμεν ἀ-
« ναλόγως εἰς τὰς ἐπισκοπὰς (συμπεριλαμβανομένων βεβαίως καὶ τῶν
« σφετερισθεῖσων ἐκείνων Σερβο-Βουλγαρικῶν) τὰ ὑπέρογκα τοῦ
« Κοινοῦ χρέη, τὰ ὅποια ἐρῶς εἰς τὴν ἐγκύκλιον αὐτοῦ ἐ-
« πιστολὴν ὠνόμασε τῶν τῆς Αἰγύπτου πυραμίδων ὑ-
« περογκότερα! Καὶ ταῦτα καταγραφέντα ἀκριβῶς ἐν κατα-
« λόγοις, ὠνομάσθησαν ἐκάστης ἐπισκοπῆς Αὐλικὰ χρέη, διὰ τὰ
« ὅποια οἱ κατὰ τύπους Ἀρχιερεῖς ὑπεχρεοῦντο, δίδοντες ἕκαστος
« τὰς ἀναλόγους ἐγγράφους ἐμολογίας. αὐλικὰς καὶ ταύτας λε-
« γομένας, καὶ ἐπιβεβαιουμένας διὰ τῆς σφραγίδος τοῦ Κοινοῦ. »

4) Nicéph. — Greg. L. H. c. III, § 3; Ephraem. chron. p. Acropol. c. 33 p. 54—55 édit. Bonn.

« Θεμάτων τοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους τιμαριωτικὴν διαίρεσιν,
« τοιοῦτοι ὠνομάσθησιν. » Ὡς ἄνω εἴρηται, καὶ ὡς αὐτὴ ἡ
φύσις τοῦ πράγματος τὸ ἀποδεικνύει, ἡ ὀνομασία καὶ ἀπο-
κατάστασις τῆς τε Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀχρίδος καὶ τῆς Πα-
τριαρχίας Τουρνόβου ἐγένετο διὰ μόνην αἰτίαν τῆς ἱερᾶς ἐ-
θνικότητος, καθότι ἡ Ἰλλυρία ἡ πατρίς τοῦ Ἰουστινιανοῦ,
ἐκατοικεῖτο ἀπὸ Σλάβονας καὶ Βουλγάρους, ὡς καὶ ἅπαντα
ἡ Βουλγαρία, καὶ οἱ τότε διέποντες τὴν Οἰκουμενικὴν Ἐκκλη-
σίαν, ὡς καὶ ἡ πολιτικὴ ἐξουσία, ἐγνώριζον ὅσα ὠφείλοντο εἰς ἑ-
καστὸν ἔθνος, καὶ οὐδέποτε ἐναντιοῦντο εἰς τὴν παρ' αὐτῶ
ἐποκατάστασιν ἐθνικῆς ἱεραρχίας. Καὶ πῶς ἤθε-
λον πράττει ἄλλως οἱ φιλόχριστοι καὶ φιλοδίκαιοι ἐκεῖνοι
ἄνδρες, γινώσκοντες ὅτι αὐτὸ τοῦτο ἦν καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ
Εὐαγγελίου, καὶ τὸ ἀπαιτούμενον ὑπὸ τοῦ ὀρθοῦ νοός; Οὐκ
αὐτὸ τοῦτο ῥητῶς διατάττουσι καὶ αὐτοὶ οἱ Θεοὶ Ἀπόστο-
λοι, ὅτε διὰ τοῦ λδ' κανόνος αὐτῶν διατάττουσιν ὅτι « Τοὺς
« ἐπισκόπους ἐκαστοῦ ἔθνους εἰδέναι χρὴ τὸν
« ἐν αὐτοῖς πρῶτον, καὶ ἡγεῖσθαι αὐτὸν ὡς κε-
« φαλήν . . . ; Κατὰ δυστυχίαν τὸ χριστιανικὸν ἐκεῖνο
« πνεῦμα ἐξέλιπε καὶ ἀπ' αὐτῶν τῶν ἀρχηγῶν τῆς ἐκκλη-
« σίας, ὁ τύφος τῆς ἐξουσίας ἐκυρίευσεν αὐ-
« τοὺς, καὶ ἤδη τὰ ἔθνη τὰ μὴ ὁμόφυλα καὶ ὁμόγλωσσα
« αὐτῶν ὑπεδουλώθησαν ὑπ' αὐτῶν, καὶ οὐκ ἐπιτρέπεται
« αὐτοῖς οὐδὲ καὶν τὸ ὅτι ἀδικοῦνται νὰ φανερώσωσιν ! »

Ὅσον δὲ περὶ τῆς κατηγορίας τοῦ ὅτι ὀνομασθαὶ πα-
τριαρχῶν ἐγένοντο κατὰ τὴν τῶν θεμάτων τοῦ Ρωμαϊκοῦ
Κράτους τιμαριωτικὴν διαίρεσιν, αὕτη ἐφαρμόζεται μᾶλλον
εἰς τοὺς πέντε Πατριάρχας καὶ ἄλλους Ἐξάρχους λεγο-
μένους Μητροπολίτας, ἢ εἰς τοὺς προειρημένους Αὐτοκεφά-

λους Ἀρχιεπισκόπους· διότι μόνου τοῦ τῆς Ἀνατολῆς θέματος διαιρουμένου εἰς πέντε Διοικήσεις, δηλ. Θράκης, Πόντου, Ἀσίας, Ἀνατολῆς, καὶ Αἰγύπτου, δι' ἐκάστην ἐξ αὐτῶν ἐθεσπίσθησαν ἀνὰ εἰς αὐτοκέφαλος ἀρχιερεὺς, ὧν ὁ μὲν τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Ἀνατολῆς εἴτε Ἀντιοχείας ὠνομάσθησαν Πατριάρχας, οἱ δὲ λοιποὶ ἐκλήθησαν ἑξαρχοὶ προσετέθη δὲ αὐτοῖς ὕστερον τιμιτικῶς καὶ ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων· ὁ δὲ Κωνσταντινουπόλεως διὰ τὸ ὅτι ἡ καθέδρα αὐτοῦ ἦν πρωτεύουσα τοῦ Κράτους, προεβιδάσθη ὁμοίως εἰς βαθμὸν Πατριάρχου, καὶ ἔλαβε δικαιοδοσίαν χειροτονίας μόνον ἐπὶ τῶν Μητροπολιτῶν τῶν Διοικήσεων Θράκης, Πόντου καὶ Ἀσίας (1), εἰς τὸ ὅποιον ὁμως ἡ Παναγιότης του δὲν ἤρχεσθαι μετὰ ταῦτα, ἀλλ' ἀπὸ ἐπεμβάσεως εἰς ἐπέμβασιν προέβη μέχρις ὁλοκλήρου σφετερισμοῦ τῶν δικαιωμάτων αὐτῶν τῶν ἑξαρχικῶν Μητροπόλεων.

Τρίτον. Δὲν εἶναι τέλος ἀληθές ὃ λέγει ὁ Κύριος Σ Καραθεοδωρῆς ὅτι οἱ προειρημένοι αὐτοκέφαλοι θρόνοι « πρὸ « πολλοῦ ἤδη ἔπαυσαν ὡς μὴ δειμίαν ὠφέλειαν, ἀλλὰ μᾶλλον σύγχυσιν, ἴσως δὲ καὶ « παραλυσίαν φέροντες καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν « καὶ εἰς τὸ Κράτος ἐν ᾧ διατρίβουσιν. » Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἀπεδείχθη ὅτι οἱ θρόνοι ἐκεῖνοι οὐκ ἔπαυσαν, ἀλλ' ἐσφετερίσθησαν ὑπὸ τῆς Οἰκουμενικῆς λεγομένης Ἐκκλησίας. Καὶ πιθανὸν μὲν ὅτι πρὶν σφετερισθῶσιν οὐδεμίαν χρηματικὴν ἢ ἄλλην ὠφέλειαν ἔφερον εἰς τὴν ἐκκλησίαν ταύτην, ἢ μᾶλλον εἰς τοὺς διέποντας αὐτήν.

1) Ἱδ. καν. 6. καὶ 7 Συν. Α'. 2 3 καὶ Συν. Β' ; 28 Συν. Δ' 36 Συν. Γ'.

ἀλλ' ὁ λόγος δὲν εἶναι αὐτός· ὁ λόγος εἶναι περὶ τοῦ ἂν δὲν ἔφερον πνευματικὴν, φωτιστικὴν καὶ καταρτικὴν ὠφέλειαν εἰς τοὺς λαοὺς αὐτῶν· τοῦτο δὲ ὁ Κύριος Σ. Καραθεοδωρῆς δὲν θέλει βεβαίως ἀποδείξῃ. Ποίαν δὲ σύγχυσιν ἠδύναντο νὰ φέρωσιν εἴτε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, εἴτε εἰς τὸ Κράτος; τοῦτο ἄς μᾶς συγχωρήσῃ ἡ Ἐξοχότης του ἂν μὴ δυνάμεθα νὰ ἐννοήσωμεν. Δὲν τὸ ἐννοοῦμεν δὲ τοσούτῳ μᾶλλον, καθ' ὅσον βλέπωμεν ἐκ τῆς ἱστορίας, ὅτι καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ὑπάρξεως των οὐδεμία τοιαύτη συνέβη σύγχυσις οὔτε εἰς τὴν ἐκκλησίαν οὔτε εἰς τὸ Κράτος· ἐκτὸς ἂν ὀνομάζῃ ἡ Ἐξοχότης του σύγχυσιν τὴν δικαίαν καὶ κανονικὴν ἀντίστασιν, ἣν κατὰ καιροὺς τυχόν ἐποίουν οἱ εἰρημένοι θρόνοι κατὰ τῶν ἀδίκων ἐπεμβάσεων τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Πατριάρχου, ὡς ἄνω εἴρηται ἐπὶ Θεοφυλάκτου. Δὲν τὸ ἐννοοῦμεν δὲ ἔτι πλέον, καθ' ὅσον καὶ τὴν σήμερον ἀκόμη βλέπομεν συνυπάρχοντας ἐν τῷ Οθωμανικῷ Κράτει τέσσαρας Πατριάρχας, τὸν Κωνσταντινουπόλεως, τὸν Ἀλεξανδρείας, τὸν Ἀντιοχείας, τὸν Ἱεροσολύμων καὶ ἓνα Αὐτοκέφαλον Ἀρχιεπίσκοπον τὸν Κύπρου, χωρὶς νὰ προέλθῃ μήτε νὰ λέγηται καὶ ὅτι προέρχεται ἐκ τούτου καμμία σύγχυσις μήτε διὰ τὴν ἐκκλησίαν, μήτε διὰ τὸ Κράτος.

Διὰ τί ἄρα, τῶν προτιθεμένων τούτων αἰτιῶν ἡ προφάσεων μὴ ὑπαρχουσῶν, νὰ παύσωσι μόνον οἱ εἰρημένοι δύο αὐτοκέφαλοι τῶν Βουλγάρων θρόνοι, χωρὶς νὰ παύσῃ μηδὲ εἰς τῶν Γραικῶν; Πρόδηλον ὅτι δι' οὐδὲν ἄλλο, εἰμὴ δι' αὐτὸ τοῦτο, ὅτι οἱ μὲν εἰσὶ Βουλγαρικοὶ, οἱ δὲ εἰσὶ Γραικοί· ὅτι ἡ Οἰκουμενικὴ ἐκκλησία, οὔσα αὐτόχρημα Γραικική, ἤθελε νὰ ἐξαλείψῃ τὴν εἰς τὰ πλάγια αὐτῆς κανονικῶς ὑπάρχουσαν ἀλλόφυλον ἂν καὶ ὁμόθησκον

ἱεραρχίαν ὡς ἀρχὴ μὲν ἐκείνη ἐπὶ τῶν ἐπαρχειῶν ταύτης, ἐνεργῇ δὲ ἐν αὐταῖς τὰ τοῦ πανελληνισμοῦ, ἔχῃ δὲ καὶ πρόχειρον ἄρτον νὰ χορηγῇ ἐπὶ χρημάτων ἀλλαγῇ εἰς τοὺς πεινῶντας ὁμοφύλους τῆς κληρικούς. Οὕτω τετραπλοῦν κέρδος ἐποίει ἡ Οἰκουμενικὴ ἐκκλησία. Α'· Ἐκέρδαινε δι' ἑαυτὴν τὸ ἀρχειν, ὡς « ἐν ἱεουργίαις προσχήματι ἐξουσίας τύφον ἀναδυομένη, » καθὰ εἶπεν ἡ τρίτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος (1). Β'· ἐκέρδαινε ὡσαύτως δι' ἑαυτὴν τὸ χρηματικῶς ὠφελεῖσθαι, ἂν καὶ τοῦτο ἐπὶ ποινῇ καθαιρέσεως καὶ ἀφορισμοῦ ἀπαγορεύηται παρὰ τῶν ἀποστολικῶν καὶ Συνοδικῶν κανόνων (2). ἐλπίζομεν δὲ ὅτι δὲν θέλει μᾶς ἀρνηθῇ ὁ Κύριος Καραθεοδωρῆς τὴν πλήρη ὑπαρξιν τῆς τῆς αὐτῆς ἀθεμίτου καταχρήσεως ἐκ μέρους τῆς Οἰκουμενικῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν πανιερωτάτων μελῶν αὐτῆς· γ'· ἐκέρδαινε διὰ τὸ ἔθνος αὐτῆς ἐξουσίαν πνευματικὴν ἐπὶ ἑκατομμυρίων ἀλλοεθνῶν χριστιανῶν ἐκτεινομένη, ὅπερ οὐ μικρὸς πόρος ἐστὶ διὰ τοὺς ὁμοεθνεῖς αὐτῆς κληρικούς· καὶ δ'· προητοίμαζε τῷ ἑλληνισμῷ μέλλον μέγα καὶ βαθεῖ πολιτικῆς ἐξουσίας ἐπὶ τῶν Βουλγαρικῶν ἐπαρχιῶν.

Ἄλλ' ἐὰν τοσαῦτα ἐκέρδιζεν ἡ Οἰκουμενικὴ ἐκκλησία, ἐννοεῖται ὅτι τοσαῦτα ἐζημιούτο ὁ Βουλγαρικὸς λαός. Ὁ δὲ ζημιούμενος ἀείποτε ἔχει τὸ φυσικὸν δικαίωμα νὰ προσκλαίεται κατὰ τοῦ ζημιούντος, καὶ νὰ προσπαθῇ νὰ τὸν φέρῃ μὲν εἰς συναίσθησιν τοῦ ἀδικήματος, νὰ τὸν πείσῃ δὲ εἰς ἐπανόρθωσιν αὐτοῦ. Ἐὰν λοιπὸν οἱ ἐν τῇ Συνελεύσει εὑρε-

1) Καν. η'.

2) Καν. 26 Ἀποστ. 2· Συν. Α'· 22 Συν. 5· 4, 5, καὶ 19 Συν. Ζ'.

θέντες ἐκ τοῦ Βουλγαρικοῦ λαοῦ ἀντιπρόσωποι ἠθέλησαν νὰ κοινολογήσωσι τὸ παράπονον αὐτῶν τοῦτο καὶ εἰς τοὺς συναδελφούς των ἐν αὐτῇ Γραικούς, ἔπαισαν τόσον μεγάλως ὥστε νὰ κατηγορῶνται ἤδη περὶ τούτου; ἢ ἂν ἡ Συνελεύσις δὲν εἶχεν, ὡς ὑποθέτει, ἐπισήμως δικαίωμα τοῦ νὰ ἐπιληφθῇ τῆς τοιαύτης ὑποθέσεως, ὡς χριστιανοὶ ἄρα γε ὀρθόδοξοι τὰ μέλη αὐτῆς δὲν ἠδύναντο, δὲν ὤφειλον νὰ δείξωσιν ὅλην αὐτῶν τὴν συμπάθειαν πρὸς τοὺς ἀφιλονεικῆτως ἠδικημένους ἀδελφούς των, καὶ νὰ ζητήσωσιν ἐκ τῶν ἐνόμων μέσον τι θεραπείας δι' αὐτούς; ἢ συνήδεισίς των ἠθέλε τὸς τύφῃ, ἢ ἡ φιλάνθρωπος ἡμῶν Κυβέρνησις ἠθέλε τοὺς ἐπιπλήξῃ; Οὐχὶ βέβαια· ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα δὲν ἐσύμφερε, διότι ἔμελλε νὰ χαλάσῃ ἐκεῖνο τὸ ὅποιον μὲ τόσους κόπους καὶ ἀγῶνας ἴσως κατόρθωσεν ἡ Οἰκουμενικὴ Ἐκκλησία, τὸ ἀρχειν δηλ. τοὺς Γραικοὺς ἐπὶ τῶν Βουλγάρων. Ἴδου ἡ λύσις ὅλου τοῦ αἰνίγματος. Ἀλλὰ τότε μακρὰν τοῦ νὰ γεννηθῇ ἡ ἐμπιστοσύνη, ἔτι μᾶλλον ἀξάνει ἡ ἀπιστία τοῦ Βουλγαρικοῦ λαοῦ πρὸς τε τὴν Οἰκουμενικὴν Ἐκκλησίαν, ὅσον καὶ πρὸς τοὺς ὑπερασπίζοντας τὴν ἀδικίαν αὐτῆς ἀδελφούς ἡμῶν Γραικοὺς. Ὁ μόνος δὲ τρόπος τοῦ νὰ ἐπανεισαχθῇ ἡ ἀπαιτούμενη χριστιανικὴ ἐμπιστοσύνη εἶναι τὸ νὰ παύσῃ ἡ αἰτία τῆς ἀπιστείας, δηλ. τὸ νὰ παύσωσιν οἱ Γραικοὶ κοσμικοὶ τε καὶ πνευματικοὶ τοῦ νὰ μεταχειρίζωνται τοὺς ὁμοθρήσκους αὐτῶν ἀδελφούς Βουλγάρους ὡς κεκτημένον καὶ ὑποδεδουλωμένων αὐτοῖς ἑτερόφυλον ἔθνος, ἀλλ' ὡς ἀληθεῖς καὶ ἴσους ἀδελφούς ὀρθοδόξους Χρηστianoὺς, καθὼς τὸ ἱερόν Εὐαγγέλιον διατάττει, καὶ καθὼς ἡ Α. Μ. ὁ Σεβαστός καὶ ἀγαπητός ἡμῶν Ἀναξ ἐν τῷ Χάττι-Χουμαγιουνίῳ δι' ὅλους τοὺς ὑπηκόους αὐτοῦ ὀρίζει.

Ὁ ἐντιμὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως Ἀντιπρόσωπος, πρὸς ἀντίκρουσιν τοῦ τρίτου τῶν Βουλγάρων παραπόνου δὲν εὔρε καταλλήλοτερον μέσον, εἰμὴ τὸ νὰ βαδίσῃ τὴν τετριμένην ὁδὸν ἣν συνήθως βαδίζουσι περὶ τούτου οἱ περὶ τὴν Μεγάλῃν Ἐκκλησίαν, λέγοντες, ὡς ἡ ἐξοχότης του, κομπαστικῶς ὅτι « ἡ Μήτηρ ἡμῶν ἁγία Ἐκκλησία οὐδὲ-
« λως οὔτε διαιρεῖ οὔτε γνωρίζει διακεκριμένον κλῆρον
« Βουλγαρικόν καὶ κλῆρον Γραικικόν, ὡς οὐ γνωρίζει οὔτε
« Κλῆρον Βλαχικόν, ἢ Ἀλβανικόν, ἢ Ἀραβικόν ἢ Γραικο-
« αρμενικόν· ἀλλ' ἓνα καὶ μόνον Κλῆρον τὸν ὀρθόδοξον,
« καὶ ἔχει ἤδη ἐν τοῖς ζῶσι πολλοὺς Ἀρχιερεῖς Βουλγάρους
« εἰς ἐπαρχίας Γραικικὰς, ὡς καὶ ἐξ Ἀλβα-
« νῶν καὶ ἄλλων ἐθνῶν· Διὸ καὶ πρόδηλον γίνεται, ὅτι οὐ-
« δεμίαν ποιεῖ ἐθνικότητος διαστολήν. »

Τὸ εἰπεῖν, βεβαίως εὐκόλον· τὸ ἀποδείξαι δὲ ὅμως δύ-
σκολον· Ἄν δὲ ἔλθωμεν εἰς τὴν ἔρευναν τῆς ἀποδείξεως; Θέ-
λομεν εὐρεῖ κατὰ δυστυχίαν ὅλον τὸ ἐναντίον ἐν γένει παρὰ
τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας πραττόμενον, ἢ ὅ,τι λέγει ὁ ῥη-
θεὶς ἀντιπρόσωπος.

Ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία δὲν γνωρίζει διακε-
κριμένον, ἀλλ' ἓνα μόνον ὀρθόδοξον
Κλῆρον, κατὰ τοῦτο ὅτι, ὡς ἂν δὲν ὑπάρχη τι προσ-
κομμα ἢ συμφέρον δι' αὐτήν, ἢ τοὺς περὶ αὐτήν πάντοτε
τοὺς Ἀρχιερεῖς ἐκ τοῦ φύλου αὐτῆς τοῦ Γραικικοῦ διορίζει.

Οὕτως αὕτη ὡς ἠδύνατο διώριζε Μητροπολίτας, Γραικοὺς
καὶ εἰς Σερβίαν, καὶ εἰς Βλαχίαν καὶ εἰς Μολδαβίαν· ἀλλ' ἁ-
μα εἰς τὰ μέρη ταῦτα οἱ λαοὶ ἴσχυσαν νὰ τῇ ἐναντιωθῶσιν,
ἔπαυσαν καὶ οἱ Μητροπολῖται ἐκεῖνοι τοῦ νὰ εἶναι Γραικοί.

Ἄς μὴ καυχᾶται ἐν τούτῳ ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία διότι οὐκ
ἐκ προαιρέσεως αὐτῆς ἡ μεταρρύθμισις αὕτη ἐγένετο εἰς
τοὺς τόπους ἐκεῖνους.

Ὅτω πάλιν αὕτη διώριζε καὶ διωρίζει αἰείποτε εἰς τε
τὰς Γραικικὰς καὶ ἄλλας ἐπαρχίας Γραικοὺς Ἀρχιερεῖς μ' ὅ-
λας τὰς συχνοτάτας ἐπὶ τούτῳ προσκλαύσεις καὶ δεήσεις
τῶν Βουλγαρικῶν ἐπαρχιῶν. Καὶ ἂν ποτὲ σπανίως διωρίσθῃ
ποῦ Βούλγαρος, τοῦτο προήλθεν ἐκ περιστάσεως τινος εἰς
ἣν ἡ Ἐκκλησία ἢ οὐκ ἠδύνατο ἢ οὐκ εἶχε συμφέρον νὰ ἐ-
ναντιωθῇ. Τὸ πρῶτον συνέβη, ὅτε ὁ Βούλγαρος ἀνατραφεὶς
εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ἢ παρὰ τινι Γραικῷ Γέροντι ἀρχιερεῖ ἐ-
γίνετο καὶ πλέον τοῦ Γραικοῦ ζηλωτῆς τοῦ Γραικισμοῦ.
Βούλγαρον ὅμως εἰλικρινῇ, ἔσω καὶ τὸν πλέον ἐνάρετον καὶ
πεπαιδευμένον, οὐδέποτε ἡ Ἐκκλησία προῆρέθη νὰ ἀποκατα-
στήσῃ Μητροπολίτην, καὶ μάλιστα εἰς Βουλγαρικὴν ἐπαρ-
χίαν. Ζωντανὰ τοιούτων ὑποψηφίων Βουλγάρων παραδείγμα-
τα ἔχομεν καὶ σήμερον, τὰ ὅποια γνωρίζει ἡ Μεγάλη Ἐκ-
κλησία, καὶ ὅμως ἀποποιεῖται νὰ ἀποκαταστήσῃ αὐτοὺς ἀρ-
χιερεῖς. Δὲν ἔχει δὲ ὁ Κύριος Σ. Καραθεοδωρῆς, εἰμὴ νὰ
ἐπαριθμήσῃ τοὺς ὑπάρχοντας ἐν Βουλγαρίᾳ Μητροπολίτας,
ἵνα δείξῃ ἡμῖν τίνες καὶ πόσοι ἐξ αὐτῶν εἰσὶ Βούλγαροι. Εἶ-
ναι βέβαιον ὅτι οὐδεὶς ! Ἀντιστρόφως λοιπὸν τῆς ἐξοχότη-
τός του δυνάμεθα νὰ ἐξαγάγωμεν ἀληθὲς καὶ τῇ πραγματι-
κῇ καταστάσει σύμφωνον συμπέρασμα τοῦτο: « Διὸ καὶ πρόδη-
λον γίνεται ὅτι « ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία μεγίστην ποιεῖ
« εἰ ἐθνικότητος διαστολήν. »

Τὸ δ' ὅτι ὁ ὑποδεέστερος ἐν Βουλγαρίᾳ Κλῆρος ἐστὶν
ὅλος Βουλγαρικὸς, τοῦτο οὐδὲν κατὰ τοῦ λόγου ἡμῶν ἰσ-
χύει, καθότι τὸ παράπονον τῶν Βουλγάρων ἀνάγεται εἰς

τὸν ἐξουσιάζοντα Κλήρον, ἤτοι εἰς τοὺς Ἀρχιερεῖς, οὐχὶ δὲ εἰς τὸν ὑποδεέστερον, ὡς οἱ ἱερεῖς, οἱ διάκονοι, οἱ ψάλλται καὶ ἀναγνώσται, φέρων λοιπὸν τοῦτο ὡς παράδειγμα, ἡ ἐξοχότης του οὐδὲν ἀποδεικνύει, εἰμὴ ὅτι, καθὼς, ὡς λέγει, « ἡ τοῦ ὑποδεεστέρου τούτου Κλήρου, « Βουλγαρικοῦ ὄντος, ἡ κατάχρησις, ἔστι τι τῶν ἀδυνάτων, « οὕτω καὶ ἡ τοῦ ἀνωτέρου Κλήρου ἠθέλεν εἶσθαι πρᾶγμα ἀδύνατον, ἐὰν ὁμοίως ἦτο Βουλγαρικός.

Ὁ Κύριος Καραθεοδωρῆς ἐν τοσούτῳ ὁμολογεῖ ἐπὶ τέλους ὅτι « ὁ Μητροπολίτης Γραικὸς ὢν καταθλίβει τοὺς χρη- « στιανοὺς » πῶς δὲ νὰ μὴ τὸ ὁμολογήσῃ, ὅτε καὶ οἱ λί- « θοι κραυγάζουσι κατὰ τῶν καταθλίψεων καὶ καταχρήσεων αὐτοῦ; πῶς νὰ μὴ τὸ ὁμολογήσῃ, ὅτε οἱ ἄθλιοι χριστιανοὶ μυριάκις ἀνεφέρθησαν, καὶ σήμερον ἀκόμη ἀναφέρονται ἐκ διαφορῶν ἐπαρχιῶν κατὰ τῶν τοιούτων καταθλίψεων καὶ καταχρήσεων τῶν ἀρχιερέων αὐτῶν, εἴτε πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν εἴτε καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν Σεβαστὴν Κυβέρνησιν, ἡ δὲ Ἐκκλησία ἀείποτε ἐκώφευσεν; Τὸ ὁμολογεῖ λοιπὸν ἐκὼν ἀέκων. ἀλλ' ἵνα δικαιολογήσῃ τρόπον τινὰ τὴν μεγάλην Ἐκκλησίαν, καὶ μᾶς παρηγορήσῃ ἐν ταύτῳ, ἡ ἐξοχότης του λέγει ὅτι « τοῦτο ὑπάρχει ἐκ τῶν ἐκ τοῦ Γερωντικοῦ συστήματος « ἀπορρέυσασῶν ἀταξιῶν, ὅτε προεχειρίζοντο ὡς « ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ προσκείμενοι τῷ Γε- « ροντισμῷ. « Ἡ δικαιολόγησις ὅμως αὕτη οὐκ ἔστι δικαιολόγησις, ἀλλὰ μᾶλλον κατάχρησις αὐτῆς· καθότι οἱ Γέροντες αὐτοὶ ἀπετέλουν πρὸ αἰῶνος (1) τὴν ἱεράν πατρι-

1) Ὁ Γερωντισμὸς εἰσῆλθον εἰς τὴν μεγάλην Ἐκκλησίαν ἐπὶ Σαμουὴλ Πατριάρχου, ὅτε κατηγγήθη καὶ ἡ Αὐτοκέφαλος Ἀρχιδὼν ἀρ-

αρχικὴν καὶ διοικητικὴν τῆς ἐκκλησίας Σύνοδον, καὶ ἦσαν τὰ ἀναγκαῖα καὶ ἐξοχα μέλη τῆς Οἰκουμενικῆς Ἐκκλησίας. Ἐὰν λοιπὸν οὗτοι κατεχρῶντο, ὡς ὁμολογεῖτε, τὰς ἀρχιερατικὰς θέσεις, προχειρίζοντες εἰς αὐτάς, οὐχὶ τοὺς ἀξίους, ἀλλὰ τοὺς ἐαυτοῖς προσκειμένους, ὡς καὶ ἡμεῖς ταῦτ' ἀνωτέρω περὶ τῶν προχειριζομένων ἐνίοτε Βουλγάρων εἶπομεν, καὶ ἐποιήσαντο τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ οἶκον ἐμπορίου καὶ συμφέροντος, πῶς λοιπὸν συνιστᾶτε ἡμῖν οὕτω στενῶς τὴν ἄχρι τοῦδε ἀμεροληψίαν καὶ δικαιοσύνην τῆς Οἰκουμενικῆς ἐκκλησίας; ἢ πῶς θέλεται νὰ ἔχωμεν εἰς τὸ μέλλον ἐμπιστοσύνην πρὸς αὐτὴν; Ναὶ μὲν, ὑμεῖς ὑπόσχε-

χειπισκοπή. Ἴδου τί γράφει περὶ τούτου ἐν τῷ ἱστορικῷ Πατριαρχικῷ Καταλόγῳ (σελ. 254) ὁ ἄνω μνηθεὶς Ζαχαρίας Μαθᾶς: Διώρι- « σεν (ὁ Σαμουὴλ Πατριάρχης) ἰσοδυνάμους Ἀρχιερεῖς ἐκ τῶν ἐγκρί- « των, ὡς ἔμμονα τῆς Συνόδου μέλη, καὶ τούτους ἰδίως Γέρον- « τας ἀπεκάλει (μὴ ἀποκλείων ἐκ τῆς Συνόδου καὶ ἄλλους Ἀρ- « χιερεῖς παρατυχόντας)· χωρὶς δὲ τῆς γνώμης τούτων τῶν ὁκτῶ, « ἡ ὅλων ἢ τῶν πλειοτέρων, οὐδὲν τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων « ἀπεφασίζετο. . . Ἐνομοθέτησε (καὶ τὸ) νὰ μὴ γίνηται μηδεμία « μήτε μεταλλαγὴ μήτε ἐκλογὴ Πατριάρχου χωρὶς τῆς γνώμης τοῦ- « λάχιστον τῶν ἰσοδυνάμων ὁκτῶ Γερόντων καὶ τῶν τεσσά- « ρων ἐπιτρόπων (οὗς ὁμοίως δύο ἐκ τῶν Ἀρχόντων καὶ δύο ἐκ τῶν « ἐμπόρων ὡς ἐπιτηριτὰς τῶν ληψοδοσιῶν τοῦ Κοινοῦ ἐσύστησε) καὶ « τοῦ Μεγάλου Λογοθέτου τῆς Ἐκκλησίας. Ταῦτα δὲ πάντα ἐπέβε- « θαίωσε καὶ δι' ἰδιαιτέρου Σουλτανικοῦ αὐτογράφου ὁρισμοῦ. »

Ἐὰν λοιπὸν, κατὰ τὸ λέγειν τοῦ Κυρίου Σ. Καραθεοδωρῆ καὶ κατὰ τὴν ἔννοιαν τοῦ πρὸ μηνῶν κατὰ τοῦ Γερωντισμοῦ ὡς ἀπὸ μέρους τῆς Συνελεύσεως ἐν τῷ Πατριαρχεῖῳ ἐκδοθέντος φυλλαδίου, ὅλα τὰ κακὰ προήλθον ἀπὸ τοῦς Γέροντας, ὅποια περιέργος σύμπτωσις νὰ συστηθῇ ὁ Γερωντισμὸς ἅμα τὴν καταργήσῃ τῆς Βουλγαρικῆς Ἱεραρχίας, ὡς ἵνα συστηματικώτερον δι' αὐτοῦ καταθλίβωντας αἱ τῷ Γραικικῷ Πατριαρχεῖῳ ὑποταχθεῖσαι Βουλγαρικᾶς Ἐπαρχίας!

σθε, καὶ ἴσως πιστεύητε, ὅτι εἰς τὸ μέλλον τὰ πράγματα θέλουσι διορθωθῇ, καὶ ὅτι θέλει ἔλθῃ δι' ἡμᾶς, ὡς καὶ διὰ πάντας τοὺς ὀρθοδόξους, ὁ χρυσοῦς αἰὼν. « Ἡ Συνέλευσις, « λέγετε, νῦν καταγίνεται ἵνα σχολάσῃ τοῦτο τὸ αὐθαίρετον, « καθ' οὗ καὶ αἱ Γραικικαὶ πολλάκις ἐπαρχίαι προσεκλαύθη- « σαν » Ἀγνοοῦμεν τί θέλει γίνεαι ὡς πρὸς τὰς ἄλλας ἐπαρχίας· ἀλλ' ὡς πρὸς τὰς Βουλγαρικὰς, κρίνοντας ἐκ τῶν παρελθόντων καὶ ἐξ ὧν αὐτὴ ἡ Συνέλευσις ἐπραξεν, ἡ μᾶλλον δὲν ἐπραξε, θέλετε μᾶς συγχωρήσῃ νὰ μὴ πιστεύσωμεν τίποτε. Ὁ πολλὰ παθὼν, πολλὰ καὶ προφυλακτικὸς καὶ ὀλιγόπιστος γίνεται. Ἐὰν οἱ Γέροντες ἀπὸ τὴν Σύνοδον ἐκλείψωσι, δὲν θέλουσιν ἀντικατασταθῇ παρ' ἄλλων Ἀρχιερέων Γραικῶν ἐχόντων τὰ αὐτὰ πρὸς τοὺς Βουλγάρους, οἷα καὶ ὑμεῖς αὐτοί, πνεύματα καὶ αἰσθήματα. Οἱ Βούλγαροι ὡς ἀλλόφυλοι θέλουσι πάντοτε δι' αὐτὴν ἢ διὰ τὴν ἄλλην αἰτίαν ἢ πρόφασιν ἀπομακρύνεσθαι τῶν ἀρχιερατικῶν θέσεων, καὶ οἱ Γραικοὶ θέλουσι πάντοτε ἄρχει ὑπ' αὐτῶν, πρὸς δόξαν τοῦ Γραικικοῦ ἢ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, καὶ πρὸς ὄφελος τοῦ Γραικικοῦ Κλήρου. Ἀληθῶς θέλουσι παρηγοροῦνται καὶ οἱ ταλαίπωροι Βούλγαροι, ἔχοντες τὸν ὑποδεέστερον Κλῆρον ἐξ ἑαυτῶν !

Δ' .

Περὶ τοῦ ὅτι οἱ εἰς Βουλγαρικὰς Ἐπαρχίας ἀποσταλόμενοι Γραικοὶ Ἀρχιερεῖς ἐπιβάλλουσι τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν εἴτε εἰς τὰς ἐκκλησίας εἴτε εἰς τὰ σχολεῖα, ἀποκλείοντες τὴν Σλαβο-Βουλγαρικὴν, ὁ ἐντιμὸς Κύριος Σ. Καραθεοδωρῆς, καίτοι « ἀγνοῶν, ὡς λέγει, πῶς ἔχει ἡ πῶς « εἶχε πάλαι ποτὲ τὸ πρᾶγμα, » ἐπιφέρει μὲν ἄνευ ἀποδείξεων ὅτι ἐξ ἐναντίας « τὴν σήμερον ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα

« βανδαλικὸν διωγμὸν κατ' ἐκείνας τὰς χώρας ὑπέστη ἔξ « εἰς ἡγεωv ὧν οἶδε, » προσπαθεῖ δὲ νὰ ἀποδείξῃ « ὅτι οὐ καταδιώκουσιν οἱ ὀρθόδοξοι (Γραικοὶ) Ἀρχιερεῖς τὴν Σλαβικὴν γλῶσσαν, » διὰ τῶν δύο τούτων γεγονότων, ὅτι « ἡ μετάφρασις τῶν ἁγίων Γραφῶν ἐγένετο ἐπὶ Φωτίου ὑπὸ δύο Θεσσαλονικέων Γραικῶν ἁγιωτάτων ἀνδρῶν τοῦ τε Μεθοδίου καὶ Κυρίλλου, καὶ ὅτι οἱ ἐν τῇ Θεολογικῇ τῆς Χάλκης σχολῇ μαθηταί, ὅποιοι καὶ ἂν ᾖτιν, ἐκπαιδεύονται ὑποχρεωτικῶς τὴν Σλαβονικὴν γλῶσσαν. »

Καὶ ἡ μὲν ἀπόδειξις τοῦ αὐτοῦ οὐδὲν ἀποδεικνύει. α' Διότι ἄλλως προσεφέρετο ἐπὶ Φωτίου ἡ Οἰκουμενικὴ Ἐκκλησία, καὶ ἄλλως εἰς τὸ μετὰ ταῦτα, ὡς ἀνωτέρω κατὰ πλάτος εἴρηται. β' Διότι οἱ Θεσσαλονικεῖς ἐκεῖνοι δύο ἁγιώτατοι ἄνδρες, οὐκ ἦσαν Γραικοὶ, ἀλλὰ Σλάβονες, ὡς ἱστορικῶς πρὸ πολλοῦ ἀπεδείχθησαν. γ' Διότι ἡ ὑποχρέωσις τῶν μαθητῶν τῆς Χάλκης ἵνα ἐκπαιδεύωνται τὴν Σλαβονικὴν, οὐκ ἀπὸ ἀγάπης πρὸς τὴν γλῶσσαν ταύτην οὐδὲ δι' ὄφελος τι τῶν Βουλγάρων ἐγένετο, ἀλλ' ἀπὸ συμφέρον τῆς Γραικικῆς Οἰκουμενικῆς Ἐκκλησίας ἥτις μὴ θέλουσα νὰ θεραπεύσῃ τὸ γενικὸν τῆς Βουλγαρίας δικαιώτατον παράπονον ὅτι ἀντιχριστιανικῶς τοῖς στέλλονται ἀρχιερεῖς μὴ γινώσκοντες τὴν γλῶσσαν των, ἐπιθυμοῦσα δὲ νὰ ἔχῃ τι μεσον ἀντικρούσεως αὐτοῦ, ἐνόμισεν ἀρκετὸν τὸ νὰ παπαγαλίζωσιν εἰς τὰς ἐκκλησίας των Σλαβονιστὶ οἱ ἀποστελλόμενοι Γραικοὶ Ἀρχιερεῖς. Ἡ ἐκμάθησις τῆς Σλαβονικῆς πραγματικῶς δὲν ὑπερβαίνει δι' αὐτοὺς τὸ παπαγαλίζειν ἐν τῇ εἰρημένῃ σχολῇ, ὡς δύναται πᾶς τις νὰ βεβαιωθῇ, ἐὰν καὶ ὅταν θέλῃ.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐξοχότης του λέγει ὅτι « ἀγνοεῖ πῶς
« ἔχει ἢ πῶς εἶχε πάλαι ποτὲ τὸ πρᾶγμα, » ἅς μάθῃ
παρ' ἡμῶν ἢ παρ' οὗ τινος ἄλλου εἰδήμονος θέλει, ὅτι οἱ
εἰς Βουλγαρίαν ἀποστελλόμενοι Γραικοὶ Ἀρχιερεῖς, εἴτε
δι' ἡν ἀγνοίαν εἶχον τῆς Σλαβο-Βουλγαρικῆς εἴτε δι' ἐφιλο-
τιμίαν ἐθνικὴν, εἴτε καὶ δι' ἄλλους ἀνωτέρους λόγους (1)
ἀνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς συνίστων καὶ ἐπέβαλλον ἅπαντες ὡς
ἐκ συνθήματος τὴν Ἑλληνικὴν καὶ μόνην γλῶσσαν εἰς τε
τὰς ἐκκλησίας καὶ εἰς τὰ σχολεῖα· εἰς τρόπον ὥστε εἰς
πλεῖστα μέρη Βουλγαρικὰ ἔτι πρὸ μικροῦ, εἰς τινα δὲ ἔτι
καὶ νῦν, οἱ δυστυχεῖς Βούλγαροι ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις αὐ-
τῶν δὲν ἤκουον ἢ δὲν ἀκούουσιν ἄλλην γλῶσσαν παρὰ τὴν
Ἑλληνικὴν, ἣν ἄλλως τε οὐδόλως ἐννοοῦσιν. εἰς δὲ τὰ
σχολεῖα τῶν δὲν διδάσκονται ὁμοίως ἄλλην τινα, εἰμὴ τὴν
Ἑλληνικὴν· ὅθεν ἐπήγασε διὰ τοὺς πλείστους ἐξ αὐτῶν, μὴ
δυναμένους νὰ προχωρήσωσι μέχρι καὶ τῆς ἐννοήσεως τῆς
γλώσσης τῆς Γραικικῆς, τὸ μέγα καὶ περίεργον τοῦτο ἀτό-
πημα, τὸ νὰ γράφωσι δηλ. πρὸς τοὺς φίλους καὶ ἀνταπο-
κριτάς των βουλγαριστὶ μὲ γράμματα ἑλληνικά !

Ἀλλὰ, χάρις εἰς τὴν Εὐεργετικωτάτην Κυβέρνησιν τοῦ
ἐπίσης τὴν τῶν πάντων ὑπηκόων αὐτοῦ πρόοδον ἐπιθυμοῦν-
τος ἀγαπητοῦ καὶ πολυχρονίου ἡμῶν Ἀνακτος, ἐλευθερω-
θέντες καὶ οἱ ταλαίπωροι Βούλγαροι ἀπὸ τὴν ἄδικον καὶ ἀν-
τιχριστιανικὴν ταύτην τῶν Γραικῶν ἀρχιερέων κατάθλιψιν,
ἤρχισαν βαθμηδὸν νὰ εἰσάγωσιν εἰς τε τὰς ἐκκλησίας καὶ
εἰς τὰ σχολεῖα τὴν πάτριον αὐτῶν γλῶσσαν, καὶ τοι μὲ
πολλὴν κατὰ μέρη δυσκολίαν, ἀντιπραττόντων καὶ ἐναντι-
ουμένων εἰς τοῦτο τῶν Γραικῶν Ἀρχιερέων καὶ τῶν περὶ
αὐτοὺς, ὡς τούτων ἔχομεν πρόσφατα παραδείγματα. Καὶ

1) Ἴδε τὴν ἀνωτέρω περὶ τοῦ Ὑψηλάντου σελ. 15 σημείωσιν 5.

ἰδοὺ τί ὁ Κύριος Καραθεοδωρῆς ἀποκαλεῖ « βανδαλικὸν διω-
γμὸν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης » ! Τὸ νὰ θέλῃ ἐν ἔθνος
νὰ μεταχειρίζεται τὴν πάτριον αὐτοῦ γλῶσσαν ἐν ταῖς ἐκ-
κλησίαις, ἐν τῇ προσευχῇ αὐτοῦ, ὡς καὶ ἐν τοῖς σχολείοις,
κατὰ προτίμησιν μιᾶς ξένης καὶ ἀκαταλήπτου δι' αὐτὸ, τοῦ-
το ἐστὶ βανδαλισμός ! τὸ δὲ νὰ ἐπιβάλληται εἰς
αὐτὸ ἡ ξένη καὶ ἀκατάληπτος αὕτη γλῶσσα, καὶ νὰ ἀπο-
σκορακίζεται ἡ ἰδία αὐτοῦ, τοῦτο οὐκ ἐστὶ βανδαλισμός,
τοῦτο ἴσως ἐστὶ πολιτισμός ! ὦ ! Κύριε Καραθεοδωρῆ· οἱ
Βούλγαροι ἡμεῖς δὲν ἔχομεν τὴν σοφίαν σας, ἀλλ' ἐν τῇ
ἀπλότῃ ἡμῶν αἰσθανόμεθα ὅτι τοῦτο ἐστὶ πλεῖν ἀνω-
ποταμοῦ, τοῦτο ἐστὶ διαστρέφειν τὴν ἀλήθειαν, μεταλ-
λάσσειν τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων. Ἀπὸ τὸν ἐντιμον ἀντι-
πρόσωπον τῆς Ἀδριανουπόλεως συγγενῇ σας ἔπρεπε καὶ
μαθὼν νὰ γνωρίζετε ὅτι ὅσα ἀνωτέρω ἐξεθέσαμεν, ἅπαντα
ἀπαρράλλακτως συνέβησαν καὶ εἰς τοὺς ἐκεῖσε κατοικοῦντας
Βουλγάρους· καὶ ἐὰν πρὸ μικροῦ ἐζήτησαν τὸ νὰ ἀναγινώ-
σκηται ἡ Σλαβωνικὴ ἐν μιᾷ τῶν ἐκκλησιῶν αὐτῶν, τοῦτο
δὲν σημαίνει ὅτι κατεδίωξαν βανδαλικῶς τὴν ἑλληνικὴν,
ἀλλ' ὅτι ἐπεθύμησαν νὰ ἀκροάζωνται τὸν λόγον τοῦ θεοῦ
εἰς τὴν ἰδίαν καὶ μόνην καταληπτὴν δι' αὐτοὺς γλῶσσαν,
ὅ ἐστι νὰ χρῶνται τὴν γλῶσσαν, ἣν ἔδωκεν αὐτοῖς Κύριος ὁ Θεός.

Ἀληθῶς οὔτε ἐκεῖ οὔτε ἀλλαχοῦ τῆς Βουλγαρίας κα-
τεδιώχθη, ὅπως τὸ ἐννοεῖτε ὑμεῖς, ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα οὔ-
τε εἰσηγήσεις ποτε περὶ τούτου ὁ τουδήποθεν τις ἔλαβεν, οὔτε
ἀνάγκην εἶχε νὰ λάβῃ, ὡς δωρεὰν ὑπολαμβάνετε. Ὅτι δ' ἡ
γλῶσσα ἡ ἑλληνικὴ ἐστὶ πλουσία καὶ σοφὴ, ὅτι ἐκμανθά-
νεται ἐν Εὐρώπῃ, καὶ ὅτι καὶ παρ' ἡμῖν ἐστὶ χρήσιμος καὶ
λίαν ὠφέλιμος ἡ ἐκμάθησις αὐτῆς, τοῦτο οἱ Βούλγαροι οὔ-

τε τὸ ἐφιλονείκησαν, οὔτε τὸ φιλονεικοῦσι ποτέ. Ἀπ' ἐναντίας γινώσκουσι νὰ ἐκτιμῶσι τὴν γλῶσσαν ταύτην, ὡς καὶ πᾶσαν ἄλλην ὠφέλιμον σπουδὴν, καὶ νὰ ὠφελῶνται ἐκμανθάνοντες αὐτὴν ἕκαστος κατὰ τὰς δυνάμεις του· καὶ ἐὰν ἐξετάζεται τὸ πρᾶγμα βαθύτερον, ἠθέλεται εὖρη ὅτι εἰς τὰ πλεῖστα τῆς Βουλγαρίας μέρη, καὶ εἰς αὐτὰ ἀκόμη, ὅπου ὑποθέτετε ὅτι καταδιώκεται θανδαλικῶς, ἡ ἐλληνικὴ γλῶσσα σπουδάζεται καὶ μανθάνεται παρὰ τῶν Βουλγάρων ἔτι καὶ νῦν, ὅπως μανθάνεται καὶ παρὰ τῶν ἄλλων, ὡς λέγετε, σοφῶν καὶ πεπολισμένων ἐθνῶν, οἷον Γαλλίας, Ἀγγλίας, Γερμανίας καὶ λπ. Δὲν τὴν μανθάνουσιν ὁμῶς ὡς ἄλλοτε ἀποκλειστικῶς, καὶ ἰδοὺ ἡ μόνη διαφορὰ. Τὸν δὲ τρόπον τοῦτον τῆς ἐκπαιδεύσεώς των ἀρχομένων ἀπὸ τῆς ἰδίας αὐτῶν γλώσσης, καὶ προχωροῦντων εἰς τε τὴν Ἑλληνικὴν καὶ ἄλλας ξένας ὠφελίμους, τοῖς ἐδίδαξε πρῶτον μὲν αὐτὴ ἡ φύσις, αὐτὸς ὁ ὀρθὸς λόγος, ἔπειτα δὲ καὶ αὐτὸ τοῦτο ὃ φέρεται παράδειγμα τῶν σοφῶν καὶ πεπολισμένων ἐν Εὐρώπῃ ἐθνῶν, μὴ ἐξαιρουμένων καὶ τῶν Γραικῶν οἱ πάντες διδάσκονται κατὰ πρῶτον τὴν γλῶσσαν καὶ τὰς ἐπιστήμας εἰς τὴν γλῶσσάν των, ἔπειτα δὲ εἰς δυνάμενοι μεταβαίνουν καὶ εἰς ἄλλων γλωσσῶν καὶ διαλέκτων σπουδὴν. Ἦθελε δὲ εἶναι ὄνειδος μέγα εἰς ὅποιονδήποτε ἄνθρωπον τὸ νὰ ἦναι μὲν ἀμαθὴς τῆς ἰδίας, νὰ ἐγκαυχᾶται δὲ ἐπὶ μαθήσει ξένης γλώσσης. Μᾶς φαίνεται δὲ ὅτι μήτε ὑμεῖς αὐτοὶ ἠθέλεται καταδ-χθῇ τὸ τοιοῦτον, ἐὰν ἦσθε εἰς τὴν θέσιν ἡμῶν.

Ε'.

Ὁ Κύριος Σ. Καραθεοδωρῆς, μὴ δυνάμενος νὰ ἀρνηθῇ τὸ βάσιμον καὶ κανονικὸν τῆς προτάσεως τῶν Βουλγάρων περὶ τοῦ νὰ ἐκλέγωνται οἱ Ἀρχιερεῖς ἐν ταῖς

ἐπαρχίαις αὐτῶν, θέλων δὲ νὰ ἀπορρίψῃ αὐτὸ ὁπωσοῦν δικαιολογημένως ὡς λείαν ἀσύμφορον εἰς τὴν Οἰκουμενικὴν ἐκκλησίαν, καταφεύγει εἰς τὸ νὰ παραστήσῃ αὐτὸ λόγῳ μὲν ὡς ἀντικοινωνικόν, ἔργῳ δὲ ὡς πρὸ αἰώνων σχολάσαν, καὶ λέγει: « Τὸ δὲ δεύτερον, τοῦ ἐκλέγεσθαι δηλαδὴ τοὺς Μη-
« τροπολίτας καθ' ἐκάστην αὐτῶν ἐπαρχίαν, εἰ καὶ εἰς
τοὺς Ἀποστολικοὺς καὶ ὀλίγον τι μετα-
« γενεστέροους χρόνους, κανονικῶς ἐγί-
« γνετο, διὰ τὰς ἐπισυμβαινούσας ὁμῶς, ὡς ἐκ τῆς
« ἱστορίας μανθάνομεν ταραχὰς καὶ ἐμφυλίους μάχας μέ-
« χρι ἐκχύσεως καὶ αἱμάτων αὐτῶν, πρὸ αἰώνων
« ἡ δὲ ἐσχόλασε τὸ ἔθνος, οὐ μόνον ἀφ' ἀπάσης
« τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς Δυτικῆς. »
Μετὰ τοὺς λόγους δὲ τούτους, ὡς φοβηθεῖς τινα ἀποδεδειγμένην εὐστασίαν ἐναντίων παραδειγμάτων, ἡ ἐξοχότης του ἔσπευσε νὰ προσθέσῃ: « Τοῦτο δὲ τὸ δικαίωμα παρα-
« χωρεῖται δικαίως εἰς μόνον τὰ πολιτικῶς κεχω-
« ρισμένα Κράτη, καὶ τοῦτο οὐδὲ πάντοτε, οὐδὲ εἰς τὰς ἐ-
« παρχίας, ἀλλ' εἰς τὴν κεντρικὴν Σύνοδον τοῦ Βασιλείου
« ἡ τῆς Αὐτοκρατορίας· ὥστε οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν Βούλγαροι, αἱ-
« τοῦντες τὴν κατ' ἐπαρχίας ἰδιαιτέραν ἐκλογὴν τῶν Ἀρ-
« χιερέων, ... αἰτοῦσι πρᾶγμα ἡδὲ ἀντικοινω-
« νικόν, μὴ γινόμενον οὔτε ἐνταῦθα, οὔτε ἐν τοῖς ἄλλοις
« Πατριαρχείοις, οὔτε ἐν Ῥωσσίᾳ, οὔτε ἐν Ἑλλάδι, οὔτε
« ὡς προέφημεν ἐν ἀπάσῃ τῇ δύσει. »

Οἱ λόγοι οὗτοι εἰς ἄνθρωπον μὴ θέλοντα νὰ ἐξετάσῃ τὸ πρᾶγμα βαθύτερον, ἀλλὰ πειθόμενον ἀπλῶς εἰς τὰς διαβεβαιώσεις τοῦ τὴν ἱστορίαν καλῶς γινώσκειν ὑποτιθεμένου

ποφοῦ συντάκτου αὐτῶν, ἦσαν βεβαίως ἄρκετοί. Ἀλλ' οἱ πολλὰ μέχρι σήμερον ἐκ τοῦ τοιούτου συστήματος παθόντες, καὶ εἰς τὸ μέλλον ἔτι πλείω τούτων ἴσως παθεῖν καταδικαζόμενοι Βούλγαροι, εὐκόλως δὲν πείθονται, καὶ θέλουσι θασανιστικώτερον νὰ ἐρευνήσωσι κατὰ πόσον αὐτοὶ εἰσὶ σύμφωνοι μὲ τοὺς ἱερεῖς κανόνας τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, μὲ τὴν ἱστορίαν καὶ μὲ τὴν καλὴν τάξιν, τὴν ὁποίαν πρὸ πάντων ἐπιθυμεῖ νὰ εἰσαγάγῃ ἡ Σεβαστὴ ἡμῶν Κυβέρνησις, τόσον εἰς τὰ πνευματικὰ, ὅσον καὶ εἰς τὰ πολιτικὰ πράγματα ἀπάντων τῶν ὑπηκόων αὐτῆς.

Ἐν ὀνόματι λοιπὸν τῶν ὀλιγοπίστων τούτων συμπατριωτῶν ἡμῶν, ἡμεῖς ἐρευνῶντες εὔρομεν; καὶ εὐρόντες λέγομεν ὅτι τὰ κυριώτερα ἐξ ὧν μᾶς βεβαίως ὡς ἀνωτέρω ὁ Κύριος Καραθεοδωρῆς, καὶ εἰς ὅσα ἰδίως οἱ Βούλγαροι ἐνδιαφέρονται, ἔχουσιν ἄλλως ἢ ὡς παριστᾷ αὐτὰ ἡ ἐσχόλησός του.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἡ ἐκλογή τῶν Μητροπολιτῶν, μᾶλλον δὲ εἰπεῖν τῶν ἀρχιερέων ἐν γένει, ἐγίνετο κατὰ τὰς ἐπαρχίας τῶν μόνον εἰς τοὺς ἀποστολικοὺς καὶ ὀλίγον τι μεταγενεστέρους χρόνους, ἀλλ' ἐγίνετο μέχρις οὗ οἱ Πατριάρχαι Κωνσταντινουπόλεως μὴ ἔχοντες πλέον μηδὲ Σύνοδον μηδὲ ἄλλον τὸν περιστείλοντα τὴν φιλαρχίαν αὐτῶν « ἐξουσίας τύπον κοσμικῆς ἀναδυόμενοι », ὡς λέγει ὁ ἅγιος Θεοφύλακτος, ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀπέβαλον χεῖρα ἐπὶ τῶν ἐπαρχιῶν εἰς ἃς οὐδὲν ἐκλογῆς εἴτε χειροτονίας δικαίωμα εἶχον, καὶ γινόμενοι αὐθαιρέτως μονάρχαι, ἐσφετερίσαντο τὰ κανονικὰ προνόμια καὶ δικαιώματα τῶν τε λαῶν καὶ τῶν ἀρχιερέων τῶν ἐπαρχιῶν, καθ' ἃς μάλιστα περιστάσεις οἱ ἀδικούμενοι οὐκ ἠδύναντο νὰ

προστατεύωσιν αὐτὰ, ἤδη δὲ ὅτε ὑπὸ τὴν ἀμφίλαφῃ σκιᾷ τοῦ Κραταιωτάτου ἡμῶν Ἀνακτος τὰ ἀναζητοῦσι θέλοντες νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν ἀρχαίαν κανονικὴν τῆς ἐκκλησίας τάξιν, οἱ περὶ τὸν Πατριάρχην ἀπαντῶσιν αὐτοῖς, ὅτι ἡ τάξις αὕτη δὲν πρέπει νὰ ἐπανέλθῃ, διότι πρὸ αἰώνων ἐσχόλασε! χωρὶς νὰ τοῖς εἴπωσι καὶ εἰς ποίαν ῥητῶς ἐποχὴν διὰ τίνος συνοδικοῦ ἢ ἄλλου ἐκκλησιαστικοῦ κανόνος καὶ διὰ ποίαν πραγματικῶς αἰτίαν ἐσχόλασε. Τὴν ἐποχὴν δὲν ἠδύναντο νὰ μᾶς δείξωσι, διότι ὡς εἵπομεν, κατ' ὀλίγον ὀλίγον ἀφῆρέθη τὸ δικαίωμα τῆς ἐκλογῆς ἀπὸ τὰς διαφόρους ἐπαρχίας, χωρὶς νὰ ἐκλείψῃ καὶ μέχρι σήμερον ὁλοτελῶς. Δὲν μᾶς δεικνύουσι κανένα καταργητικὸν αὐτοῦ συνοδικὸν ἢ ἐκκλησιαστικὸν κανόνα, διότι, πραγματικῶς δὲν ὑπάρχει.

Σιωπῶσι τέλος καὶ τὴν ἀληθειᾶ τῆς καταργήσεως αὐτοῦ αἰτίαν, διότι ἡ αἰτία αὕτη ἐστὶν ὅλως αὐθαίρετος, καὶ πηγάζει ἐκ μόνης τῆς φιλαρχίας καὶ τοῦ τύπου τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας τῶν ἐπὶ ἰδιοτελείᾳ καταργησάντων καὶ σφετερισμένων αὐτὸ ὅτι δὲ ὡς αἰτίαν ἡμῖν ὑποδεικνύουσι τὸ « ἐπισυμβαίνειν (ἐν ταῖς κατ' ἐπαρχίας ἐκλογαῖς) ταραχὰς καὶ ἐμφυλίους μάχας μέχρις ἐκχύσεως καὶ αἱμάτων αὐτῶν, » τοῦτο οὐκ ἐστὶν αἰτία, ἀλλὰ πρόφασις, διότι αἱ ταραχαὶ αὗται γινόμεναι ἀπὸ τοῦ ὄχλου; εἶχον καὶ τὸ πάλαι ἔτι δώσει ἀφορμὴν τοῦ νὰ ἀποκλεισθῶσιν οἱ ὄχλοι, ὅ ἐστι τὰ ἅτακτα πλῆθη ἀπὸ τὰς ἐκλογὰς (1),

1) Καν. 13 Συν. Λοδικ. ἐτ. 351: « Περὶ τοῦ μὴ τοῖς ὄχοις ἐπιτρέπειν τὰς ἐκλογὰς ποιεῖσθαι τῶν μελλόντων καθίστασθαι εἰς ἱερατεῖον. » Ἴδου δὲ πῶς ἐξηγεῖ τὸν κανόνα τοῦτον ὁ σοφὸς καὶ ἐνάρετος Νικόδημος: « Ἐμποδίζει ὁ παρὼν κανὼν τὸ νὰ κἀ-

οὐχὶ δὲ καὶ τοῦ νὰ ἀφαιρεθῇ τὸ δικαίωμα τῆς ἐκλογῆς ἀπὸ τοὺς ἐντιμότερους λαϊκοὺς καὶ ἀπὸ τὰς ἐπαρχίας, αἵτινες εἶχον αὐτὸ πραγματικῶς καὶ αἰῶνας ὅλους μετὰ τὸν τοῦ ὄχλου, ὡς εἴρηται, ἀποκλεισμόν.

Ἵνα δὲ σαφηνίσωμεν καὶ ἀποδείξωμεν τὸν λόγον ἡμῶν ἀπέναντι τῆς φαινομένης ἀρνήσεως τοῦ Κυρίου Σ. Καραθεοδωρῆ, ἀνάγκη νὰ ἐπιφέρωμεν τὰ ἐφεξῆς γεγονότα:

1^{ον} Αὐτοὶ οἱ ἅγιοι Απόστολοι, ὅσας ἐπρόκειτο περὶ ἐκλογῆς ἀποστόλου, ἀρχιερέως, ἢ καὶ ἀπλοῦ ἱεροδιακόνου, δὲν ἔκαμνον αὐτὴν μόνοι, ἀλλ' ἐπροσκάλουν ἐπὶ τούτῳ εἰς Συνέλευσιν καὶ ὅλους τοὺς πιστοὺς· καὶ ἐποιοῦντο ἅπαντες συνάμα τὴν ἐκλογὴν διὰ κλήρου εἴτε ψηφηφορίας (1).

μνωσιν οἱ ὄχλοι καὶ τὰ ἄτακτα πλῆθη τῶν πόλεων τὰς ψήφους καὶ ἐκλογὰς ἐκείνων ὅπου μέλλουν νὰ χειροτονηθοῦν Ἱερεῖς (ἢ καὶ Ἀρχιερεῖς), ἃ. ὅτι κατὰ προηγούμενον μὲν λόγον οἱ τοιοῦτοι πρέπει νὰ ψηφίζωνται ἀπὸ τοὺς Ἀρχιερεῖς καὶ συνιερεῖς, ἐπομένως δὲ νὰ συμψηφίζωνται καὶ ἀπὸ τὸν λαὸν καὶ β'. ὅτι ἴσως οἱ φρονιμότεροι καὶ εὐλαβέστεροι λαϊκοὶ πρέπει νὰ συμψηφίζουν μὲ τοὺς ἐπισκόπους καὶ ἱερεῖς τὸν μέλλοντα χειροτονηθῆναι εἰς αὐτοὺς ἱερέα (ἢ καὶ Ἀρχιερέα), ἀλλ' ὅχι καὶ ὁ χύδην καὶ ἄτακτος ὄχλος, διὰ τὰς ἑριδας καὶ μάχας ὅπου ἡμποροῦν νὰ γεννηθοῦν εἰς τὰς ψηφηφορίας αὐτῶν, ἀλλων μὲν ἄλλον ψηφίζομένων, καὶ ἄλλων ἄλλον. » Ὅπως δὲ καὶ ἂν ἔχη, ὁ πικρὸν κανὼν δὲν λέγει παντελῶς ὅτι αἱ ἐκλογαὶ δὲν πρέπει νὰ γίνωνται εἰς τὰς ἐπαρχίας, ἀλλ' εἰς τὸ πατριαρχεῖον.

1) Ἴδε πρᾶξ. Ἀποστ. Κεφ. Α' 15—26 5'. 1—6 εἶπου καθαρῶς διακρίνεται ἡ ἐκλογὴ ἀπὸ τῆς χειροτονίας πληρουμένης ἀποκλειστικῶς ὑπὸ τῶν ἀποστόλων εἴτε ἀρχιερέων. Εὐσεβ. Ἐκκλ. ἱστ. Β. β. Β'. Κεφ. α' καὶ γ' Baron. ann. . T. I. p. 492.

2^{ον} Αὐτοὶ οἱ θεοὶ Ἀπόστολοι ἐν ταῖς Διαταγαῖς αὐτῶν ὑπὸ τοῦ Ἀγίου Κλήμεντος ἐπισκόπου Ρώμης συντεταγμέναις, ὀρίζουσιν ὅτι οἱ χειροτονηθσόμενοι ἐπίσκοποι πρέπει πρῶτον νὰ ἐκλέγωνται ὑπὸ παντὸς τοῦ λαοῦ, τοῦ πρεσβυτερίου, καὶ τῶν παρόντων ἐπισκόπων τῆς ἐπαρχίας (1).

1) Διὰ τὸ σπουδαῖον τῆς ἀποστολικῆς ταύτης διατάξεως, ἡμεῖς μεταφέρομεν ἐνταῦθα ὁλόκληρον τὸ περὶ χειροτονιῶν δ' Κεφάλαιον τοῦ βιβλίου η' τῶν εἰρημένων Διαταγῶν ἔχον οὕτω: « Ἄρα τοίνυν ὑπάρχοντες ἡμεῖς οἱ δεκαδύο τοῦ κυρίου ἀπόστολοι τῆς δετῆς θείας ἡμῶν ἐντελλόμεθα διατάξεις περὶ παντὸς ἐκκλησιαστικοῦ τύπου, συμπρόντων ἡμῖν καὶ τοῦ τῆς ἐκλογῆς σκεύους Παύλου τοῦ συναποστόλου ἡμῶν καὶ Ἰακώβου τοῦ ἐπισκόπου, καὶ τῶν λοιπῶν πρεσβυτέρων, καὶ τῶν ἐπὶ τὰ διακόνων.

« Πρῶτος οὖν ἐγὼ φημι Πέτρος· ἐπίσκοπον χειροτονεῖσθαι· ὡς « ἐν τοῖς προλαβοῦσιν (Βιβ. Β') ἅμα πάντες διαταχθέντες, ἐν πᾶσιν « ἁμερπτον ἀριστίνδην ὑπὸ παντὸς τοῦ λαοῦ ἐκλελεγεμένον· οὐ ὀνομασθέντος καὶ ἀρέσαντος, συνελθόντων ὁλαῶς « ἅμα τῷ πρεσβυτερίῳ καὶ τοῖς παροῦσιν ἐπισκόποις ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ συνευδοκήτω. Ὁ δὲ « πρόκριτος τῶν λοιπῶν ἐρωτᾷτο τὸ πρεσβυτέριον « τὸν λαόν, εἰ οὗτος ἐστὶν ὃν αἰτοῦνται εἰς « ἄρχοντα· καὶ ἐπινευσάντων, προσεπερωτᾷτο εἰ μαρτυρεῖται « ὑπὸ πάντων ἄξιός ἐστι τῆς μεγάλης ταύτης καὶ λαμπρῆς « ἡγεμονίας, εἰ τὰ κατὰ τὴν εἰς θεὸν αὐτῷ εὐσέβειαν κατῴρθωται, « εἰ τὰ πρὸς ἀνθρώπους δίκαια πεφύλακται, εἰ τὰ κατὰ τὸν οἶκον « αὐτοῦ καλῶς φικονόμῃται, εἰ τὰ κατὰ τὸν βίον ἀνεπιλήπτως· καὶ « πάντων ἅμα κατὰ ἀλήθειαν, ἀλλ' οὐ κατὰ πρόληψιν, μαρτυρησάντων τοιαῦτον αὐτὸν εἶναι, ὡς ἐπὶ δικαστῇ Θεῷ καὶ « Χριστῷ, . . . ἐκ τρίτου πάλιν ποθέσθωσαν, εἰ ἄξιός ἐστι τῆς « λειτουργίας . . . καὶ συνθεμένων αὐτῶν ἐκ τρίτου ἄξιός ἐστι, ἀπαιτεῖσθωσαν οἱ πάντες σύνθημα· καὶ δόντες προθίμως, ἀκουέσθωσαν. καὶ σιωπῆς γενομένης, εἰς τῶν πρώτων ἐπισκόπων ἅμα καὶ δυσὶν ἑτέροις . . . ποιείσθωσαν τὴν χειροτονίαν. »

3ον Οἱ τριακόσιοι δέκα ὀκτώ θεῖοι Πατέρες τῆς Α' ἀγίας και Οἰκουμενικῆς Συνόδου (ἔτει 325) διὰ τοῦ Δ' κανόνος ὥρισαν ὅτι πρέπει ὁ ἐπίσκοπος νὰ ἐκλέγῃται « ὑπὸ » πάντων τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ἐπὶ τούτῳ συνερχομένων » Ἐὰν δὲ ᾗναι δύσκολον τὸ νὰ συνέλθωσιν ὅλοι ὁμοῦ, εἴτε διὰ κατεπίγουσαν τινὰ ἀνάγκην, εἴτε διὰ τὸ μῆκος τῆς ὁδοῦ, τότε οἱ παρόντες τοῦλάχιστον τρεῖς ἐπίσκοποι, ἀφ' οὗ προηγουμένως συνεννοηθῶσι διὰ γραμμάτων μετὰ τῶν ἀπόντων, καὶ λάβωσι τὴν συναίνεσιν αὐτῶν, νὰ κάμνωσι τὴν χειροτονίαν· τὸ δὲ κύρος τῶν γινομένων νὰ ἔχῃ πάντοτε ὁ Μητροπολίτης ἐκάστης ἐπαρχίας. Τὰ αὐτὰ ὁρίζει καὶ ὁ 19 Καν. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνόδου (ἐτ. 341)· νὰ ἐκλέγῃται ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ, καὶ νὰ χειροτονῇται ἐπομένως ὑπὸ τριῶν ἐπισκόπων, τῇ γνώμῃ καὶ ἐπικυρώσει τοῦ πρώτου αὐτῆς ἐκκλησιαστικοῦ ἄρχοντος.

5ον Οἱ αὐτοὶ θεῖοι πατέρες τῆς Α' Συνόδου διὰ τοῦ 5 Κανόνος τοσαύτην ἰσχὺν δίδουσιν εἰς τὴν περὶ ἐπισκόπου κοινὴν τῶν πάντων τῆς ἐπαρχίας ψῆφον, ὥς τε καὶ τοῦ Μητροπολίτου, ὃ ἐστὶ τοῦ πρώτου ἐκκλησιαστικοῦ αὐτῆς ἀρχηγοῦ, μὴ συναινοῦντος, οὐ δύναται αὐτὸς εἶναι ἐπίσκοπος, ἀλλ' ἐὰν ἡ μὲν τῶν πάντων ψῆφος ἐγένετο εὐλόγως καὶ κατὰ κανόνα ἐκκλησιαστικόν, ἡ δὲ ἀντιλογία τινῶν πηγάζῃ ἐξ οἰκείας φιλονεικίας εἴτε ἰδιοτελείας, ἡ τῶν πλειόνων ψῆφος θέλει ὑπερισχύει.

6ον Ἡ κατὰ τὴν ἐπαρχίαν ἐκλογή τοῦ ἀρχιερέως τοσοῦτον ἔστιν οὐσιώδης καὶ ἀναγκαία, ὥστε ἂν τυχόν ἐν αὐτῇ δὲν ὑπάρχωσιν ἐκλέκτορες ἐπίσκοποι, ὥς τοῦτο συμβαίνει

σήμερον εἰς τὰς πλείονας Μητροπολικὰς ἐπαρχίας, ἡ ὑπάρχη μόνον εἷς, καὶ αὐτὸς κληθεὶς μὴ παραγένηται, τότε πρέπει νὰ συγκαλῶνται ὑπὸ τοῦ τὸ κύρος ἔχοντος Μητροπολίτου οἱ πλησιέστεροι τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης ἐπίσκοποι, καὶ οὕτω νὰ ἐνεργῇται μετ' αὐτῶν ἡ ἐκλογή συμφώνως μὲ τὰ ἄνω εἰρημένα (1).

7ον Ἡ ἐξ 630 πατέρων συσταθεῖσα καὶ τῷ 451 ἔτει συγκροτηθεῖσα Δ' ἀγία Οἰκουμ. Σύνοδος διὰ τοῦ κη' Κανόνος αὐτῆς, δίδοντες τῷ Θρόνῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως δικαίωμα χειροτονίας ἐπὶ μόνῃν τῶν τῆς Ποντικῆς, τῆς Ἀσιανῆς καὶ τῆς Θρακικῆς Διοικήσεως (2) Μητροπολιτῶν καὶ ἐπὶ τῶν ἐν τοῖς περὶ

1) Καν. 13 Ἀντιοχ., 12 Λαοδ., 6 Σαρδ., 13.

2) Πρέπει νὰ γνωρίζῃ ὁ ἀναγνώστης, ὅτι, κατὰ τὴν ἐπὶ μεγάλῳ Κωνσταντίνῳ διήρσειν τῆς Ρωμαϊκῆς Αυτοκρατορίας, τὴν καὶ εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς Α' Συνόδου καὶ εἰς τὸ μετὰ ταῦτα διατηρηθεῖσαν, ἡ Διοίκησις ἀντιστοίχει οὕτως εἰπεῖν μὲ τὸ σήμερον καλούμενον Ἑγιάλετι, ἡ δὲ ἐπαρχία μὲ τὸ λεγόμενον Σαντζάκι, ὅτι ἐκάστης διοικήσεως διαιρουμένης εἰς διαφόρους ἐπαρχίας, ἡ Θρακικὴ ὑποδιερίσθη εἰς ἑξ: τὰς Σκυθίαν, Κάτω Μοισίαν, Αἰμον-ἕρος (Aemî-montem), Ροδόπην, Θρακίαν καὶ Εὐρώπην (τὴν περὶ τὸ Βυζάντιον· ὅτι τὰ δυτικώτερα μέρη δηλ. τὰ τῆς Ἰλλυρίας, Μακεδονίας καὶ Ἑλλάδος, ἐσχημάτιζον δύο ἄλλας διοικήσεις Δακίας καὶ Μακεδονίας, ὑποδιαιρουμένας τὴν μὲν εἰς πέντε: Ἀνω Μοισίαν, Δακίαν, παρόχθιον, Δακίαν Μεσόγειον, Δαρδανίαν καὶ Πρέβαλιν· τὴν δὲ εἰς ἑξ: Ἀνω Μακεδονίαν, κατω Μακεδονίαν, Ἡπειρον, Θεσσαλίαν, Ἀχαΐαν, καὶ Κρήτην· ὅτι ἐκ τῶν δύο τούτων δυτικωτέρων Διοικήσεων ἀνέκαθεν ἀπὸ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ρώμης ἐξαρτωμένων συνεστῆθη τῇ γνώμῃ τοῦ Πάπα Βηγγηλίου, ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ πρώτης Ἰουστινιανῆς ἡ Ἀχρδος· ὅτι τέλος πάντων σύμφωνα τῇ ἀρχαίᾳ τάξει ἡ Δ' ἀγία σύνοδος, οὐδὲν ἐπὶ τῶν μερῶν τούτων δικαιοδοσίας ἢ χειροτονίας δίκαιον ἔδωκε τῷ Κωνσταντινουπόλεως Ἀρχιεπισκόπῳ.

τάς Διοικήσεις ταύτας βαρβαρικοῖς τόποις ἐπισκόπων, ἔλαβε πρόνοιαν νὰ προσθέσῃ, ἵνα μὴ παρεξηγηθῇ, ὅτι ὁ εἰρημένος Θρόνος, λαμβάνων τὸ δικαίωμα τοῦ χειροτονεῖν, δὲν λαμβάνει καὶ τὸ τοῦ ἐκλέγειν τοὺς εἰρημένους Μητροπολίτας ἢ βαρβαρικοὺς ἐπισκόπους, ἀλλ' ὅτι μένει αὐτὸ κατὰ τὴν ἀρχαίαν τάξιν εἰς τὴν ἐπαρχίαν: « ψηφισμάτων συμφώνων, « κατὰ τὸ ἔθος, γινομένων καὶ ἐπ' αὐτὸν ἀναφερομένων » (1)

8^{ον} Ἡ αὐτὴ ἁγία Σύνοδος, ὡς ἵνα μηδεμίᾳ μείνῃ ἀμφοβολία περὶ τῆς πλήρους διατηρήσεως τοῦ δικαιώματος τῶν ἐπαρχιῶν εἰς τὰς ἐκλογὰς τῶν Μητροπολιτῶν καὶ ἐπισκόπων αὐτῶν, ῥητῶς ἐξηγήθη περὶ τούτου ἐν τῇ ἐκκαιδεκάτῃ πράξει αὐτῆς, ὅτε οἱ ἀπὸ Ρώμης ἐλθόντες ἀντιπρόσωποι; μὴ συναινοῦντες εἰς τὸ δοθὲν χειροτονίας δικαίωμα τῷ Κωνσταντινουπόλεως Θρόνῳ, προὐκάλεσαν δευτέραν περὶ τούτου ἐξήγησιν, κατὰ συνέπειαν τῆς ὁποίας οἱ τὴν ἐξέτασιν ποιοῦμενοι τοῦ Βασιλέως Μαρκιανοῦ ἄρχοντες εἶπον: « Ἐκ « τῶν πεπραγμένων, καὶ ἐκ τῆς ἐκάστου καταθέ- « σεως συνορῶμεν, πρὸ πάντων μὲν, τὰ πρωτεῖα καὶ « τὴν ἐξαίρετον τιμὴν, κατὰ τοὺς κανόνας, τῷ τῆς πρε- « σβυτέρας Ρώμης θεοφιλεστάτῳ Ἀρχιεπισκόπῳ φυλάττε- « σθαι· χρῆναι δὲ τὸν ὀσιώτατον Ἀρχιεπίσκοπον τῆς βασι- « λίδος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ρώμης τῶν αὐτῶν πρε- « σβεῖων τῆς τιμῆς ἀπολαύειν, καὶ αὐτὸν ἐξ αὐθεντίας ἐ- « ξουσίαν ἔχειν τοῦ χειροτονεῖν τοὺς Μητροπολί-

1) Ἴδε Καν. 28 τῆς Δ' Οἰκουμενικ. Συνόδου, καὶ παρατῆρει καλῶς ὅτι ὁ Κανὼν οὗτος ἐστὶν ἡ θάσις καὶ ἡ κριπὶς τῶν τε δικαιωμάτων καὶ τῶν υποχρεώσεων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ὡς πρὸς τὰς ὑπ' αὐτὸν τεθείσας ἐπαρχίας.

« τας ἐν τε τῇ Ἀσιανῇ, καὶ Ποντικῇ, καὶ Θρακικῇ ταῖς « διοικήσεσι, κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον ὥστε ψηφίζε- « σθαι μὲν παρὰ τῶν ἐκάστης μητρο- « πόλεως κληρικῶν, καὶ κτητόρων, « καὶ λαμπροτάτων ἀνδρῶν, ἔτι μὲν « καὶ παρὰ τῶν κατὰ τὴν ἐπαρχίαν εὐλα- « βεστάτων ἐπισκόπων πάντων ἡ τῶν πλει- « όνων, καὶ ἐπιλέγεσθαι δὲ περ ἀνοί προ- « ειρημένοι ἄξιον εἶναι τῆς κατὰ τὴν μη- « τρόπολιν ἐκκλησίας ἐπίσκοπον δοκιμά- « σουσιν· ἀναφέρεσθαι δὲ παρὰ πάντων « τῶν ἐπιλεξαμένων τῷ ὀσιωτάτῳ Ἀρχι- « επισκόπῳ τῆς βασιλίδος Κωνσταντι- « νουπόλεως, ἐπὶ τῷ ἐν αὐτῷ εἶναι, εἴτε « βούλεται τὸν ἐπιλεγέντα ἐνταῦθα παρα- « γενόμενον χειροτονηθῆναι, εἴτε κατ' ἐ- « πιτροπὴν αὐτοῦ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τῇ ψή- « φω τῆς ἐπισκοπῆς τυχεῖν· τοὺς μὲν τοι « κατὰ πόλιν ὀσιωτάτους ἐπισκόπους « χειροτονεῖσθαι παρὰ πάντων ἡ τῶν « πλειόνων τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπων, « τὸ κύρος ἔχοντος τοῦ μητροπολίτου « κατὰ τὸν καίμενον τῶν Πατέρων κανόνα, καὶ μηδὲν « ἐπικοινοῦντος ταῖς ἐκείνων χειροτονίαις « τοῦ ὀσιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου τῆς βασι- « λίδος Κωνσταντινουπόλεως. Ταῦτα παρ' ἡ- « μῶν ἐδοκίμηθη· τὰ δὲ παριστάμενα αὐτῇ, ἡ Ἀγία καὶ « Οἰκουμενικὴ Σύνοδος διδάξας καταξιοστάτω. »

Ἀφ' οὗ οὕτω σαφῶς καὶ περιστατικῶς ἐξετέθη ἡ ἐννοια

τοῦ προειρημένου κανόνος παρὰ τῶν ῥηθέντων ἀρχόντων, πα-
ρευθὺς ἐν μιᾷ τῇ φωνῇ « οἱ εὐλαβέστατοι ἐπίσκοποι (τῆς
« Συνόδου) ἐβόησαν: Αὕτη δικαία ψῆφος ταῦτα
« πάντες λέγομεν· ταῦτα πᾶσιν ἀρέσ-
« κει· αὕτη δικαία κρίσις· τὸ τυπωθῆντα
« κρατεῖτω· αὕτη δικαία ψῆφος· πάντα δε-
« όντως ἐτυπώθη· πάντες τῇ ἀποφάσει ἐμ-
« μένομεν, πάντες τὰ αὐτὰ λέγομεν. » (1)

9^{ον} Ὁ κατὰ τὴν πέμπτην Οἰκουμενικὴν Σύνοδον ἀπὸ
527 ἕως 565 ζήσας καὶ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας ὑ-
πὲρ τοῦ νόμου αὐτοῦς σεβόμενος Ἰουστινιανὸς ὁ Μέγας Αὐ-
τοκράτωρ τῶν Ῥωμαίων, ἐπικυρῶν καὶ πολιτικῶς ἐν γένει
τὰ παρὰ τῶν προλαβουσῶν ἁγίων Συνόδων δεδογμένα, ἐπε-
κύρωσεν ἰδίως διὰ τριῶν χωριστῶν βασιλικῶν νόμων καὶ τὸ
περὶ τῆς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις, ὡς προεῖρηται ὑπὸ Κληρικῶν
καὶ ἐντιμωτέρων λαϊκῶν ἐκλογῆς τῶν ἀρχιερέων σύστημα,
ἵνα τοῦ λοιποῦ ἔχῃ καὶ νόμου πολιτικοῦ ἰσχὺν, μὲ μόνην
τὴν διαφορὰν ταύτην ὅτι, οἱ μὲν ἐκλογεῖς αὐτοὶ θέλουσιν
ἐκλέγει καὶ ὑποβάλλει τῷ χειροτονήσοντι τρεῖς, ἀντὶ ἐνός,
(ἐκτός ἐάν ᾗ ἑλλειψίς προσώπων τὰ κανονικὰ προσόντα ἐχόν-
των), ὑποψηφίους, ἐξ αὐτῶν δὲ ὁ χειροτονήσων θέλει χειρο-
τονεῖ ὑπὸ εὐθύνῃν του τὸν καλλίτερον. Ἄλλως, ὀρίζει νὰ ἀ-
ποδιώκηται τῆς ἐπαρχίας ὁ χειροτονιθεὶς ἀρχιερεὺς (2).

1) Πρακτ. Συνοδ. Τομ. Β' σελ. 209—210.

2) Ἴδου κατὰ λέξιν οἱ εἰρημένοι τρεῖς νόμοι τοῦ χριστιανικο-
τάτου τούτου Μεγάλου Βασιλέως ὧν ὁ μὲν ἐξεδέθη τῷ 528 ἔτει, καὶ
σάζεται ἐν τῷ κώδικι αὐτοῦ διατ. 42 Τίτ. γ' Βιβλ. α', οἱ δὲ ἐγέ-

10^{ον} Τὸ αὐτὸ σύστημα τῆς τῶν ἀρχιερέων ἐκλογῆς
κατεχωρήθη καὶ εἰς τὰ περὶ τὸ τέλος τοῦ 9^{ου} αἰῶνος ἐπὶ

νοντο τῷ 451 ἔτει καὶ εὐρηνται ὁ μὲν ἐν Νεαρχῇ 123 Κερ. α' . ὁ δὲ
ἐν Νεαρχῇ 137 Κερ. β' :

I). — « Insistentes etiam do-
ctrinae sanctorum Apo-
stolorum de creandis ir-
reprehensibilibus sacerdotibus, . .
praecepti lege sancimus, ut quo-
ties in qualicunque civitate ca-
cerdotalem sedem vacare con-
tigerit, decretum fiat
ab his, qui eam civi-
tatem incolunt, su-
per tribus personis
rectae fidei et honestae
vitae aliorumque bonorum et
virtutum testimonium habenti-
bus, ut ex ipsis idone-
ior ac Episcopatum
promoveatur. » Data Col.
Mart. C. P. D N. Iustin. pp.
An. 2 Cons. — an. chr. 528.

II. — « Sancimus igitur, quo-
ties opus fuerit Episcoporum
ordinari, clericos et Pri-
mates civitates, cu-
jus futurus est Epi-
scopus ordinari mox
ex tribus personis
decreta facere propo-
sitis eis sacrosanctis Evangeliiis
— § 1 et ex
trium personarum, pro

Α' — « Ἐμμένοντες δὲ
τῇ ριδαχῇ τῶν Ἀγί-
ων Ἀποστόλων περὶ
τοῦ καθίστασθαι ἀνεγκλήτους
ἀρχιερεῖς τῷ παρόντι
νόμῳ θεσπίζομεν ὥστε, ὁσάκις
ἐν διαδήποτε Πόλει ὁ ἀρχιερα-
τικὸς θρόνος χηρεύειν συμβῇ,
τὴν ψῆφον γίνεσθαι
παρ' ἐκείνων οἱ τὴν
πόλιν ἐκείνην κατοι-
κοῦσιν ἐπὶ τριῶν
προσώπων, ὁρθῆς πίστε-
ως καὶ τιμίου βίου, καὶ τῶν
ἄλλων ἀγαθῶν καὶ ἀρετῶν μαρ-
τυρίαν ἔχόντων, ἵνα ἐξ αὐ-
τῶν ὁ ἀξιώτερος εἰς
τὴν ἐπισκοπὴν προ-
χειρίζηται » Ἐξεδ. τέλ.
Φευρ. ἐν Κωνσταν. ἐπὶ β' ἔτους
ὑπετείας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰου-
στιν. ἐν ἔτει 528.

Β' — « Θεσπίζομεν οὖν, ὁσάκις
δεήσει ἐπισκόπους χειροτονεῖν,
τοὺς Κληρικοὺς καὶ
προὔχοντας τῆς Πό-
λεως, ἧς μέλλει χει-
ροτονεῖσθαι ἐπίσκο-
πον, τὸ χιον ἐκ τριῶν
προσώπων ψηφίζεσθαι
τα ποιεῖσθαι, προκειμέ-
νων αὐτοῖς τῶν ἱερῶν εὐαγγελί-
ων § 1 . . . καὶ ἐκ
τῶν τριῶν προσώπων,

Λέοντος τοῦ σοφοῦ συνταχθέντα καὶ μέχρι τῆς πτώσεως τοῦ Ρωμαϊκοῦ βασιλείου ἐκκλησιαστικῶς τε καὶ πολιτικῶς ἐν χρήσει γενόμενα Βασιλικά (1).

quiquis tale decreta factasunt, melior ordinetur electione et periculo ordinantis . . . § 2 . . . Si vero (ut evenit in quibusdam locis) non inveniantur tres personae ad talem electionem opportuna, liceat decreta facientibus in duabus et in una persona decretum facere; eos tamen omnes jamdictas à nobis habentes testationes . . . Si quis autem citra memoratam observationem Episcopus ordinetur, jubemus hunc omnibus modis Episcopatu depelli. Data Cal. Maii. CP. Justin. PP. Ang. Basil. U. C. Coue. Missa Petro praefecto praetorii (= an. chr. 541).

III. — « His igitur, quae sacris canonibus definita sunt, insistentes, praesentem sancimus legem, per quam sancimus, ut quoties usu venerit Episcopum ordinari, conveniant clerici et Primates civitatis,

ὕπὲρ ὧν τοιαῦτα ψηφίζματα ἐγένοντο, τὸν βελτίονα χειροτονεῖσθαι τῇ ἐκλογῇ καὶ ἐὺθύνη τοῦ χειροτονουμένου . . . § 2 . . . Ἐὰν δὲ (ὡς συμβαίνει ἐν τισι τόποις) οὐχ εὖρηνται τρία πρόσωπα πρὸς τοιαύτην ἐκλογὴν ἐπιτήδεια, ἐξέστω τοῖς τὰ ψηφίζματα ποιούμενοις ἐπὶ δύο καὶ ἐνὸς προσώπου τὴν ψήφον ποιεῖν· αὐτῶν δὲ μὲν πάντων τὰς ἡδὴ παρ' ἡμῶν εἰρημένας ἐχόντων μαρτυρίας . . . Εἰ δὲ τις παρὰ τὴν μνησθεῖσαν διάταξιν χειροτονῇ· Ἐπίσκοπος, τοῦτον δὲ ριζομεν πάντως τῆς ἐπισκοπῆς ἐκβάλλεσθαι. » — Ἐξεδ. τέλη Ἀπριλ. ἐν ΚΠ ἐπὶ Ἰουστίν. αὐγ. Βασιλείου ὑπατ. — ἐπιστ. Πέτρῳ ἐπάρχῳ πραιτορίου (= ἐτ. Χρ. 541).

Γ. Οἱς οὖν παρὰ τῶν ἱερῶν Κανόνων ὥριστα ἐμμένοντες τὸν παρόντα κυροῦμεν νόμον, δι' οὗ θεσπίζομεν ὥστε, ὁσάκις συμβαίνει ἐπίσκοπον χειροτονεῖν, συνέρχεσθαι τοὺς κληρικοὺς καὶ πρῶχοντας

II^{ον} Κατεχωρήθη ὁμοίως τὸ σύστημα καὶ ἐν αὐτῇ τῇ τοῦ Ἀρμενοπούλου λεγομένη ἐξαβίβλῳ (!), ἣτις συγγραφείσα ἐν ἔτει 1345 ἐγένετο γενικῶς παραδεκτὴ καθ' ἑλὴν τὴν ἐπικράτειαν τοῦ Ρωμαϊκοῦ Βασιλείου, καὶ οὐ μόνον πρὸ

cui ordinandus est Episcopus, et propositis sanctis Evangelis, super tribus personis psephismata fieri . . . , ut ex tribus ita electis personis melior elegatur electione et judicio ordinantis . . . Si quis autem praeter memoratam observationem Episcopus ordinetur jubemus et ipsum omnibus modis Episcopatu deici, et eum qui contra talem observationem eum ordinare ausus fuerit. Data 40 Cal. Mart. CP. DN. Iusi. PP. Aug. Basil. V. C. Bons. Missa Petro praef. praetor. (= an. chr. 541.)

τῆς πόλεως, ἡ μέλλει χειροτονεῖσθαι ἐπίσκοπος, καὶ προτιθέμενων τῶν ἁγίων Εὐαγγελίων, ἐπὶ τριῶν προσώπων ψηφίζματα ποιεῖν . . . ἵνα ἐκ τῶν τριῶν οὕτως ἐκλελεγμένων προσώπων ὁ βελτίων ψηφίζεται ψήφῳ καὶ κινήσει τοῦ χειροτονουμένου . . . Εἰ δὲ τις παρὰ τὴν μνησθεῖσαν διάταξιν χειροτονῇ· ἐπίσκοπος, ἐρίζομεν καὶ αὐτὸν τοῦτον παντοίως τῆς ἐπισκοπῆς ἀπαβαλλεσθαι, καὶ τὸν παρὰ τὴν τοιαύτην διάταξιν αὐτὸν χειροτονῆσαι τολμήσαντα . . . — Ἐξεδ. 20 Φεβρ. ἐν ΚΠ ἐπὶ Ἰουστίν. αὐγ., Βασιλείου ὑπατ. — Ἐπιστ. Πέτρῳ ἐπάρχῳ πραιτορίου.

1) Ἰδοὺ αὐτολεξεί τὸ ἐδάφιον τῆς Ἐξαβίβλου τοῦ Ἀρμενοπούλου παρὰ ρτ. Τίτ. Δ' § 4.

« Οἱ κληρικοὶ καὶ οἱ πρῶτοι τῆς πόλεως, πρὸς αὐτοὺς τῶν ἁγίων Εὐαγγελίων, ἐπὶ τρισὶ προσώποις τὸ ψήφισμα ποιήσωσαν τῶν ἐπισκόπων . . . »

1) Ἰδὲ Βασιλ. Βιβλ. Γ' Τίτ. α' Κεφ. 8 καὶ 9.

τῆς πτώσεως, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν πτῶσιν αὐτοῦ θεωρεῖται ὁ μόνος ἐν χρήσει χριστιανικὸς νόμος καὶ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις αὐτοῖς.

Εὐκόλως δ' ἐννοεῖ ἕκαστος ὅτι τὸ σύστημα αὐτὸ οὐδόλως ἤθελεν εἰσελθεῖν εἰς τὴν κοσμικὴν νομοθεσίαν καὶ κατὰ τὰς τρεῖς τελευταίας ἐποχάς, συμφῶνως μάλιστα, ὡς λέγουσι, μετὰ τοὺς ἱεροὺς κανόνας, ἐὰν δὲν ἦτο καὶ τότε, ὡς καὶ πρότερον ἐν πλήρει χρήσει παρὰ τῇ ἐκκλησίᾳ.

Τούτων δὲ οὕτως ἐχόντων, πῶς ὁ τὴν ἱστορίαν κάλλιπτα γινώσκειν ὑποτιθέμενος Κύριος Σ. Καραθεοδωρῆς βεβαιοῖ ὅτι τὸ εἰρημένον ἐκκλησιαστικὸν ἐκλεκτικὸν σύστημα ἦτον ἐν χρήσει μόνον εἰς τοὺς Ἀποστολικοὺς καὶ ὀλίγον τι μεταγενεστέρους χρόνους; καὶ πῶς λέγει ὅτι πρὸ αἰώνων ἤδη ἐσχόλασε τὸ ἔθνος ἐφ' ἀπάσης τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας; Οὐδεὶς κανὼν ἐκκλησιαστικὸς, οὐδεὶς νόμος χριστιανικὸς ὑπάρχει, καθ' ὅσον ἡμεῖς γνωρίζομεν, ὅστις δικαιολογεῖ τὴν διαβεβαίωσιν αὐτοῦ ταύτην. Ἄρα ἡσχόλασις τοῦ ἐντὸς δεκαπέντε ὁλῶν αἰώνων ἐν χρήσει διατηρηθέντος ἔθνους δὲν προέρχεται εἰ μὴ ἐξ ἀπλῆς αὐθαιρεσίας τῶν ἀπὸ τῆς πτώσεως τοῦ Ρωμαϊκοῦ Βασιλείου γενομένων ἀρχηγῶν τῆς ἐκκλησίας οἱ τινες, ὠφελούμενοι ἀπὸ τὰς καιρικὰς περιστάσεις, ἐσφετερίσθησαν ἀπολύτως πρὸς ἴδιον ἑαυτῶν ὄφελος τὸ παλαιάτατον τοῦτο τῶν ἐπαρχιῶν προνόμιον, καὶ ἤδη ὅτε κατὰ διαταγὴν τοῦ Γαληνοτάτου καὶ φιλυπηκωτάτου ἡμῶν Ἀνακτοῦ ἐπρόκειτο ἐν ἐθνικῇ Συνελεύσει νὰ κανονισθῇ ἐπὶ τὸ βελτιώτερον τὸ σήμερον ἐπικρατοῦν ἐπιζήμιον καὶ πολλῶν καταχρήσεων καὶ παραπόνων πρόξενον σύστημα τῆς τῶν

Πατριαρχῶν καὶ τῶν ἀρχιερέων ἐκλογῆς καὶ ἀποκαταστάσεως, ἡ Μεγάλη ἐκκλησία καὶ οἱ περὶ αὐτὴν μέμφονται πικρῶς τοὺς Βουλγάρους προτείνονται νὰ ἐπανορθωθῇ καὶ ἐπανεισαχθῇ τὸ κακὸς σχολάσαν ἐκκλησιαστικὸν καὶ κανονικὸν ἐκεῖνο ἔθιμον, λέγοντες, ὅτι δῆθεν ἐστὶ πρόξενον ταραχῶν, καὶ ἀντικοινωνικόν.

Πρόξενον ταραχῶν; διατί; ἐν' ᾧ καὶ σήμερον ἔτι ἐν τῇ Ὀθωμανικῇ ἐπικρατείᾳ γίνονται διάφοροι ἐκλεκτικαὶ συνελεύσεις, καὶ τοὶ ἀδιοργάνιστοι, παράδειγμα αἱ περὶ ἐκλογῆς Δεπουτάτων τοῦ ἐμπορικοῦ συστήματος καὶ Πατριάρχου αὐτοῦ γινόμεναι, ἄνευ οὐδεμιᾶς ταραχῆς.

Ἀντικοινωνικόν; διατί; τὸ Ἀποστολικῶς καὶ Σνοδικῶς κανονισθὲν, καὶ ὑπὸ τοσούτων μεγάλων Βασιλέων Ρωμαίων νομοθετηθὲν, ἔτι δὲ καὶ σήμερον, ὡς προείπομεν, εἰς τὴν ἐκλογὴν καὶ αὐτοῦ τοῦ Πατριάρχου ἐνεργούμενον ἐκλογῆς σύστημα, πῶς δύναται, ἄνευ μεγίστης βλαπτημίας, νὰ ὀνομασθῇ ἀντικοινωνικόν; Ὑμεῖς αὐτοὶ ὁμολογοῦντες ὅτι « τοῦτο τὸ δικαίωμα παραχωρεῖται δικαίως εἰς τὰ πολιτικῶς κεχωρισμένα Κράτη » οὐχ ὁμολογεῖτε μὲν αὐτὸ τοῦτο ὅτι οὐκ ἔστιν ἀντικοινωνικόν, ὡς πρὸς τὰ Κράτη αὐτά; τὸ δὲ μὴ ἀντικοινωνικόν ὡς πρὸς ταῦτα καὶ πρὸς τὰς Συνόδους αὐτῶν, πῶς γίνεται ἀντικοινωνικόν ὡς πρὸς ἄλλα Κράτη καὶ πρὸς τὰς ἐπαρχίας αὐτῶν; Ἀποποιούμενοι δὲ πρὸς τούτοις εἰς τοὺς λαϊκοὺς τῶν ἐπαρχιῶν τὸ νὰ λαμβάνωσι μέρος εἰς τὰς ἐκλογὰς τῶν Ἀρχιερέων αὐτῶν, πῶς συγχωρεῖτε τὸ τοιοῦτον εἰς τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει λαϊκοὺς ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν τοῦ Πατριάρχου; κατὰ τί διαφέρει κανονικῶς ἡ ἐκλογὴ τοῦ ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως ἀπὸ τῆς ἐκλογῆς τῶν ἐπισκόπων τῶν ἄλλων ἐπαρχιῶν;

Ἡ μήπως οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι καὶ αἱ ἅγαι Σύνοδοι ἄλλους μὲν διὰ τὴν τοῦ Πατριάρχου, ἄλλους δὲ διὰ τὴν τῶν ἄλλων ἐπισκόπων ἐκλογὴν κανόνας ἐθέσπισαν; Δειξάσθωσαν οἱ τούτους γινώσκοντες.

Ἡμεῖς δὲ ἐμμένοντες, καθὰ ὁ Ἰουστινιανὸς ἔλεγεν, εἰς τὰ παρὰ τῶν ἱερῶν κανόνων ὀρισθέντα, ἐπαναλαμβάνομεν ὅτι, ἵνα ἐκλείψωσι τοῦ λοιποῦ ἐντελῶς αἱ ἐκ τοῦ σημερινοῦ τρόπου τῆς τῶν ἀρχιερέων ἀποκαταστάσεως πηγάζουσαι καταχρήσεις, ἀδικίαι καὶ πολλὰ σκάνδαλα, δικαίως ἐπροτείναμεν νὰ ἐπανεισαχθῇ, οὐ μόνον κατὰ τὰς Βουλγαρικὰς, ἀλλὰ καὶ καθ' ὅλας ἐν γένει τὰς τοῦ Κράτους ἐπαρχίας τὸ παλαιὸν καὶ μόνον κανονικὸν σύστημα τοῦ νὰ ἐκλέγονται μὲν οἱ Ἀρχιερεῖς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις αὐτῶν, νὰ χειροτονωῦνται δὲ μόνον οἱ μὲν ἐπίσκοποι ὑπὸ τοῦ ἀνήκοντος Μητροπολίτου, οἱ δὲ Μητροπολίται ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου· ἵνα δὲ αἱ ἐκλεκτικαὶ συνελύσεις γίνωνται ἐν πάσῃ χριστιανικῇ εὐταξίᾳ καὶ ὁμονοίᾳ νὰ συνταχθῇ ὁ ἐπὶ τούτῳ ἀναγκαῖος ὀργανισμὸς, ἐν ᾧ ἤθελον ὀρισθῇ τὰ τε προσόντα καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐκλογέων ἐκ τε τῶν κληρικῶν καὶ τῶν λαϊκῶν καθ' ἐκάστην ἐπαρχίαν, ἀναλόγως τῆς ἐκτάσεως καὶ τοῦ πληθυσμοῦ αὐτῆς. Ἀλλ' ὠμιλῆσαμεν εἰς ὧτα μὴ ἀκουόντων, ὥς τὸ ἴδιον οὐχὶ δὲ τὸ κοινὸν συμφέρον κυνηγούντων. Μένει λοιπὸν ἤδη εἰς ἡμᾶς νὰ κανονίσωμεν ἰδίως τὰ ἡμῶν αὐτῶν.

ς'.

Καθ' ὅσον ἀνάγεται εἰς τὴν πληρωμὴν τοῦ κοινοῦ λεγομένου χρέους, ὁ Κύριος Καραθεοδωρῆς, καὶ τοι μεμφόμενος ἡμᾶς διότι ἠρνήθημεν, ἐν ὀνόματι τοῦ ἔθνους ἡ-

ἡμῶν, τὸ νὰ υπογράψωμεν εἰς αὐτὴν τυφλοῖς ὁμῆσαι καὶ ἀνευ οὐδεμιᾶς προηγουμένης ἐξετάσεως περὶ τῆς νομιμότητος αὐτοῦ μᾶς δικαιολογεῖ πληρέστατα ὁμολογῶν ὅτι « ἐκ « τοῦ χρέους τούτου οὔτε ὑπὲρ τῶν Βουλγαρικῶν, οὔτε ὑπὲρ « τῶν Γραικικῶν ἐπαρχιῶν ἐδαπανήθη τι ἰδίως, ἀλλ' ὥς ἐκ « τῶν καιρικῶν περιστάσεων καὶ τῆς ἡμελημένης ἡ « βεβιασμένης καὶ ἀναγκαστικῆς ἡ καὶ ἀθέ- « σμου διαχειρίσεως τῶν κοινῶν ἐθνικῶν πραγμάτων καὶ « ὑποθέσεων τῶν ἀφορωσῶν σύμπαν τὸ ὀρθόδοξον πλήρωμα, « τὸ ὑπὸ τὸ Κραταῖον σκήπτρον τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρα- « τορίας, τὸ χρέος τοῦτο ἐγένετο. » Καὶ ταῦτα μὲν λίαν ὀρθῶς εἶπεν ἡ ἐξοχότης του· ὁ δὲ ἐξάγει συμπέρασμα ὅτι « ὁ ὑπὲρ οὗ καλῶς ἡ κακῶς ἐγένετο ὀφείλει ἐν παντὶ « κριτηρίῳ ἀναλαβεῖν τὸ ἐπιβάλλον μέρος, μάλιστα ὅτι καὶ οὐδὲ διεμαρτυρήθη ἐν καιρῷ, » τοῦτο οὐκ ἔστιν ὀρθόν.

Πραγματικῶς τίς ποτε δύναται διὰ πράξεως ἰδίας ἐαυτοῦ νὰ ὑποχρεώσῃ ἄλλον, ἐὰν μὴ εἰς τὴν πράξιν ταύτην ἐνεργῇ ἐκ διαταγῆς καὶ ἐξ ὀνόματος τούτου ἡ τοῦλάχιστον πρὸς ὄφελος αὐτοῦ; Ἡμεῖς μὲν οὐκ οἶδαμεν τὸ δὲ περὶ οὗ πρόκειται χρέος, πῶς; πότε; ὑπὸ τίνων καὶ διὰ τίνας ἐγένετο; τοῦτο μόνον μία ἀκριβὴς ἐρευνα δύναται νὰ μᾶς τὸ πληροφορήσῃ· τὴν δὲ ἐρευναν ταύτην μᾶς ἀρνοῦνται, καὶ ὁμῶς θέλουσι νὰ πληρώσωμεν ! ἐν τίνι νομιμότητι; ἐν τίνι δικαιοσύνῃ;

Ἄν δ' ἐκ τῶν φαινομένων, ἐν ἐλλείψει ἀκριβοῦς ἐξετάσεως, κρίνομεν, ἰδοὺ ὅποια θέουσι εἶναι τὰ ἐξαγόμενα:

α' Τὸ χρέος τοῦτο λέγουσιν εἶναι τοῦ Κοινοῦ. Ποῖον αὐτὸ τὸ κοινόν; Ὁ Κύριος Καραθεοδωρῆς φαίνεται ἐκ τῶν λόγων του νὰ ἐννοῇ μὲ αὐτὸ « σύμπαν τὸ ὀρθόδοξον

« πληρώμα τὸ ὑπὸ τὸ σκήπτρον τῆς Ὀθωμανικῆς Αυτοκρατορίας. » Ἄρα ἐμπεριέχονται εἰς αὐτὸ καὶ οἱ Γραικοὶ, καὶ οἱ Βούλγαροι, καὶ οἱ λοιποὶ πάντες ὀρθόδοξοι ἐν Τουρκίᾳ χριστιανοί. Ἄς τὸ ὑποθέσωμεν, ἂν καὶ ἐκ τῶν προειρημένων, καὶ ἐκ τῶν πραγμάτων αὐτῶν φαίνεται ὅτι οὐδὲν ἄχρι τοῦδε ὑπῆρξε Κοινὸν ἰδίως μεταξὺ Γραικῶν καὶ Βουλγάρων.

β' Τὸ χρέος τοῦτο ὀφείλεται κατ' εὐθείαν ὑπὸ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας. Ἀπὸ τίνων σύγκειται ἡ Μεγάλη ἐκκλησία; Ἀπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου καὶ τῆς νομίμως τὰ τοῦ Κοινοῦ πράγματα; Ὑπ' ἀμφοτέρων τούτων συνάμα. Ὑπὸ τίνων συνωμολογήθη τὸ εἰρημένον χρέος; Ὅτε μὲν ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου μόνου, ὅτε δὲ ὑπὸ τῆς Συνόδου μόνης ἢ καὶ ὑφ' ἐκάστου ἰδίως τῶν μελῶν αὐτῆς, σπανίως δὲ ὑπ' ἀμφοτέρων συνάμα, πρόσθετες δὲ ὅτι τοῦτο ἀρχικῶς ἐγένετο πρὶν τῆς τῶν Βουλγάρων τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ ὑποταγῆς καὶ ἐνώσεως. Ἄρα τὸ πλεῖστον τοῦ χρέους αὐτοῦ μέρος ἐγένετο παρατύπως καὶ παρανόμως ὥς πρὸς τὸ εἰρημένον Κοινόν.

γ' Τὸ χρέος ὀφείλε νὰ ἔχῃ αἰτίαν νόμιμον καὶ κοινωνοφελῆ, οὐχὶ δὲ ἰδιοτελεῆ. Ποίαι ἦσαν αἱ αἰτίαι τοῦ κοινοῦ χρέους; Ὁ Κύριος Καραθεοδωρῆς τὸ ὁμολογεῖ, καὶ τὰ βιβλία τοῦ Πατριαρχείου τὸ ἀποδεικνύουσιν, ὅτι « οὐδέποτε ἐγένετο διὰ κοινὸν τῶν ἐπαρχιῶν, εἴτε τοῦ ὀρθοδόξου « πληρώματος ὄφελος. ἐγένετο δὲ δι' ἰδιοτέλειαν τοῦ ἐνός ἢ τοῦ ἄλλου μέρους τῶν ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, ὅτε μὲν τοῦ Πατριάρχου κατατρέχοντος τοὺς συνοδικοὺς ἢ ἄλλους, ὅτε δὲ τῶν συνοδικῶν κατατρέχόντων τὸν Πατριάρχην, ἢ βουλομένων ν' ἀποκαταστήσωσι τὸν δεῖνα Πατριάρχην,

καὶ ἄλλα τοιαῦτα· οὕτω δὲ ἀδρῶς καὶ ἀμέτρως ἐξοδεύοντες ἔφθانون μὲν εἰς τὸν ἴδιον σκοπὸν, ἐπεβάρυνον δὲ τὸ κοινὸν ταμεῖον, ὥς ἀπόλυτοι μονάρχαι, καὶ ὥς μηδένα τῷ Κοινῷ λόγον ὀφείλονται. Ἀλλὰ τὰ κοινὰ οὐχ οὕτω νομίμως διαχειρίζονται. Ὁ τὰ κοινὰ διαχειρίζομενος δύναται ἐξ αὐθαιρέτου πράξεως εἰμὴ νὰ ὠφείλῃ αὐτὰ διὰ νὰ τὰ ἐπιβαρύνῃ, ὀφείλει πρῶτον μὲν νὰ συμμορφωθῇ μετὰ τοὺς ἐξωτερικοὺς περὶ τούτου τύπους, ἔπειτα δὲ νὰ ἔχῃ φανερώς αἰτίαν καὶ σκοπὸν τὸ κοινὸν ὄφελος τὸ ὁποῖον ἐνταῦθα οὐχ ὑπάρχει.

δ' Οἱ τὰ ἀλλότρια διαχειριζόμενοι πράγματα, ὀφείλουσι νὰ καταβάλωσι πρὸς ὄφελος καὶ πρὸς τὸ ἀζήμιον αὐτῶν πᾶσαν προσοχὴν καὶ πᾶσαν ἀγρυπνον ἐπιμέλειαν, μάλιστα δὲ ἐὰν οἱ πρὸς οὓς ἀνήκευσι τὰ πράγματα ᾧσιν ἀνήλικες, ἀπόντες, ἢ τὰ τούτοις καθομοιούμενα κοινὰ καὶ δημόσια καταστήματα· ἀπ' ἐναντίας δὲ εἶναι ὑπεύθυνοι ἀπέναντι αὐτῶν διὰ πᾶσαν μικρὰν ἢ μεγάλην ἀμέλειαν, ἐξ ἧς ἤθελε προέλθῃ ζημία δι' αὐτούς. Ἐὰν λοιπὸν τὸ κοινὸν χρέος ἐπήγασεν, ὥς λέγει ὁ Κύριος Καραθεοδωρῆς, ἐκ τῆς ἡμελημένης καὶ ἀθέσμου διαχειρήσεως τῶν περὶ τὴν Μεγάλην ἐκκλησίαν, δῆλον ὅτι αὐτοὶ εἶναι καὶ ὑπεύθυνοι διὰ τὸ χρέος τοῦτο, καὶ εἰς αὐτοὺς μόνους ἐπίκειται τὸ βάρος τῆς πληρωμῆς αὐτοῦ.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, δὲν ἐννοοῦμεν πῶς ὁ σοφὸς τοῦ Λόγου συντάκτης συμπεραίνει ὅτι « ὁ ὑπὲρ οὗ καλῶς ἢ « κακῶς ἐγένετο ὀφείλει ἐν παντὶ κριτηρίῳ ἀναλαβεῖν « τὸ ἐπιβάλλον μέρος » ἐκ τοῦ εἰρημένου χρέους· ἐξ ἐναντίας ἔπρεπε νὰ συμπεράνῃ εὐσυνειδήτως ἢ ἐξοχότως τοῦ ὅτι οἱ κακῶς αὐτὰ συνωμολογησάμενοι, ἢ οἱ διάδοχοι αὐτῶν μό-

νοι ὀφείλουσι καὶ νὰ ἐξοφλήσωσιν αὐτό, οὐ μόνον οὐκ εἰσιν ἄποροι καὶ ἐνδεεῖς, ἀλλὰ καὶ ὑπερεπλούτησαν ἐκ τῶν ιδρώτων τοῦ προσώπου αὐτῶν ἐκείνων τῶν ἀπροστατευτῶν χριστιανῶν, δι' οὓς λέγουσιν ὅτι τὸ χρέος ἐγένετο. Ὁ δὲ προσθέτει ὅτι πταίουςι δὴθεν οὗτοι, διότι « δὲν διεμαρτυρήθησαν ἐν καιρῷ, » ἀφίνομεν νὰ κρίνωσιν εἰ εὐσυνήδητοι ἀναγνώσται κατὰ πόσον τοῦτο ἰσχύει ἀπέναντι τῶν ἐπαρχιῶν, αἵτινες οὔτε ἐγνώριζον οὔτε ἦσαν ποτὲ εἰς θέσιν νὰ γνωρίζωσι τὸν καιρὸν καθ' ὃν καὶ τὴν αἰτίαν δι' ἣν τὸ χρέος ὑπὸ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐν παραδύσῳ που ἀείποτε τὰ τοιαῦτα πραττόντων ἐγένετο, ἵνα διεμαρτυρηθῶσιν ἐν καιρῷ. ἤδη δὲ, ὅτε κατὰ τὴν Συνέλευσιν τοῦτο ἐγνώρισαν, αἱ Βουλγαρικαὶ καὶ τοῦλάχιστον ἐπαρχίαι καὶ διεμαρτυρήθησαν εὐθὺς διὰ τῶν ὀλίγων ἀντιπροσώπων αὐτῶν, καὶ ἠρνήθησαν δικαίως τὸ νὰ ὑπογράψωσιν ἄνευ προηγουμένης ἐξετάσεως εἰς τὴν πληρωμὴν αὐτοῦ.

Ἀφ' οὗ οὕτω κατὰ δύναμιν ἀπηντήσαμεν εἰς ὅσα ὁ τοῦ Λόγου Συντάκτης ἰδίως ὠμίλησε κατὰ τῶν προειρημένων ἐξ Βουλγαρικῶν ζητημάτων, μένει νὰ προσθέσωμεν ὀλίγα τινα καὶ περὶ τῆς ἀλλοκότου προφασιολογίας ἣν ποιεῖται σχεδὸν καθ' ἕκαστον αὐτῶν, ἐπιφέρων ὅτι δὴθεν τὰ ζητήματα ταῦτα « οὐκ ἦσαν τῆς ἀποστολῆς καὶ ἀρμοδιότητος τῆς μνησθείσης « Συνελεύσεως.

α'. Καθ' ὅλα τὰ εὐνομούμενα Κράτη, Συνελεύσεως συγκροτηθείσης, τὸ πρῶτιστον αὐτῆς καθήκον εἶναι νὰ ἐξετάσῃ εἰ μὴ τὰ μέλη αὐτῆς ἐξελέχθησαν συμφώνως τῷ ἐκλεκτηρίῳ νόμῳ. Τὸ βασιλικὸν πρόγραμμα τῆς παρούσης Συνελεύσεως διαλαμβάνει τοὺς ὅρους τῆς ἐκλογῆς τῶν μελῶν αὐτῆς. Διὰ τοῦ πρώτου αἰτιάματος ἡμῶν ἡμεῖς ἐπροσπαθήσαμεν νὰ ἀπο-

δείξωμεν, ὥς καὶ ἀπεδείξαμεν, καθὰ ἄνω εἶρηται, εἰς τὴν Συνέλευσιν ταύτην, ὅτι οὐκ ἐτηρήθησαν οἱ ὅροι οὗτοι πρὸς μεγίστην ζημίαν τοῦ Βουλγαρικοῦ ἔθνους· τοῦτο ἦτο καὶ νόμιμον, καὶ δίκαιον καὶ φυσικὸν νὰ γίνη. Καὶ ὅμως ὁ Κύριος Καραθεοδωρῆς τολμᾷ νὰ λέγῃ ὡς ἐκ στόματος αὐτῆς, ὅτι τοῦτο οὐκ ὤφειλεν ἀκοῦσαι ἡ ἐθνικὴ Συνέλευσις !

β'. Τὸ εἰρημένον πρόγραμμα ἐκ προοιμίων λέγει, ὅτι ἡ ῥηθεῖσα συνέλευσις συνεκροτεῖτο κατ' ἔννοιαν καὶ πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ ὑπὲρ ὅλων τῶν ὑπηκόων προσεκδοθέντος Ὑψηλοῦ Χατι-Χουμαϊουνίου. Ἐν τούτῳ δὲ ὁ Κραταιότατος ἡμῶν Ἀναξ κυρίττει ὅτι « ὅλα τὰ ὀρησκευτικὰ προνόμια καὶ « ἐχέγγυα, τὰ χορηγηθέντα παλαιότεν παρὰ τῶν προγόνων « μου καὶ μετέπειτα πάλιν εἰς ὅλας τὰς χριστιανικὰς κοι- « νότητες ἢ ἄλλα ὀρησκεύματα μὴ μουσουλμανικὰ εὐρισκόμενα εἰς τὸ Κράτος μου ὑπὸ τὴν προστατευτικὴν μου αἰ- « γίδα, καὶ ἤδη ἐπικυροῦνται καὶ ἀνανεοῦνται. « Οἱ ἔνδοξοι πρόγονοι τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος ἐχορήγησαν καὶ ἐπικύρουν δι' ὑψηλῶν Βερατίων ἐντὸς τεσσάρων ὅλων αἰώνων τὸ πολύτιμον τῶν Βουλγάρων προνόμιον τοῦ νὰ ἔχωσιν ἰδίαν αὐτοκέφαλον ἀρχιεπισκοπὴν. Ἡ Μεγάλη Γραικικὴ ἐκκλησία κατήργησεν αὐθαίρετως τὸ προνόμιον αὐτῶν τοῦτο, καὶ ἐσφετερίσατο τὴν ἀρχιεπισκοπὴν αὐτῶν ταύτην μεθ' ὅλων τῶν ἐπαρχιῶν τῆς. Οἱ ἀδικηθέντες Βούλγαροι μόλις ἤδη εὐκαιρίας τυχόντες παραπονοῦνται κατὰ τῆς ἀδικίας ταύτης, καὶ αἰτοῦσι τὴν ἐπιστροφὴν καὶ ἀποκατάστασιν τοῦ ἀναφαιρέτου αὐτῶν, κατὰ τοὺς Βασιλικοὺς λόγους, προνομίου. Καὶ ὅμως ὁ Κύριος Καραθεοδωρῆς τολμᾷ νὰ τοὺς κατηγορῇ, ὅτι κακῶς πρὸς ταῦτο, καὶ νὰ λέγῃ ὅτι « ἡ Συνέλευσις πολὺ ἀτόπως ἔμλλη πρᾶξαι ἐπιλαμβα-

« νομένη τῆς μὴ εἰς αὐτὴν ἀνηκούσης τοιαύτης ὑποθέσεως. »

γ' Ὁ φιλόλαος ἡμῶν Ἄναξ διὰ τοῦ Χατιχουμαϊουνίου αὐτοῦ ἀπαγορεύει μὲν αὐστηρῶς « τὸ νὰ θεωρῆται καὶ μέ-
« χρις ἐκφράσεως ὁποιαδήποτε κλάσις τῶν ὑπηκόων του κα-
« τωτέρα ἄλλης κλάσεως ἔνεκα τοῦ ὀρησκεύματος, τῆς
« γλώσσης ἢ τῆς φυλῆς, » κυρίττει δὲ « ὅλους
« ἀνεξαιρέτως τοὺς ὑπηκόους του, χωρὶς διακρίσιν
« ἐθνικότητος, δεκτοὺς καὶ εἰς αὐτὰ ἀκόμη τὰ δημό-
« σια ὑπουργήματα, (πολλῶ δὴ μᾶλλον εἰς τὰ πνευ-
« ματικά), καὶ προσφεύς εἰς τὸ νὰ λαμβάνωσι τοιαῦτα
« ἕκαστος κατὰ τὴν ἱκανότητα καὶ ἀξίαν του. » Τὸ περὶ
τῶν καθηκόντων τῆς συνελεύσεως εἰς τὰ Πατριαρχεῖα διαβι-
βασθὲν τῆς Υ' Κυβερνήσεως πρόγραμμα ἐπιβάλλει εἰς τὴν
Συνέλευσιν ὡς χρέος « τὸ νὰ συζητήσῃ καὶ προσδιορίσῃ
περὶ τῆς ἐκλογῆς τῶν Μητροπολιτῶν καὶ Ἐπισκόπων τρό-
πον δι' οὗ νὰ ἐξασφαλίζηται ἥτε Κυβέρνησις καὶ τὸ ἔθνος. »

Συμφώνως μὲ τοὺς βασιλικοὺς τούτους ὁρισμοὺς οἱ Βούλγα-
ροι, ἐκθέτοντες παραπονητικῶς τὴν κακῶς μέχρι τοῦδε ἐνε-
ργουμένην ὑπὸ τῆς Μεγάλης ἐκκλησίας διάκρισιν μεταξύ
Γραικῶν καὶ Βουλγάρων ἐπὶ τοῦ διορισμοῦ τῶν Ἀρχιερέων
διὰ τὰς διαφόρους ἐπαρχίας, καὶ καταδεικνύοντες πᾶσον πα-
ρανόμως αὕτη μέχρι σήμερον ἔπραττε θεωροῦσα κατώτερον
τοῦ Γραικοῦ τὸν Βουλγαρικὸν κλῆρον καὶ περιφρονοῦσα τὸ
Βουλγαρικὸν ἔθνος ἢ καταπατοῦσα αὐτὸ τυραννικῶς μὲ τὸ νὰ
μὴ ἡξίου πώποτε νὰ διορίσῃ εἰς τὰς ἐπαρχίας αὐτοῦ ἀρχιε-
ρεῖς ἐκ τῆς γλώσσης καὶ ἐκ τῆς φυλῆς αὐτοῦ, ἐζήτουν ἀπὸ
τὴν Συνέλευσιν τὴν ἐπανόρθωσιν τοῦ ἀδικήματος τούτου συμ-
φώνως τῇ βασιλικῇ θελήσει καὶ προσταγῇ. Καὶ ὁμως ὁ Κύ-
ριος Καραθεοδωρῆς, καίτοι βεβαιῶν κατὰ τινὰ τρόπον τὸ

δίκαιον τῶν παραπόνων αὐτῶν, καὶ λέγων ὅτι « ἡ Συνέλευσις
καταγίνεται ἵνα σχολάσῃ τὸ αὐθαίρετον τοῦτο », ἀπ' ἐτέ-
ρου ἀντιλέγων ἐαυτῷ, φέγει τοὺς Βουλγάρους ὡς ἀνωφε-
λῶς δῆθεν αὐτὰ παριστάντων, καὶ ἀποφαίνεται ὅτι « ταῦτα
« οὐτε ἀπ' εὐθείας οὐτε ἐκ πλαγίου σχε-
« τίζονται μετὰ τῆς ἀρμοδιότητος τῆς παρούσης Συνελεύ-
« σεως. »

δ' Συμφώνως τῷ αὐτῷ δικαιοτάτῳ προστάγματι τῆς
Αὐτοῦ Μεγαλειότητος οἱ Βούλγαροι, παραπονούμενοι εἰς τὴν
Συνέλευσιν περὶ τῆς παρανόμου καταπατήσεως τῆς γλώσ-
σης αὐτῶν, καὶ τῆς τυραννικῆς ἐπιβολῆς τῆς Ἑλληνικῆς
εἰς τε τὰς ἐκκλησίας καὶ τὰ σχολεῖα αὐτῶν ὑπὸ τῶν Γραι-
κῶν Ἀρχιερέων, ἤθελον καὶ διὰ τοῦ μέσου τούτου νὰ φέ-
ρωσι τὴν Συνέλευσιν εἰς συναίσθησιν τοῦ μεγάλου τούτου
ἀδικήματος, καὶ εἰς τὴν ἐπανόρθωσιν αὐτοῦ δι' ἀποφάσεως
συμφώνου τῷ φυσικῷ καὶ ὀρησκευτικῷ δικαίῳ καὶ τῷ πνεύ-
ματι τοῦ βασιλικοῦ προστάγματος, ἵνα τοῦ λοιποῦ διορίζων-
ται εἰς τὰς ἐπαρχίας ἀρχιερεῖς ὁ μὲν ὁ φύλοι καὶ ὁ μὲν
γλώσσοι αὐτῶν. Ἀλλ' ἡ ἐκ Γραικῶν συγκειμένη
Συνέλευσις ἐκώφευσε καὶ εἰς τὸ παράπονόν μας τοῦτο, καὶ
ὁ Κύριος Καραθεοδωρῆς, καθὼ Γραικὸς καὶ αὐτός, ἀδημονεῖ
μὲν ὅτι ἐπιζητοῦμεν τὴν γλῶσσαν ἡμῶν καὶ οὐ πρωτιμῶμεν
τὴν Ἑλληνικὴν, λέγει δὲ « ὅτι τὰ τοιαῦτα οὐκ ἦσαν τῆς
« ἀρμοδιότητος τῆς Συνελεύσεως ! »

ε' Τὸ πρὸς τὴν Συνέλευσιν διαβιβασθὲν ὁδηγιῶν τῆς
Υ' Κυβερνήσεως Πρόγραμμα διὰ τοῦ θ' ἄρθρου ὁρίζει μὲν
ὅτι ἡ τῶν Μητροπολιτῶν καὶ ἐπισκόπων ἐκλογὴ πρέπει νὰ
γίνηται κατὰ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς κανό-
νας καὶ τὴν ὀρησκευτικὴν τάξιν, ἀφίνει

δὲ εἰς τὴν Συνέλευσιν τὸ νὰ κατανοήσῃ τὸν τρόπον τῆς ἐκλογῆς αὐτῶν οὕτως ὥστε νὰ ἐξασφαλίζηται ὡς πρὸς τοῦτο ἢ τε Κυβέρνησις καὶ τὸ ἔθνος. Συνεπεία τοῦ Ὑψηλοῦ τούτου προστάγματος ἡ Συνέλευσις συζητεῖ καὶ αποφασίζει περὶ αὐτῶν ἕναν τρόπον ἐκλογῆς, τὸν ὅποιον οἱ Βούλγαροι θεωροῦντες ὡς ἀπάδοντα εἰς τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας καὶ μὴ ικανοποιοῦντα οὐδὲ τὴν Κυβέρνησιν οὐδὲ τὸ ἔθνος, ἐπρότειναν νὰ ἐπανεισαχθῇ ἀντὶ τούτου ἡ ἀρχαία ἐκκλησιαστικὴ τάξις, καθ' ἣν οἱ ἀρχιερεῖς ἐξελέγοντο ὑπὸ τῶν ἐπαρχιῶν αὐτῶν, ὡς μόνη ἐξασφαλίζουσα τὰ διάφορα ἱερὰ συμφέροντα καὶ παύουσα τὰς καταχρήσεις καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν πηγάζοντα παράπονα.

Ἡ δὲ Γραικικὴ Συνέλευσις, καθορῶσα ὅτι διὰ τοῦ μέτρου τούτου οἱ Βούλγαροι θέλουσιν ἔχει τὴν δύναμιν τοῦ νὰ ἐκλέγωσιν ὁμοφύλους καὶ ὁμογλώσσους ἀρχιερεῖς, καὶ θεωροῦσα τοῦτο ὡς ἀσύμφορον εἰς τὴν Γραικικὴν φυλὴν καὶ τὸν Γραικικὸν Κλήρον, ἀπέρριψε μὲν τὴν τοιαύτην δικαιοτάτην πρότασιν, ἐκανόνισε δὲ τὸν τρόπον τῆς τῶν ἀρχιερέων ἐκλογῆς ὥστε νὰ ἐξασφαλισθῶσι μόνον τὰ Γραικὰ συμφέροντα· καὶ ὁ ἔντιμος Κύριος Καραθεοδωρῆς δὲν ἐυστάλη νὰ εἴπῃ ἐναντίον τῆς συνειδήσεως του ὅτι « καὶ αὕτη ἡ τῶν Βουλγάρων πρότασις οὕτε ἀπ' ἐυθείας οὕτε ἐκ πλαγίου σχετίζεται μετὰ τῆς ἀρμοδιότητος τῆς Συνελεύσεως », καὶ ὅτι οἱ Βούλγαροι « οὐ μόνον παρεγνώρισαν τὴν ἀποστολὴν καὶ τὸν σκοπὸν τῆς Συνελεύσεως ἀπαιτοῦντες ἀπ' αὐτῆς τὸ ἐφ' ὃ οὐκ ἐκλήθη, ἀλλὰ καὶ αἰτοῦσι πρᾶγμα ἀντικοινωνικόν!! »

Οὕτως ἐκ τῶν ἐξ Βουλγαρικῶν αἰτημάτων τὰ πέντε ὁ Κύριος Σ. Καραθεοδωρῆς λέγει ὅτι δὲν ἦσαν τῆς ἀρμο-

διότητος τῆς Συνελεύσεως νὰ τὰ ἐξετάσῃ ἐν ᾧ πραγματικῶς ἦσαν· μόνον περὶ τοῦ ἔκτου, τοῦ περὶ κοινοῦ χρέους δὲν ἐτόλμησε νὰ εἴπῃ ἐν τοιοῦτον· ἀλλὰ καὶ τοὶ ὁμολογῶν αὐτὸ εἶναι τῆς ἀρμοδιότητός της, μέμφεται ὁμως πάλιν ἡμᾶς τοὺς Βουλγάρους διότι δὲν ὑπεγράψαμεν ἀνεξέταστως εἰς τὴν πληρωμὴν αὐτοῦ.

Διατὶ δὲ, ἐν ᾧ τοῦτο κἂν ἦτον ἔργον τῆς Συνελεύσεως, νὰ μὴ ἐνεργηθῇ ἡ τοιαύτη νόμιμος ἐξέτασις; διατὶ, ἐν ᾧ παντὸς δοσιλόγου οἱ λογαριασμοὶ πρῶτον ἀκριβῶς θεωροῦνται καὶ ὕστερον ἐπικυροῦνται, οἱ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας λογαριασμοί, δι' ὧν λέγουσιν ἐπιβαρύνονται μὲ 7—8 ἑκατομμυρίων γροσίων χρέος οἱ ταλαίπωροι χριστιανοί, νὰ μὴ θεωρηθῶσι πρῶτον ὁμοίως καὶ ὕστερον ἐπικυρωθῶσι πρὸς πληρωμὴν; ὁ δανειστής ὑποχρεοῦται προηγουμένως ν' ἀποδείξῃ τὴν ὑπαρξίν καὶ τὴν νομιμότητα τοῦ χρέους τούτου, καὶ ὕστερον ἀποφασίζεται ἡ πληρωμὴ αὐτοῦ, ἐνταῦθα τῶν Βουλγάρων ἀρνούμενων καὶ μηδόλως ἀναγνωρίζοντων τὸ Κοινὸν λεγόμενον χρέος ἀπέναντι τῶν ἀπαιτούντων, ἡ Συνέλευσις ὀφείλουσα εἶναι δικαστῆς δίκαιος καὶ ἀμερόληπτος προσκυροῖ οὕτως ἀπλῶς τὸ εἰρημένον χρέος ἄνευ τῆς παραμικρᾶς ἐξετάσεως καὶ ἀποδείξεως; — Ἡ ἀπάντησις ὅλων τούτων τῶν ἐρωτήσεων εἶναι ἀπλῆ: νὰ γίνωσιν ὅλαι αὗται αἱ ἐξετάσεις, διότι ἡ ἐξέτασις φέρει τὴν ἀπόδειξιν, ἡ δ' ἀπόδειξις ἐνταῦθα ἠθέλεν ἀναμφιβόλως εἶσθαι οὐχὶ ὑπὲρ τῆς ἐπικυρώσεως καὶ πληρωμῆς τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος χρέους παρὰ τῶν ἀθῶων χριστιανῶν. Τούτου δὲ ἀποδειχθέντος ἐπειράζετο ἡ ἐθνικὴ Γραικικὴ φιλοτιμία, ἐπροςβάλλετο ἡ ἀξιοπρέπεια καὶ ἀξιοπιστία τῆς ἐθνικῆς Γραικικῆς ἱεραρχίας, καὶ ἐσωματοῦτο πλέον ἡ τῶν Βουλγάρων πρὸς ταύτην πρὸ πολλοῦ δικαίως γεννηθεῖσα ἀπιστία.

Ἀφ' οὗ δὲ καὶ ἡ περὶ τῶν πέντε ἄλλων Βουλγαρικῶν αἰτημάτων προταθεῖσα ἀναρμοδιότητος πρόφασις ἀπεδείχθη, ὥς ἀνωτέρω, σαθρὰ καὶ ἀβάσιμος, ἔπεται ὅτι ἡ Πατριαρχικὴ Συνέλευσις ἐφοβεῖτο ὁμοίως νὰ προβῇ καὶ εἰς τὴν τούτων ἔρευναν καὶ ἐξέτασιν, μὴ ἀποδειχθῶσι βάσιμα καὶ δίκαια, καὶ τότε ἐπέχειτο ἀνάγκη νὰ προσκυρωθῶσι τοῖς Βουλγάροις τοῦτο δὲ ἦτον ὡσαύτως πάντῃ ἐναντίον εἰς τὴν φιλοτιμίαν, φιλοδοξίαν, καὶ φιλαρχίαν τοῦ Κλήρου καὶ ἔθνους τοῦ Γραικικοῦ, ἐτι δὲ καὶ εἰς τὰ παρόντα καὶ μέλλοντα συμφέροντα αὐτῶν.

Τὶ ἐξάγεται ἐκ πάντων τούτων; ἐξάγεται ὅτι οἱ Βούλγαροι, βεβαιούμενοι ἤδη ὅτι αἱ πρὸς τὴν Μεγάλῃν Ἐκκλησίαν ἀδικίαι καὶ φιλοτυραννίαι αὐτῶν ὑπόνοιαι ἦσαν καθαφαὶ ἀλήθειαι, πειθόμενοι ὅτι κατὰ τοῦ Ὑψηλοῦ Γραικικοῦ Κλήρου παράπονα αὐτῶν οὔτε ἐθεραπεύθησαν οὔτε θεραπευθήσονται ποτε, ἐπειδὴ καὶ οὐδὲ τὴν ἐξέτασιν αὐτῶν δέχεται νὰ ποιήσῃ ἡ Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, βλέπουσα τέλος πάντων ὅτι καὶ αὕτη ἡ κατὰ βασιλικὴν προσταγὴν ἐπὶ τούτῳ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις συγκροτηθεῖσα Ἐθνικὴ Συνέλευσις, εἰς τὴν οἱ Βούλγαροι ἀπέβλεπον, ὥς εἰς ἄγκυραν σωτηρίας, περὶ τῆς διορθώσεως τῶν παραπόνων καὶ θεραπεύσεως τῶν πληγῶν αὐτῶν, καὶ τοι ἄφ' ἐνὸς ἀναγνωρίζουσα καὶ κατακρίνουσα τὰς μεγίστας ἀδικίας, ἀρπαγὰς καὶ καταπίψεις ὅς τὸ Πατριαρχεῖον καὶ οἱ αὐτοῦ Ἀρχιερεῖς ἐξήσκουν ἀσυστόλως ἄχρι σήμερον κατὰ τῶν χριστιανῶν, ἡρνήθη ὁμως νὰ ἐπέμβῃ ἰδίως εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν Βουλγαρικῶν παραπόνων, καὶ νὰ ἐπιφέρῃ ἐν γνώσει τὸ ἀπαιτούμενον φάρμακον· τοῦτο δὲ ἀποδεικνύει ὅτι ἔθνος καὶ Κλήρος συνώμωσαν ἵνα ἄρχωσι τυραννικῶς καὶ καταθλίβωσι παρανόμως

τὸ ἔθνος τῶν Βουλγάρων ἐναντίον τοῦ ὀρθοῦ λόγου, τῆς θείας δικαιοσύνης καὶ τῆς Ὑψηλῆς θελήσεως τῆς Α. Μ. τοῦ Σουλτάνου θεωροῦντος πάντας τοὺς ὑπηκόους αὐτοῦ ἴσους καὶ ῥητῶς ἀπαγορεύοντος « τὸ νὰ θεωρῇται ὅποιαδήποτε κλάσις τῶν ὑπηκόων του κατωτέρα ἄλλης κλάσεως ἐνεκα τοῦ « θρησκευματος. τῆς γλώσσης ἢ τῆς φυλῆς » διὰ ταῦτα οἱ Βούλγαροι χάνοντες πλεόν ἐξ ὀλοκλήρου τὴν ἐμπιστοσύνην αὐτῶν πρὸς τε τὸ ἔθνος καὶ τὸν Κλήρον τῶν Γραικῶν, συναισθανόμενοι ἐξ ἄφ' ἐτέρου καὶ τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἐθνικὴν φιλοτιμίαν καὶ ἀξιοπρέπειαν, θέλουσι διασθῇ ν' ἀπαρνηθῶσιν καὶ ἀποτεινάξωσι τοῦ λοιποῦ πᾶσαν τὴν ἐπ' αὐτῶν ἄχρι τοῦδε ἐξασκουμένην πνευματικὴν ἐξουσίαν, νὰ σχηματίσωσι δὲ ὑπὸ τὴν ἀμφιλαφῇ σκιᾷ καὶ προστασίᾳ τῆς Αὐτοῦ Σουλτανικῆς Μεγαλειότητος ἰδίαν ἀνεξάρτητον Ἱεραρχίαν, καὶ τότε ἀμφοτέρω τὰ ἔθνη, ἔχοντα μίαν ὀρθόδοξον πίστιν καὶ ἓνα ἀγαπητὸν Βασιλέα, τὸν Σουλτάνον, καὶ μηδὲν πρὸς ἀλλήλα διαφερόμενα, ὥς ἀληθεῖς ὁμόθρησκοι καὶ ὁμοῦπήκοοι ἀδελφοὶ θέλουσι συναμιλλᾶσθαι μόνον εἰς τὸ πῶς νὰ ὑπερτερήσωσιν ὁ εἰς τὸν ἕτερον κατὰ τε τὴν πίστιν πρὸς τὸ Κράτος καὶ τὴν τοῖς κανόσι τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν Ἀγίων Πατέρων πολιτικῶς θρησκευτικῶς τε καὶ ἠθικῶς σύμφωνον διαγωγὴν.

1860.

Представитель Български
Х. П. Х. Дим. Минчоолу.

